

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 369

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma ile Eki Türkiye Cumhuriyeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans- Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
ve Dışişleri Komisyonu Raporu
(1/709)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/709 Esas Numaralı Tasarının

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Gerekçesi4

• Dışışleri Komisyonu Raporu6

• Tasarı Metni9

• Dışışleri Komisyonunun Kabul Ettiğı Metin9

• Hükümetlerarası Anlaşma Metni11

• Ev Sahibi Hükümet Anlaşması Metni23

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

22/11/2012

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-644/4936

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 18/10/2012 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma ile eki Türkiye Cumhuriyeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişkide gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/709)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GEREKÇE

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi (TANAP) Projesi ile Ülkemizin Gürcistan sınırından başlayarak Bulgaristan ve/veya Yunanistan sınırına uzanacak yaklaşık 2.000 kilometre uzunluğunda bir boru hattının inşa edilmesi planlanmaktadır. Söz konusu boru hattının başlangıç olarak Azerbaycan'ın Şahdeniz Sahasının 2'nci aşamasından üretilecek 16 milyar metreküp doğal gazı taşıması, nihai olarak 32 milyar metreküp kapasiteye erişmesi hedeflenmektedir.

TANAP Projesi birçok stratejik ve ekonomik avantajlara sahip bir projedir. Ülkemize arz edilecek 6 milyar metreküp doğal gazın TANAP Sistemi üzerinden taşınacak olması ve doğal gaz tüketiminin yoğun olduğu Eskişehir ve Trakya Bölgesinde bırakılacak çıkış noktaları, ulusal iletim ağıımızı destekleyecek, gelecekte TANAP Sistemi üzerinden taşınacak doğal gazın öncelikli olarak Türkiye'deki alıcılara önerilecek olması, doğal gaz arz güvenliğimize katkı sağlayacak ve genişletilebilir kapasitesi sayesinde orta ve uzun vadede Hazar bölgesinde üretilecek doğal gazın Türkiye'ye ve Türkiye üzerinden dünya pazarlarına ulaştırılabilmesine imkân sağlayacaktır. Diğer taraftan, TANAP Projesi ile Azerbaycan doğal gazının alternatif ve güvenli bir güzergâh yoluyla Avrupa gibi daha büyük pazarlara doğrudan arz edilecek olması, içinde bulunduğumuz bölgenin refahına ve kalkınmasına yönelik gayretlerimize önemli katkıda bulunacaktır.

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma" ve bu Hükümetlerarası Anlaşmanın ekini oluşturan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi (TANAP) Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması"nın amacı TANAP Projesinin Türkiye topraklarında hayata geçirilebilmesi için gerekli olan siyasi desteği vermek ve hukuki altyapıyı tesis etmektir.

Söz konusu Anlaşmalar ile TANAP Projesine ilişkin aşağıdaki hususlar düzenlenmiştir:

- TANAP Projesi Azerbaycan Devlet Petrol Şirketinin (SOCAR) hâlihazırda Hollanda'da kurduğu Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. (Proje Şirketi) tarafından hayata geçirilecektir.
- Proje Şirketinin nihai yapısında Türkiye'den BOTAŞ ve/veya TPAO'nun %20 hissesi bulunacaktır. Proje Şirketine ortak olacak yeni şirketlerin hisseleri SOCAR'ın hissesinden düşülecek ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin yeni katılacak şirketleri milli menfaatlerine tehdit oluşturduğu gerekçesiyle reddetme hakkı olacaktır.
- TANAP Sisteminin işletimi Türkiye'de kurulacak bir şirket tarafından yapılacaktır.
- TANAP Sistemi, Eskişehir ve Trakya Bölgesinde ulusal iletim sistemine bağlanacaktır.
- TANAP Sistemi'nin maksimum kapasitesi 32 milyar metreküp olacak ve kapasitenin bunun üzerine çıkarılması Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ayrı bir anlaşmaya tabi olacaktır.
- Anlaşmalar 49 yıl boyunca geçerli olacaktır.
- 49 yıllık sürenin sonunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Proje Şirketi'nin varacağı anlaşmaya bağlı olarak TANAP Sistemi, ya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine devredilecek ya da yerinden sökülecektir.
- TANAP Projesine ilişkin mal ve hizmet alımına yönelik ihalelerde rekabetçi olmak koşulu ile Türk şirketlerinin seçilmesine gayret edilecektir.
- TANAP Projesi ulusal mevzuatımızda bulunan yatırım teşviklerinden yararlanılarak hayata geçirilecektir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No: 1/709

Karar No: 296

10 Aralık 2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 22/11/2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 23/11/2012 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma ile Eki Türkiye Cumhuriyeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 24 üncü Yasama Dönemi 5/12/2012 tarihli 43 üncü toplantısında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner YILDIZ ile Dışışleri Bakanlığı ve BOTAŞ yetkililerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde, Tasarının, Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Projesi (TANAP Projesi)nin hukuki altyapısının oluşturulması ve TANAP Projesinin Türkiye topraklarında hayata geçirilmesini teminen 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanan Hükümetlerarası Anlaşma ile Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının onaylanmasının uygun bulunması amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Komisyon üyelerimizin; ülkemizin enerji arz güvenliğinin sağlanması amacıyla yapılan kaynak çeşitlendirme faaliyetleri ile TANAP Projesi, NABUCCO Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Projesi (NABUCCO Projesi), Türkiye-Yunanistan-İtalya Enterkonnektörü (TYİE), Trans Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı (TAP) Projesi ve Güney Akım Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (Güney Akım Projesi) gibi projelerin birbirleriyle etkileşimi; TANAP Sisteminden geçecek doğal gaz ile ilgili olarak ülkemizdeki alıcıların fiyat bakımından daha avantajlı bir konumda olup olmayacakları; Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasında düzenlenen ve Tasarının Gerekçesinin dördüncü paragrafının ikinci bendinde de değinilen "milli menfaatlerimize tehdit" oluşturan şirketlerin TANAP Projesine dahil olmalarının engellenmesi konularındaki soru ve görüşlerine cevaben ve Tasarının sunuşu kapsamında Hükümet temsilcisi sıfatıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner YILDIZ tarafından;

- Ülkemizin coğrafyadan kaynaklanan avantajlarının kullanılarak doğuda bulunan enerji kaynaklarının batıda bulunan tüketim noktalarına ulaştırılması ve ülkemizin büyüyen enerji talebinin karşılanması amacıyla geliştirilen projelerden birinin de TANAP Projesi olduğu,

- TANAP Projesinin; NABUCCO, TYİE, TAP gibi çeşitli projelerle hayata geçirilmesi planlanan "Güney Gaz Koridoru" çerçevesinde, Hazar havzasındaki enerji kaynaklarının ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınmasını mümkün kılmak için tasarlandığı ve söz konusu Koridorun hayata geçirilmesiyle alternatif bir güzergahtan Avrupa'ya doğal gaz tedarik edilmesinin mümkün olacağı,

- Proje kapsamında, Şah Deniz gaz sahasının ikinci aşamasından (ŞD-2) çıkarılacak 16 milyar metreküp doğal gazın TANAP Sistemi ile yıllık 6 milyar metreküplük kısmının ülkemize satılması ve 10 milyar metreküplük kısmının ise ülkemiz üzerinden Avrupa'ya transit taşınması konusunda Azerbaycan ile mutabakata varıldığı ve görüşülmekte olan uluslararası anlaşmaların, doğal gazın Gürcistan sınırından başlayarak Bulgaristan veya Yunanistan veya her ikisine beraber ulaşabilecek bir boru hattı sistemi ve bu sistemden geçen doğal gazın ülkemize satılması konularında hükümler içerdiği,

- TANAP Sisteminin, 16 milyar metreküplük ŞD-2 doğal gazının yanı sıra diğer sahalarda üretilerek ihraç edilecek doğal gazın da ana sevkiyat güzergahı olabileceği ve TANAP Sisteminin maksimum kapasitesinin 32 milyar metreküp olarak planlandığı,

- Eskişehir ve Trakya Bölgesinde ulusal iletim sistemimize bağlanacak olan TANAP Sistemiyle taşınacak doğal gazın öncelikli olarak ülkemizdeki alıcılara önerileceği ve ülkemizin gerek kurumlar vergisi gerek işletme süreci içerisindeki transit doğal gazla alakalı önemli maddi kazançlarının olacağı,

- TANAP Sistemi ile ülkemizden transit geçecek doğal gazın Avrupa'daki güzergahının ŞD-2 Konsorsiyumu tarafından karara bağlanacağı,

- Milli menfaatlerimize herhangi bir şekilde uygun düşmeyen şirketlerin TANAP Projesine dahil olmalarını engelleyebilmek amacıyla Anlaşma metninde gereken hükümlere yer verildiği,

- Kısa vadede birbirine rakip gibi görünebilen ancak Avrupa'nın doğal gaz ihtiyacı düşünüldüğünde orta ve uzun vadede birbirlerini destekleyecekleri düşünülen TANAP Projesi, NABUCCO Projesi, TAP Projesi, TYİE ve Güney Akım Projesi gibi projelerden birinin geliştirilmesinin diğerinden vazgeçmeyi gerektirmediği gibi bu türden büyük projelerin risklerinin ve fırsatlarının dış politikadan uzak bir biçimde düşünülemeyeceği,

İfade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının başlığı ve 1 inci maddesi ile Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının başlığının uyumlaştırılmasını teminen Tasarının başlığında ve 1 inci maddesinde yer alan "ve The Trans Anatolian" ibarelerinden önce gelmek üzere "Hükümeti" ibaresinin eklenmesini amaçlayan önerge doğrultusunda Tasarının başlığı ve 1 inci maddesi değiştirilerek oy birliği ile kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci ve 3 üncü maddeleri aynen ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Maddelerinin oylanmasından sonra Tasarının tümü oy birliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Aksaray Milletvekili Ali Rıza Alaboyun ve Ankara Milletvekili Emrullah İşler Tasarı ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Muhammed Çetin</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Gönül Bekin Şahkulubey</i>	<i>Osman Faruk Loğoğlu</i>	<i>Ali Rıza Alaboyun</i>
Mardin	Adana	Aksaray
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Emrullah İşler</i>	<i>Yıldırım Tuğrul Türkeş</i>	<i>Tunca Toskay</i>
Ankara	Ankara	Antalya
(Bu raporun özel sözcüsü)	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Ediboğlu</i>	<i>Sinan Oğan</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>
Hatay	İğdır	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Muş</i>	<i>İsmail Safi</i>	<i>Rıfat Sait</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Abdullah Çalışkan</i>	<i>Aytuğ Atıcı</i>	<i>Hasan Karal</i>
Kırşehir	Mersin	Rize
Üye	Üye	Üye
<i>Akif Çağatay Kılıç</i>	<i>Nazmi Gür</i>	<i>Burhan Kayatürk</i>
Samsun	Van	Van

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA TRANS ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİNE İLİŞKİN HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMA İLE EKİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE THE TRANS ANATOLIAN GAS PIPELINE COMPANY B.V. ARASINDA TRANS-ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİ HAKKINDA EV SAHİBİ HÜKÜMET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma" ile eki "Türkiye Cumhuriyeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA TRANS ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİNE İLİŞKİN HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMA İLE EKİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE THE TRANS ANATOLIAN GAS PIPELINE COMPANY B.V. ARASINDA TRANS-ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİ HAKKINDA EV SAHİBİ HÜKÜMET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma" ile eki "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı V.

S. Ergin

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı V.

C. Yılmaz

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

Ö. Dinçer

Sağlık Bakanı V.

M. M. Eker

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

İLE

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

ARASINDA

TRANS ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİNE
İLİŞKİN

HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMA

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA AZERBAYCAN CUMHURİYETİ KAYNAKLI VEYA AZERBAYCAN CUMHURİYETİNDEN TRANSİT GEÇEN DOĞAL GAZIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ TOPRAKLARI ÜZERİNDEN TRANS ANADOLU DOĞAL BORU HATTI İLE TRANSİT GEÇİŞİNE İLİŞKİN ANLAŞMA

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle tek tek “Devlet” ve birlikte veya beraber olarak “Devletler” olarak adlandırılacak);

Azerbaycan Cumhuriyeti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne ulaşan ve Türkiye Cumhuriyeti’nden geçen gaz ihracat boru hatlarının ve enerji alanında Türkiye ve Azerbaycan arasındaki başarılı işbirliğin öneminin bilincinde olarak;

Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Bakü Tiflis Erzurum Doğal Gaz Boru Hatları gibi benzer projelerin yanı sıra Şah Deniz Sahası’nın 1’inci aşamasından elde edilen Doğal Gazın satışına ilişkin Devletlerin başarılı işbirliğinin altını çizerek;

Enerji sektöründe kalkınma ve işbirliğinin Devletler arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri daha da güçlendireceğini kabul ederek;

Azerbaycan Cumhuriyeti açısından, hem Azerbaycan kara topraklarındaki, hem de Hazar Denizi’nin Azerbaycan bölümündeki Doğal Gaz kaynaklarının daha fazla geliştirilmesini ve kullanılmasını ve Azerbaycan kaynaklı ve Azerbaycan üzerinden transit geçen üretilen Doğal Gazın, Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Türkiye’deki, Türkiye – Yunanistan sınırındaki ve Türkiye – Bulgaristan sınırındaki çıkış noktalarına ve Devletlerin anlaşacağı diğer noktalara taşınmasını; Türkiye Cumhuriyeti açısından, Doğal Gaz kaynaklarının çeşitlendirilmesini ve Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Doğal Gaz transitinin teşvik edilmesini arzulayarak;

Transit Geçiş’in yeknesak ve ayırım gözetmeyen standartlara, fiziksel ve işletimsel olarak kesintisiz altyapıya ihtiyaç duyan uluslar ötesi bir yapıya sahip olduğunun ve Enerji Şartı da dahil olmak üzere ilgili uluslararası anlaşmalara uygunluğunun altını çizerek;

Şah Deniz Sahasının 2’inci aşamasında üretilen Doğal Gazın satışına ve Azerbaycan Cumhuriyeti kaynaklı ve Azerbaycan Cumhuriyeti’nden transit geçen Doğal Gazın, Türkiye Cumhuriyeti toprakları içerisine ve Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Transit Geçişinin yanı sıra Doğal Gazın Türkiye – Gürcistan sınırından, Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Türkiye’deki, Türkiye Cumhuriyeti’nin Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarındaki çıkış noktalarına ve Devletlerin anlaşacağı diğer noktalara güvenli ve kesintisiz olarak Transit Geçişini sağlamak amacıyla yeni, bağımsız ve müstakil bir boru hattı olarak TANAP Projesi’nin desteklenmesi ve ilerletilmesine ilişkin 25 Ekim 2011 tarihinde imzalanan Hükümetlerarası Anlaşmasını imzalamaları ışığında,

Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti arasında 24 Aralık 2011 tarihinde, Mutabakat Zaptında tanımlandığı şekliyle Türk Katılımcıları'nın ortaklık payının %20 (yüzde yirmi) ve yine sözkonusu Mutabakat Zaptı'nda tanımlandığı şekliyle Azerbaycan Katılımcıları'nın ortaklık payının %80 (yüzde seksen)olacağı bir proje konsorsiyum Kuruluşu'nun(bundan böyleTANAP Proje Şirketi olarak adlandırılacaktır) tesis edilmesi niyetiyle TANAP Projesine ilişkin imzalanan sözkonusu Mutabakat Zaptı'nı, dikkate alarak,

TANAP Projesinin gerçekleşmesinin Devletler için stratejik önemi olduğunun ve Şah Deniz sahası'nın 2'inci aşamasının geliştirilmesininözel teşebbüs ve girişim gerektirdiğinin farkında olarak ve TANAP Sisteminin verimli ve güvenli gelişimini, sahipliğini ve işletimini koruma niyetinde olarak,

AŞAĞIDAKI HUSUSLARDA ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR:

BÖLÜM 1: ANLAŞMANIN YORUMLANMASI VE KAPSAMI

MADDE 1 TANIMLAR VE YORUMLAMA

1.1. Tanımlar

Burada(Giriş bölümü dahil olmak üzere) aksi belirtilmediği sürece, bu Anlaşma içerisinde kullanılan büyük harfli terimler, bu anlaşmanın eki olan Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasında yer aldığı anlamı taşır veorada başka bir şekilde tanımlanmadıkça, aşağıdaki anlamları taşır

“**Anlaşma**” üzerinde zaman zaman değişiklik, ilave yapılan veya başka bir şekilde tadil edilen yapılanhaliyle işbu Hükümetlerarası Anlaşma anlamına gelir.

“**Anayasa**”üzerinde zaman zaman değişiklik, düzeltme yapılan veyatadil edilen haliyle Devletin anayasası anlamına gelir.

“**Ev Sahibi Hükümet Anlaşması**” TANAP Sistemine ilişkin olarak bir tarafta Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve diğer tarafta TANAP Proje Şirketi arasındailgili tarihteimzalanan, bu Anlaşmanın eki olan ve gelecekte kendi hükümlerine göre değişebilecek, tadil edilebilecek veya uzatılabilecek anlaşma anlamına gelir.

“**Engel**” ` bir Devletin toprakları içerisinde Proje Aktivitelerini engellemekle, kısıtlamakla veya geciktirmekle tehdit edecek şekilde gerçekleşen olay yada ortaya çıkan durum anlamına gelir.

“**SD2 Gaz Satım Anlaşması**” SOCAR (satıcı olarak) ve BOTAŞ (alıcı olarak) arasında 25 Ekim 2011 tarihinde Azerbaycan'danGaz satım ve alımına ilişkin olarak imzalanan gaz satım anlaşması anlamına gelir.

“**TANAP Komitesi**” işbu Anlaşmanın 4.3 Maddesinde tanımlanan anlama gelir.

1.2. Yorum

- 1.2.1 İşbu Anlaşma, sadece atıfta bulunmayı kolaylaştırmak amacıyla maddelere, bölümlere ve diğer kısımlara ayrılmıştır ve başlıklar kullanılmış olup, bunlar işbu Anlaşma'nın yapısını veya yorumunu etkilemez.
- 1.2.2 Aksi belirtilmedikçe, bir "Madde"den bahsedilirken bir rakam veya harf kullanıldığında, işbu Anlaşma'nın söz konusu Maddesine atıfta bulunulur.
- 1.2.3 "İşbu anlaşma", "bunun", "bundan sonra", "burada" ve buna benzer ifadeler, işbu Anlaşma'nın özel bir Madde veya kısmına değil, işbu Anlaşma'ya atıfta bulunmaktadır

1.3.Anlam

Aksi özellikle belirtilmedikçe veya içerikten aksi bir anlam çıkmadıkça, tekil kullanılan kelimeler çoğul, çoğul kullanılan kelimeler tekil hallerini içerir; belirli bir cinsiyet atfı içeren kelimeler iki cinsiyeti de içerir ve "dahil" ve "dahildir" ifadeleri "bununla sınırlı olmamak üzere" anlamını da içerecek şekilde yorumlanmalıdır.

MADDE 2

BU ANLAŞMA İLE DİĞER ULUSLARARASI VE YEREL YÜKÜMLÜLÜKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

- 2.1. Her bir Devlet, bu Anlaşmanın imzasının ve uygulanmasının hükümetinin yetkisi dahilinde olduğunu teyit ve garanti eder.
- 2.2. Bu Anlaşmada yer alan hiçbir hüküm, herhangi bir Devletin Enerji Şartı Anlaşması veya diğer uluslararası anlaşma veya uluslararası hukukun üstünlüğü kapsamındaki hak veya yükümlülüklerini azaltmaz.
- 2.3. Türkiye Cumhuriyeti, TANAP Proje Şirketi ile bu Anlaşma'nın tarihinde ya da yakın bir tarihte bu Anlaşmanın bir parçası ve Madde 13.1 hükümleri kapsamında bağlayıcı olacak işbu Anlaşmanın eki bir Ev Sahibi Hükümet Anlaşması imzalayacaktır.

BÖLÜM 2 GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

MADDE 3

BU ANLAŞMA VE DİĞER İLGİLİ ANLAŞMALARIN İFASI VE GÖZETİMİ

- 3.1. Bu Anlaşma, Ev Sahibi Hükümet Anlaşması ile birlikte TANAP Projesine ve Doğal Gazın TANAP Sisteminden Transit Geçişine uygulanacak usul ve esasları düzenler.

- 3.2. Her bir Devlet, bu Anlaşmayagöre kendi sorumluluklarını yerine getireceğini ve icra edeceğini garanti eder.
- 3.3. Bu Anlaşmanın hükümleri, Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının taraflarının yükümlülüklerinin kapsamını sınırlamayacaktır.

MADDE 4 **DESTEK VE İŞBİRLİĞİ**

- 4.1. Devletler, Proje Aktivitelerin ifası ve yürütülmesi ve TANAP Sisteminin TANAP Proje Şirketi tarafından inşa edilmesi, sahip olunması ve işletilmesi için gerekli ve elverişli koşulları oluşturmak ve sürdürmek için işbirliği yapacaklardır ve her bir Devlet, Devlet Makamlarının ve/veya Devlet Kuruluşlarının söz konusu ifa ve yürütme için gerekli işlemleri yerine getirmesini sağlayacaktır. Her bir Devlet, bunların Devlet Makamları ve/veya Devlet Kuruluşları, bu Anlaşmanın ve Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının hükümleri ile uyumlu olarak, TANAP Projesinin TANAP Proje Şirketi ve Proje Katılımcıları tarafından finanse edilmesine, hayata geçirilmesine ve işletilmesine tam destek verecektir ve bunlar için gerekli eylemleri teşvik edeceğini, destekleyeceğini ve kolaylaştıracağını garanti edecektir.
- 4.2. Yukarıdaki maddenin geneline hâlel getirmeksizin, Türkiye Cumhuriyeti:
 - 4.2.1. Devlet Makamlarının TANAP Proje Şirketinin veya TANAP Proje Şirketinin bir şubesinin TANAP Projesi için gerekli lisansları almasına izin vererek, yetkiaları içerisinde kurulmasını kolaylaştıracağını garanti eder; ve
 - 4.2.2. düzenleyici, idari veya hükümetle ilgili diğer yetkilere sahip Devlet Makamlarının, bu yetkilerini Devletin bu Anlaşma kapsamında yer alan yükümlülükleri ile uyumlu şekilde kullanacaklarını garanti eder.
- 4.3. Devletler, bu Anlaşmanın ve Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının uyumluluğunu gözden geçirmek, uygulanmasını ve hayata geçirilmesini kolaylaştırmak üzere her bir Devletin ikişer (2) temsilcinin yer alacağı bir komite kuracaklardır (“TANAP Komitesi”). Söz konusu temsilciler, TANAP Projesine ilişkin TANAP Komitesine gelecek konularda Devlet adına hareket etme konusunda görevlendirilmiş ve yetkilendirilmiş olacaklardır. TANAP Konsorsiyum Üyeleri ve TANAP Proje Şirketi Madde 4.3 kapsamına giren her hangi bir hususu TANAP Komitesine doğrudan sunabilirler. Bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonraki 30 gün içerisinde ilk TANAP Komitesi toplanacaktır. TANAP Komitesi iyi niyet çerçevesinde tüm uygun zamanlarda ve makul nedenlerin gerektirdiği sıklıkta, TANAP Proje Şirketi ile tam istişare etmek de dahil olmak üzere Proje Aktivitelerinin hayata geçirilmesini sağlamak ve kolaylaştırmak amacıyla toplanacaktır.
- 4.4. Devletler, Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının Madde 37.8’inde yer alan haklara ve yükümlülüklerle uygun olarak SOCAR’ın (veya İştirakinin) TANAP Sistemi Boru

Hattı Koridoru boyunca elektronik iletişim altyapısı (fiber-optik kablo) inşa etmek, tesis etmek, sahip olmak, kontrol etmek ve işletmek amacıyla bir Kuruluş kuracağını kabul eder ve onaylarlar.

MADDE 5 ARAZİ HAKLARI

Türkiye Cumhuriyeti, TANAP Projesi'nin hayata geçirilmesi için gerekli Arazi Haklarının adil, şeffaf ve yasal olarak uygulanabilir şart ve koşullarda verilmesini veya iktisap edilmesini kolaylaştıracaktır.

MADDE 6 DİĞER SİSTEMLER İLE BAĞLANTI

Türkiye Cumhuriyeti, Gürcistan – Türkiye sınırında, Yunanistan – Türkiye sınırında ve Bulgaristan – Türkiye sınırında yer alan diğer gaz boru hattı sistemleri ve ulusal iletim sistemi ile bağlantıları destekleyecek ve kolaylaştıracaktır.

MADDE 7 TRANSİT GEÇİŞ

- 7.1. Türkiye Cumhuriyeti, Transit Geçişin serbestisini sağlayacak ve Transit Geçiş Gazının herhangi bir Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu (Devlet Kuruluşunun TANAP Proje Şirketi ile bir ticari gaz taşıma anlaşmasına bir taraf olarak bu Gazı alma hakkı hariç olmak üzere) tarafından alınmasını önlemek amacıyla, acil ya da başka türlü, tüm önlem ve tedbirleri alacaktır.
- 7.2. Ev Sahibi Hükümet Anlaşması altında izin verilebilen durumlar dışında, Türkiye Cumhuriyeti, Transit Geçiş Gazının kesintiye uğratılmamasını, geciktirilmemesini, kısıtlanmamasını veya azaltılmamasını sağlayacaktır.
- 7.3. Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasında açıkça belirtilen durumlar hariç, ne Türkiye Cumhuriyeti ne herhangi bir Devlet Makamına de herhangi bir Devlet Kuruluşu Transit Geçiş hakkı için herhangi bir harç, ücret veya herhangi bir türde ödeme yapılması talebinde bulunmayacak ya da şart koşmayacaktır.
- 7.4. TANAP Proje Şirketi, Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını kapasite tahsisi, varsa tarife hesaplama metodolojisi ve tarifeler ile ilgili bilgilendirmek koşuluyla, tamamen kendi takdirine bağlı olarak TANAP Sisteminin tüm kapasitesini kendisi için kullanma ve/veya Taşıtıcılara pazarlama ve Taşıtıcılar ile yapılacak ticari gaz taşıma anlaşmalarına istinaden Taşıtıcılara uygulanacak tarifelere ilişkin müzakere etme, anlaşma ve ücretlendirme hakkına sahip olacaktır.
- 7.5. Her bir Devlet kendi topraklarındaki Engelleri kaldırmak ve önlemek için makul çaba gösterecektir.

- 7.6. ŞD2 Gaz Satış Anlaşmasını kabul ederek Devletler; (i) TANAP Sistemi üzerinden transit geçen Şah Deniz sahası 2'inci aşama kapsamındaki diğer Gazlara uygulanacak tarife ile aynı tarifiede olmak (Ülke Toprakları içerisindeki fiili taşıma mesafesine göre belirlenmiş); ve (ii) BOTAŞ ve TANAP Proje Şirketi arasındaki bir ticari gaz taşıma anlaşmasının yapılmasına tabi olmak koşuluyla; ŞD2 Gaz Satış Anlaşması altında teslim edilecek tüm Gazın, Giriş Noktasından Ülke Toprakları içerisindeki Eskişehir ve Trakya Bölgesinde yer alan Çıkış Noktalarına TANAP Sistemi ile taşınmasını kabul ederler.
- 7.7. (i) TANAP Sisteminin kapasitesinde azalma olması ya da (ii) TANAP Sistemine Giriş Noktasından teslim edilmeye hazır Şah Deniz sahasının 2'inci aşamasının geliştirmesinden üretilecek Gazdaeksiklik olması durumunda; kullanılabilir kapasitenin veya hacimlerin tahsisi, uygulanabildiği şekliyle, Şah Deniz sahasının 2'inci aşamasının geliştirilmesinden üretilecek Gazın geçerli Taşıyıcıları arasında oransal esasa göre yapılacaktır.
- 7.8. Devletler, Yıllık on altı (16) milyar metreküp başlangıç hacminin üzerindeki, Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ait ve TANAP Sisteminden taşınması planlanan tüm doğal gazın öncelikle Türkiye Cumhuriyeti içerisindeki alıcılara teklif edileceğini kabul ederler.
- 7.9. TANAP Sisteminin yıllık otuz iki (32) milyar metreküplük başlangıç kapasitesinin üzerine genişletilmesi Devletlerin karşılıklı anlaşmasına tabi olacaktır.
- 7.10. Devletler, TANAP Sisteminin asgari olarak Şah Deniz sahasının 2'inci aşama üretimini karşılayacak kapasiteye sahip olması ve gelecekte Azerbaycan Cumhuriyeti kaynaklı ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nden transit olarak gelecek Doğal Gazı da taşıyabilecek şekilde ölçeklendirilebilir olması gerektiğini kabul ederler.
- 7.11. Devletler, Azerbaycan Hükümeti'nin sahip olduğu devlet şirketlerinin TANAP Proje Şirketi içerisindeki katılım hisselerinin, toplam katılım hisselerinin yüzde 51'inden az olmayacağını kabul ederler.

MADDE 8

TEKNİK, GÜVENLİK VE ÇEVRESEL STANDARTLAR

Her bir Devlet diğeri ile ve TANAP Proje Şirketi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin iç hukukunda ve uluslararası endüstri uygulamalarında düzenlenen standartlar ve uygulamalara uygun olarak ilgili teknik, güvenlik ve çevresel standartların uygulanması hususunda işbirliği ve koordinasyon içerisinde bulunacaktır.

MADDE 9

GÜVENLİK

Devletler, Ev Sahibi Hükümet Anlaşması hükümleri uyarınca TANAP Projesinin güvenliğinin sağlanmasının öneminin bilincindedirler.

BÖLÜM 3 VERGİLER

MADDE 10 VERGİLER

Ev Sahibi Hükümet Anlaşması, Vergilerin uygulanmasının ve/veya Vergi muafiyetlerinin ya da ayrıcalıklarının verilmesinin yanı sıra Vergi uyumunun ve beyan yükümlülüklerinin uygulanmasının ve/veya bunlardan muafiyet verilmesinin, bahse konu Vergilerin, muafiyetlerin, ayrıcalıkların ve/veya yükümlülüklerin özel kayıt ve şartları da dahil olmak üzere, hukuki çerçevesini oluşturacaktır.

BÖLÜM 4 SON HÜKÜMLER

MADDE 11 SORUMLULUK

Devletin, işbu Anlaşma ile üstlendiği yükümlülüklerini yerine getirmesine, tüm işlemlerin uygulanmasına ve tüm hak ve menfaatlerin verilmesine ilişkin herhangi bir kusuru veya reddi işbu Anlaşma altında Devletin yükümlülüklerinin ihlalini teşkil edecektir.

MADDE 12 ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

- 12.1. Bu Anlaşmanın hükümlerinin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin bir ihtilafın ortaya çıkması halinde Devletler, ilk olarak TANAP Komitesine başvurarak veya diplomatik kanal aracılığı ile çözüm yoluna gidilmesi hususunda ellerinden gelen en iyi çabayı gösterirler.
- 12.2. Eğer ihtilaf, herhangi bir Devletin konuyu gündeme getirdiği tarihten itibaren altı aylık bir süre içerisinde çözülmemiş ise; ihtilaf konusu herhangi bir Devletin isteği üzerine, işbu Madde hükümleri uyarınca atanacak üç (3) hakemden oluşacak tahkim kuruluna intikal ettirilebilir.
- 12.3. Her bir Devlet, kendi uyuşmaktan olabilecek bir hakem seçecek ve bu iki hakem, ortak kararlar, üçüncü bir ülke uyuşmaktan olan, tahkim kurulunun Başkanı olacak bir hakemi tayin edeceklerdir. Tüm hakemler, bir Devletin, diğerine ihtilafın tahkime sunulması niyetini bildirdiği tarihten başlamak üzere 30 gün içerisinde atanmış olmalıdır.
- 12.4. Eğer Madde 12.3'de belirtilen süre karşılanmamış ise ve başka bir anlaşmanın bulunmaması durumunda, herhangi bir Devlet, Uluslararası Adalet Divanı ("UAD") Başkanını gerekli atamaları yapmaya davet edebilir. Eğer UAD Başkanı herhangi bir Devlet uyuşmaktan ise veya bir başka nedenle anılan işlevi gerçekleştirmesine mani bulunuyor ise; herhangi bir Devlet uyuşmaktan olmayan ve bir başka nedenle anılan işlevi gerçekleştirmesine mani bulunmayan bir sonraki en kıdemli UAD üyesi gerekli atamaları yapmak üzere davet edilecektir.

- 12.5. Tahkim kurulu, her bir münferit olay için aşağıda belirtilen şekilde oluşturulacaktır. Tahkim kurulu oy çokluğu ile karar alacaktır. Bu karar nihai olacak ve her iki Devlet için de bağlayıcı nitelikte olacaktır. Her bir Devlet, kendi tahkim kurulu üyesinin masraflarını ve tahkim sürecinde temsiline yönelik masraflarını kendi karşılayacaktır. Tahkim kurulu Başkanının faaliyetlerine ilişkin masraflar ve geriye kalan diğer masraflar, Devletlerce eşit oranda üstlenilecektir. Öte yandan tahkim kurulu kararında, Devletlerden birinin daha yüksek oranda masrafları üstlenmesine hükmedebilir. Böyle bir karar Devletler için bağlayıcı nitelikte olacaktır.
- 12.6. Devletler arasında aksi yönde bir mutabakata varılmadığı takdirde, ihtilaf, tahkim kurulu tarafından Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) Tahkim Kuralları uyarınca çözümlenecektir.
- 12.7. Devletler arasında aksi yönde bir mutabakata varılmadığı takdirde, tahkim kurulu Cenevre, İsviçre’de yerleşik olacaktır.
- 12.8. Tahkim kurulu, ihtilafa ilişkin kararını işbu Anlaşmaya ve uygulanabilir uluslararası hukuk kural ve ilkelerine uygun olarak verecektir.
- 12.9. Her bir Devlet, TANAP Projesine ilişkin Ev Sahibi Hükümet Anlaşması veya uygulanabilir Proje Anlaşması altındaki Devlet ve bir Proje Katılımcısı arasındaki herhangi bir ihtilafın ilgili anlaşmanın hükümlerine uygun olarak özel uluslararası tahkime tabi olduğunu kabul ve taahhüt eder.

MADDE 13 YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

- 13.1. Her bir Devletin Hükümeti diğerine, akdedilmesini takiben bu Anlaşmanın, ilgili Devletin yerel mevzuatı altında TANAP Projesine ilişkin yürürlükteki hukuki rejimi ve uluslararası hukuk çerçevesinde bağlayıcı bir yükümlülüğü olarak, Anayasası altında etkin hale getirmek amacıyla vakit kaybetmeden ve uygunte birleri alacağını taahhüt eder.
- 13.2. İşbu Anlaşma, Devletlerin Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli ulusal yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.
- 13.3. Bu Anlaşmaya Devletlerin karşılıklı mutabakatı ile değişiklik ve ilave yapılabilir. Bu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçası olacak ve bu Madde hükümleri kapsamında yürürlüğe girecek her türlü değişiklik ve ilave ayrı protokol(ler) ile yapılacaktır.

MADDE 14
YETKİLİ MERCİLER

Bu Anlaşmanın yürütülmesi için Devletler, aşağıda belirtilen yetkili mercileri atamışlardır: Azerbaycan Cumhuriyeti Sanayi ve Enerji Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı.

MADDE 15
ANLAŞMANIN FESHİ

İşbu Anlaşma, Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının feshedildiği veya süresinin sona erdiği tarihte sona erer. Türkiye Cumhuriyeti Ev Sahibi Hükümet Anlaşmasının sadece kendisine ait hükümlere uygun olarak sonlandırılacağını taahhüt eder.

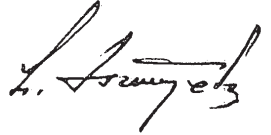
İşbu Anlaşma, 26 Haziran 2012 tarihinde, İstanbul'da Türkçe, Azerice ve İngilizce dillerinde iki orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Yorum farklılıkları olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ
ADINA

Taner YILDIZ
Türkiye Cumhuriyeti
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

AZERBAIJAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ
ADINA

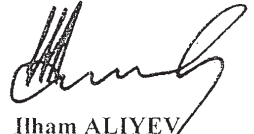

Natig ALIYEV
Azerbaycan Cumhuriyeti
Sanayi ve Enerji Bakanı

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhuriyeti
Başbakanı

ŞAHİTLİĞİNDE

İlham ALIYEV
Azerbaycan Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı

ŞAHİTLİĞİNDE

EK 1: İşbu Ev Sahibi Hükümet Anlaşması 26 Haziran 2012 tarihli Hükümetlerarası Anlaşma'nın eki olup, sözkonusu Anlaşma'nın ayrılmaz bir parçasını teşkil eder.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

VE

**THE TRANS ANATOLIAN
GAS PIPELINE COMPANY B.V ARASINDA**

TRANS-ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI SİSTEMİ

HAKKINDA

EV SAHİBİ HÜKÜMET ANLAŞMASI

İÇİNDEKİLER

MADDE	SAYFA
MADDE 1 TANIMLAR VE YORUM	28
MADDE 2 YÜRÜRLÜK TARİHİ VE SÜRESİ	36
MADDE 3 DOĞAL GAZ'IN TRANSİT GEÇİŞİ	36
MADDE 4 TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN HAKLARI	37
MADDE 5 TAYİN EDİLMİŞ DEVLET MAKAMI	38
MADDE 6 İŞLETMECİ	38
MADDE 7 BAŞVURU ŞARTLARI	38
MADDE 8 İŞBİRLİĞİ	40
MADDE 9 DEVLET, DEVLET MAKAMLARI VE/VEYA DEVLET KURULUŞLARI TARAFINDAN AKDEDİLEN BİR TAKIM ANLAŞMALARA İLİŞKİN TAAHHÜTLER	40
MADDE 10 PROJE FAALİYETLERİ'NİN KESİNTİYE UĞRAMAMASI	41
MADDE 11 EV SAHİBİ HÜKÜMET'İN BEYANI	41
MADDE 12 TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN BEYANLARI VE GARANTİLERİ	41
MADDE 13 DEFTERLER VE KAYITLAR	42
MADDE 14 SİGORTA	43
MADDE 15 HÜKÜMET TARAFINDAN SAĞLANACAK KOLAYLAŞTIRMALAR	43
MADDE 16 ARAZİ HAKLARI	44
MADDE 17 ÇEVRE, SAĞLIK, EMNİYET VE SOSYAL ETKİ	46
MADDE 18 PERSONEL	47
MADDE 19 ÇALIŞMA STANDARTLARI	48
MADDE 20 TEKNİK STANDARTLAR	48
MADDE 21 KAYNAKLARA VE TESİSLERE ERİŞİM	48
MADDE 22 GÜVENLİK	49
MADDE 23 VERGİLER	49
MADDE 24 GÜMRÜK, İTHALAT VE İHRACAT	51
MADDE 25 YABANCI PARA BİRİMİ	53
MADDE 26 TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN SORUMLULUKLARI	54
MADDE 27 EV SAHİBİ HÜKÜMET'İN SORUMLULUKLARI	54
MADDE 28 MÜCBİR SEBEP	55
MADDE 29 AYRIMCI KANUN DEĞİŞİKLİĞİ	56
MADDE 30 KAMULAŞTIRMA	59
MADDE 31 HALEFLER VE İZİN VERİLEN DEVRALANLAR	59

MADDE 32 HİZMETTEN ÇIKARMA	61
MADDE 33 GEÇERLİ HUKUK	61
MADDE 34 İHTİLAFLARIN ÇÖZÜMÜ	61
MADDE 35 FESİH	63
MADDE 36 BİLDİRİMLER	64
MADDE 37 ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER	66
EK 1 – TEKNİK STANDARTLAR	68
EK 2 – ARAZİ HAKLARI	70
EK 3 – ANA ŞİRKET GARANTİ TASLAĞI	77
EK 4 – MUTABAKAT MEKTUBU	78

boş

İşbu EV SAHİBİ HÜKÜMET ANLAŞMASI:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından temsil olunan **TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ**; ile

Hollanda kanunları uyarınca kurulmuş ve varlığını sürdüren bir şirket olan **TRANS ANATOLIAN GAS PIPELINE COMPANY B.V. ("TANAP Proje Şirketi")**

(bundan böyle tek tek **"Taraf"** ve birlikte **"Taraflar"**)

arasında akdedilip imzalanmıştır.

ŞAHİTLER HUZURUNDA:

TANAP Konsorsiyum Üyelerinin, Türkiye Cumhuriyeti doğal gaz piyasası da dahil olmak üzere, Avrupa pazarlarına taşınmak üzere Türkiye Cumhuriyeti toprakları içerisinde ve üzerinden, Doğal Gaz'ın Transit Geçişi, Giriş Noktasından ve çeşitli Çıkış Noktaları'ndan alınması ve/veya taşınması amacıyla, Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi olarak anılacak güvenli ve verimli bir boru hattı sistemi geliştirmeyi düşünmelerine;

İşbu Anlaşma'nın Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki TANAP Hükümetlerarası Anlaşması'na istinaden ve Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasındaki 25 Ekim 2011 tarihli Hükümetlerarası Anlaşma'nın devamı olarak akdedilmesine;

24 Aralık 2011 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti arasında, TANAP Projesi hakkında, bir proje konsorsiyum Kuruluşu (bundan sonra TANAP Proje Şirketi olarak anılacaktır) kurulması niyetiyle bir Mutabakat Zaptı imzalanmış olmasına ve TANAP Proje Şirketi'nde, Mutabakat Zaptında tanımlandığı şekliyle Türk Katılımcıları'nın ortaklık payının %20 (yüzde yirmi) ve Mutabakat Zaptında tanımlandığı şekliyle Azerbaycan Katılımcıları'nın ortaklık payının %80 (yüzde seksen) olmasına,

Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin TANAP HAA'da anlaştıkları üzere TANAP Proje Şirketi'nin işbu Anlaşma'da belirtilen haklara ve muafiyetlere ancak Azerbaycan Cumhuriyeti'nin sahibi olduğu devlet kuruluşlarının TANAP Proje Şirketi'nde daima en az %51 (yüzde elli bir) ortaklık payının olması şartıyla sahip olacağına;

TANAP Konsorsiyum Üyeleri'nin, işbu Anlaşma ve Proje Anlaşmaları'nın şart ve koşullarına ve uluslararası standartlara ve uygulamalara uygun biçimde TANAP Proje Şirketi aracılığıyla TANAP Sistemi'ne yatırım yapma ve aynı zamanda kapasitesini işletme ve kullanma ve/veya Taşıticılara pazarlama niyetinde olmasına;

Ev Sahibi Hükümet'in, TANAP Projesi'ne kolaylık ve destek sağlamayı ve kendi Ülke Toprakları içerisinde TANAP Sistemi'ndeki Yatırımı, bu Yatırımın Enerji Şartı Anlaşması amaçları ve ilkelerine uygun istikrarlı, hakkaniyetli, faydalı ve şeffaf koşullar yaratılarak teşvik edilmesi gereken türde bir Yatırım olduğu anlayışından hareketle, desteklemeyi ve korumayı istemesine;

TANAP HAA'nın ve onun bir parçasını teşkil eden işbu Anlaşma'nın imzalanmış metninin, birlikte, TANAP Projesi'ne uygulanacak usul ve esasların çerçevesini oluşturmasının amaçlanmasına; ve

Ev Sahibi Hükümet'in işbu Anlaşma'da öngörülen konularda Devlet ve Devlet Makamları adına hareket etmesine BİNAEN;

Yukarıdaki hususları göz önünde bulunduran Taraflar, aşağıda belirtilen şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1 **TANIMLAR VE YORUM**

1.1 İşbu Anlaşma'da (Başlangıç kısmı da dahil) büyük harfle başlayan ve işbu Anlaşma'da başka bir şekilde tanımlanmamış terimler, aşağıda kendilerine atfedilen anlamlara sahip olacaktır:

"Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi" işbu Anlaşma'nın 23.3 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Bağlı Kuruluş" herhangi bir Kişi'ye ilişkin olarak, diğer herhangi bir Kişi'nin, doğrudan veya dolaylı olarak, bir veya birden fazla aracı yoluyla kontrol etmesi, kontrol edilmesi veya bu Kişi ile ortak kontrol altında tutulması anlamına gelmektedir. Bu tanımın amaçları bakımından "kontrol", doğrudan veya dolaylı olarak, bir Kuruluş'un oy hakları, öz sermayesi veya diğer mülkiyet hakları üzerinde çoğunluk veya diğer belirleyici menfaat sahipliği yoluyla ya da kanun yoluyla veya Kişiler arasında yapılan ve bu tür yetki veya oy hakkı tanıyan sözleşme yoluyla, bir Kişi'nin yönetim ve politikalarının yönünü belirleme veya yönlendirme gücüne sahip olması anlamına gelir;

"Kararlaştırılan Faiz Oranı" işbu Anlaşma'ya uygun olarak veya işbu Anlaşma uyarınca vadesi gelmiş ve ödenmesi gereken herhangi bir miktarla ilgili olarak bir Faiz Dönemi'nin her bir günü için, başlangıç olarak uygulanan Faiz Dönemi'nin ilk gününden bir önceki İş Günü'nde geçerli olan ve bundan sonra, her takip eden Faiz Dönemi'nin ilk gününden bir önceki İş Günü'nde geçerli olacak yıllık LIBOR artı yüzde 1 (bir)'e eşit orandaki faiz anlamına gelir;

"Anlaşma" bütün Taraflar tarafından imzalanmış ve işbu atıf ile tümü burada birleştirilmiş her türlü yazılı uzatma, yenileme, değiştirme, tadil veya diğer değişikliklerle birlikte, buna eklenmiş bütün ekler de dahil olmak üzere, Madde 2 uyarınca yürürlüğe girecek olan işbu ev sahibi hükümet anlaşması anlamına gelir;

"Başvuru Şartları" işbu Anlaşma'nın 7.1 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Mevcut En Uygun Şartlar" herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde verilecek veya sağlanacak mallarla, işlerle, hizmetlerle ya da teknolojiyle ilgili olarak, söz konusu piyasada makul olarak elde edilebilen, ticari açıdan rekabetçi, maliyete dayalı şartlar anlamına gelir; ancak bu şartlar Devlet'in veya bir Devlet Kuruluşu'nun ya da Devlet Makamı'nın Ülke Toprakları'nda söz konusu malların, işlerin, hizmetlerin veya teknolojilerin tek tedarikçisi olması halinde, söz konusu Kuruluş'un, ister Devlet'e ait, ister özel olsun, diğer Kuruluşlar'a uyguladığı fiyata eşit bir fiyat olacaktır;

"Azami Gayret" basiretli ve kararlı bir Kişi'nin, ilgili koşullar altında atacağı ve ilgili Kişi'nin yetkisi dahilinde olan tüm yasal adımların, söz konusu Kişi tarafından atılması anlamına gelir;

“BOTAS” Türkiye Cumhuriyeti kanunları uyarınca kurulmuş ve merkezi Bilkent Plaza A-2 Blok Bilkent, Ankara, Türkiye adresinde bulunan bir şirket olan Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. anlamına gelir;

“İş Günü” takas işlemi yapan bankaların Türkiye Cumhuriyeti’nde iş için mutat olarak açık oldukları (Cumartesi, Pazar ve resmi tatil günleri hariç) herhangi bir gün anlamına gelir;

“Kanun Değişikliği”, Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili olarak, aşağıdakilerden işbu Anlaşma’nın Yürürlük Tarihi’nden sonra yürürlüğe giren herhangi biri anlamına gelir:

- (a) Devlet tarafından imzalanan ve onaylanan her türlü uluslararası anlaşma, mevzuat, direktif, emir, resmi ilan, düzenleme, kanunlaştırma, kararname, yönetmelik veya Devlet’in, bir Devlet Makamı’nın veya bir Devlet Kuruluşu’nun benzeri bir yasama işlemi (Vergilerle ilişkili her türlü işlem de dahil); ve/veya
- (b) yukarıda belirtilen unsurlarda yapılan her türlü değişiklik (tadilat, ilga, iptal, fesih veya sona erme yoluyla yapılan veya bunlardan kaynaklanan her türlü değişiklik de dahil) ((a) bendinde belirtilen türden yasama işlemleri işbu Anlaşma’nın Yürürlük Tarihi’nden ister önce, ister sonra yürürlüğe girmiş olsun); ve/veya
- (c) Türkiye Cumhuriyeti’nin yüksek mahkemelerinin içtihadında meydana gelen ve alt derece mahkemelerini bağlayan her türlü değişiklik;

“Ticari İşletme Başlangıç Tarihi” Gazın bir ticari gaz taşıma sözleşmesi uyarınca TANAP Sistemine Giriş Noktasından girdiği ilk tarihi ifade etmektedir;

“Yüklenici” sözleşme veya alt-sözleşme yoluyla (böyle bir alt-sözleşmenin toplam sözleşme değerinin en az 150.000 (yüz elli bin) ABD Doları olması şartıyla), TANAP Projesi ile bağlantılı olarak, TANAP Proje Şirketi’ne ve/veya İşletme Şirketleri’ne mal, iş, teknoloji ya da hizmet, danışmanlık hizmetleri ve finansal hizmetler de dahil olmak üzere (başka şeylerin yanı sıra, kredi, finansman, sigorta veya diğer finansal imkanlar da dahil), sağlayan her türlü Kişi anlamına gelir; ancak bu, herhangi bir Kişi’nin çalışanı rolüyle hareket eden hiçbir gerçek kişiyi kapsamamaktadır;

“Kurumlar Vergisi” işbu Anlaşma’nın 23.2 Maddesi’nde kendisine atfedilen anlama gelir;

“Masraflar” herhangi bir Menfaat Sahibi tarafından TANAP Projesi ile bağlantılı olarak maruz kalınan veya uğranılan söz konusu Kanun Değişikliği’nden kaynaklanan veya söz konusu Kanun Değişikliği’ne başka bir biçimde atfedilebilen, bir ya da birden fazla TANAP Konsorsiyum Üyesi tarafından veya bunların Bağlı Kuruluş’ları tarafından kontrol edilen herhangi bir Taşıyıcı ile ilgili olarak her türlü yeni veya arttırılmış masraf veya harcamayı; TANAP Proje Şirketi’ne veya İşletme Şirketleri’ne ilişkin olarak ise her türlü yeni veya arttırılmış masraf veya harcamaya ve herhangi bir gelir azalması anlamına gelir. Bu tür masraf veya harcamalar arasında şunlar yer alabilir:

- (a) sermaye masrafları;
- (b) finansman masrafları;
- (c) işletme ve bakım masrafları; ve/veya

- (d) Menfaat Sahibi'ne uygulanan veya Menfaat Sahibi tarafından ödenecek vergiler, imtiyazlar, harçlar, yükümlülükler, resimler ya da diğer ücretlendirmeler;

"Hizmetten Çıkarma Planı" işbu Anlaşma'nın 32.2 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Tayin Edilmiş Devlet Makamı" işbu Anlaşma'nın 5.1 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Ayrımcı Kanun Değişikliği" işbu Anlaşma'nın 29.1 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Ekonomik Denge" işbu Anlaşma ve işbu Anlaşma uyarınca yapılan Proje Anlaşmaları kapsamında, ilgili tarihte ilgili Kişi'ye sağlanan veya tanınan haklar, menfaatler, muafiyetler, ayrıcalıklar, korumalar ve diğer benzeri menfaatler ile, ilgili Kişi'nin bunların beraberinde yüklenmeyi kabul ettiği sorumluluklar, masraflar, yükümlülükler, kısıtlamalar, koşullar ve sınırlamalar arasında kurulu nispi dengenin herhangi bir Menfaat Sahibi açısından ekonomik değeri anlamına gelir;

"Yürürlük Tarihi" işbu Anlaşma'nın 2.1 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Enerji Şartı Anlaşması" 17 Aralık 1994 tarihinde Lizbon'da imzaya açılan Enerji Şartı Anlaşması anlamına gelir;

"Kuruluş" bir antlaşma veya herhangi bir devletin ya da devletin herhangi bir alt biriminin kanunları kapsamında usulüne uygun biçimde teşkilatlandırılmış her türlü şirket, müessese, limited şirket, ortaklık, sınırlı ortaklık, teşebbüs, ortak girişim, şirketleşmemiş ortak girişim, dernek, tröst veya başkaca tüzel kişilik, teşkilat veya teşebbüs anlamına gelir;

"Giriş Noktası" Ev Sahibi Hükümet'in onayına tabi olarak TANAP Proje Şirketi tarafından tayin edildiği veya değiştirildiği haliyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin Gürcistan ile sınırında bulunan TANAP Sistemi'ne giriş noktası anlamına gelir;

"Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi" veya **"ÇSED"** işbu Anlaşma'nın 17.2 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Çevresel ve Sosyal Standartlar" işbu Anlaşma'nın 17.1 Maddesi'nde kendisine atfedilen anlama gelir;

"Çıkış Noktası" TANAP Proje Şirketi tarafından tayin edildiği veya değiştirildiği haliyle ve Ev Sahibi Hükümet'in onayına tabi olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin Bulgaristan Cumhuriyeti ve/veya Yunanistan Cumhuriyeti ile sınırında ve/veya Ülke Toprakları içerisinde TANAP Sistemi'nden herhangi bir çıkış noktası ya da başka herhangi bir çıkış noktası anlamına gelir;

"Kamulaştırma" Madde 30'da kendisine atfedilen anlama gelir;

"Tesisler" TANAP Proje Şirketi tarafından veya onun adına Proje Faaliyetleri için Ülke Toprakları'nda zaman zaman sahip olunan, zilyet olunan veya işletilen veya hukuken kontrol edilen her türlü fiziki mallar, ekipmanlar ve donanımlar anlamına gelir;

“Adil Piyasa Değeri” TANAP Projesine ilişkin her türlü yatırım da dahil olmak üzere, bir Proje Katılımcısı için kendi Yatırımının, Kamulaştırmanın bu Proje Katılımcısı’nın tüm ticari faaliyetleri üzerindeki etkileri dikkate alındığında, hiçbir Kamulaştırmanın vuku bulmamış olması halindeki değeri anlamına gelir. Bu değer, hasmane olmayan bir ortamda, devam eden bir çıkarın, istekli bir alıcının ve istekli bir satıcının olduğunu farz eden ve Kamulaştırma’dan kaynaklanan ya da onunla bağlantısı olan bütün koşullar dikkate alınmaksızın gelir;

“Mücbir Sebep” Madde 28’de kendisine atfedilen anlama gelir;

“Yabancı Para Birimi” uluslararası döviz piyasalarında yaygın olarak işlem gören para birimi anlamına gelir;

“Yabancı Çalışan” herhangi bir Proje Katılımcısı’nın, Devlet’in vatandaşı olmayan bir çalışanı anlamına gelir;

“Ev Sahibi Hükümet” Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti anlamına gelir;

“ICC Kuralları” Uluslararası Ticaret Odası’nın Tahkim Kuralları anlamına gelir;

“İlk İşletme Dönemi” Yürürlük Tarihi’nden itibaren yirmi beş (25) Yıllık dönem anlamına gelir;

“Menfaat Sahibi” şu anlama gelir:

- (a) TANAP Proje Şirketi;
- (b) İşletme Şirketleri;
- (c) bir veya birden fazla TANAP Konsorsiyum Üyesi veya TANAP Konsorsiyum Üyeleri’nin Bağlı Kuruluşları tarafından kontrol edilen herhangi bir Taahhütçü; burada “kontrol” kelimesi yukarıdaki Bağlı Kuruluş tanımındaki ile aynı anlama gelir; veya
- (d) yukarıdaki (a) ila (c)’de atıfta bulunulan herhangi bir Kişi’nin her türlü halefi veya izin verilen devralanları;

“Faiz Dönemi” “Kararlaştırılan Faiz Oranı” tanımı açısından, her takip eden Faiz Dönemi’nin izlediği Faiz Dönemi’nin son gününden sonraki ilk günde başlamak suretiyle, böyle bir meblağın vadesinin geldiği ve ödenmesi gereken günden sonraki ilk günde başlayan ve ondan otuz (30) gün sonra sona eren, otuz (30) günlük süre anlamına gelir;

“Uluslararası Finansal Raporlama Standartları” Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (*International Accounting Standards Board*) veya halefi olan bir kuruluş tarafından kabul edilen uluslararası finansal raporlama standartları anlamına gelir;

“Tapu Kanunu” 29 Aralık 1934 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmış ve zaman zaman tadil veya ikame edilebilecek olan 2644 sayılı “Tapu Kanunu” anlamına gelir;

“Arazi Hakları” işbu Anlaşma’nın Ek 2’sinde belirtildiği üzere, Ülke Toprakları’ndaki arazilere ilişkin inceleme, test, değerlendirme, analiz, erişim, teftiş, inşaat, kullanım;

zilyetlik, işgal, kontrol, temlik ve yararlanma hakları (mülkiyet hariç olmak üzere) anlamına gelir. “Arazi Hakları” terimi yalnızca tamamlanmış haliyle Tesisler’in içinde, üzerinde veya altında yer alacağı Proje Arazisi’ne değil, aynı zamanda TANAP Proje Şirketi’nin ve onun atanmış Yüklenicileri’nin, Proje Faaliyetleri’ni veya TANAP Proje Şirketi tarafından Tesisler’e ilişkin Proje Arazisi için arzu edilen Proje Faaliyetleri’nin gerçekleştirilmesini sağlamak bakımından gerekli diğer her türlü faaliyeti gerçekleştirmek amacıyla gerek duyabileceği veya belirleyebileceği, Ülke Toprakları dahilindeki başka ve ilave arazi (Ulusal Kanunlar uyarınca tesis edilecek deniz yatakları ve kıyılar da dahil), erişim güzergahı ve arazi haklarına da atıfta bulunan en geniş anlamında kullanılmaktadır;

“Arazi Hakları Kuruluğu” işbu Anlaşma’nın 16.1 Maddesi’nde kendisine atfedilen anlama gelir;

“Kredi Veren(ler)” TANAP Proje Şirketi’ne ve/veya TANAP Konsorsiyum Üyeleri’ne, TANAP Projesi’nin finansmanı (her türlü yeniden finansman da dahil) ile bağlantılı olarak her türlü borçlanma, kredi, mali imkan, kredi veya başkaca finansman sağlayan ya da sağlama yetkisine sahip olan her türlü finans kuruluşu veya diğer Kişi veya politik risk sigortası sunan sigortacılar, ve söz konusu finans kuruluşunun veya diğer Kişi’nin her türlü halefi veya izin verilen devralanları anlamına gelir;

“LIBOR” ilgili günde Londra saatiiyle sabah 11:00 civarında Reuters (veya eşdeğer bir halefi) tarafından yayımlandığı üzere üç aylık ABD Doları mevduatlarına uygulanan Londra Bankalararası Faiz Oranı (yıllık yüzde oran biçiminde ifade edilir) ya da söz konusu oranın mevcut olmaması halinde, genel kabul gören ve Taraflarca kabul edilen herhangi bir müteakip veya eşdeğer referans oranı (üç ay için ABD Doları cinsinden) ve genel kabul gören böylesi bir müteakip veya eşdeğer referans oranı bulunmuyorsa, ödemenin yapılacağı Kişi’nin mevcut makul finansman maliyeti (üç ay için ABD Doları cinsinden) anlamına gelir;

“Yerel Para Birimi” Devlet tarafından çıkarılan yasal para birimi anlamına gelir;

“Kayıp veya Zarar” bir Kişi tarafından maruz kalınan veya uğranılan, her türlü masraf, hasar, sorumluluk, yükümlülük, harcama (faiz, para cezaları, avukatlık ücretleri ve giderleri dahil), dava, yargılama, talep, harç veya ceza da dahil olmak üzere, her türlü kayıp veya zarar anlamına gelir; ancak kayıp veya zarar ilgili Kişi’ye isnat edilebilecek ağır kusur veya kasıtlı davranıştan kaynaklanmadıkça, her türlü dolaylı veya bir fiil sonucu ortaya çıkan kayıp veya zarar veya kar kaybı bunun dışında kalmaktadır;

“Ulusal Kanunlar” her türlü mevzuat dahil olmak üzere, Ülke Toprakları’nda geçerli olan zaman içerisinde tadil veya ikame edilebilecek olan kanunlar anlamına gelir;

“Doğal Gaz” veya **“Gaz”** bir virgül sıfır bir üç iki beş (1.01325) bar mutlak basınçta ve on beş derece (15°C) sıcaklıkta tümüyle gaz halinde olan her türlü hidrokarbon veya hidrokarbonlar ve temelde metandan oluşan diğer gazların karışımı anlamına gelir;

“Doğal Gaz Piyasası Kanunu” 2 Mayıs 2001 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmış olup zaman içerisinde tadil veya ikame edilebilecek olan 4646 sayılı “Doğal Gaz Piyasası Kanunu” anlamına gelir;

“İşletme Şirketi” işbu Anlaşma’nın Madde 6 hükümleri uyarınca atanan veya seçilen bir veya birden fazla Kuruluş anlamına gelir;

“Kişi” her türlü gerçek şahıs veya her türlü Kuruluş anlamına gelir;

“Boru Hattı Koridoru” Giriş Noktası’ndan Çıkış Noktaları’na dek uzayan İnşaat Koridoru (söz konusu arazi üzerindeki alanın belirli bir yüksekliğe kadar münhasır kontrolü ve söz konusu arazinin yeryüzünde belirli bir derinliğe kadar olan hakları da dahil) içerisindeki on altı (16) metre genişliğindeki arazi parçası anlamına gelir;

“Esas Dönem” işbu Anlaşma’nın 2.2 Maddesi’nde kendisine atfedilen anlama gelir;

“Proje Faaliyetleri” Proje Katılımcıları’nın herhangi biri ve tümü tarafından TANAP Sistemi ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen her türlü ve tüm faaliyetler anlamına gelir; buna, TANAP Sistemi’nin mühendislik çalışmaları, teknik çalışmaları, değerlendirilmesi, geliştirilmesi, tasarımı, izinleri, proje geliştirmesi, Arazi Hakları’nın iktisabı, inşaatı, işletmeye alınması, kurulumu, finansmanı, sigortalanması, mülkiyeti, işletmesi (TANAP Proje Şirketi veya Taşıticıları tarafından veya onlar adına Transit Geçiş de dahil), ticari kullanımı, onarımı, ikamesi, yenilenmesi, bakımı, kapasite artırımı veya genişletilmesi (yan tesisler gibi), korunması ve hizmetten çıkarılması, personel tedariki, hizmet tedariki, uzun tedarik zamanlı kalemler de dahil olmak üzere tesisat ve malzeme tedariki, Proje Anlaşmaları’nın, işbu Anlaşma’nın ve diğer tüm ilgili sözleşme ve anlaşmaların uygulamaya konması, bakımı, onarımı ve TANAP Sistemi’nin her türlü genişletilmesi veya uzatılması ile bağlantılı tüm faaliyetler dahildir;

“Proje Anlaşması” (işbu Anlaşma dışında) bir yanda Ev Sahibi Hükümet, herhangi bir Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu ile, diğer yanda Proje Faaliyetleri ile ilgili bir taraf olan veya daha sonra taraf haline gelen herhangi bir Proje Katılımcısı arasındaki, hükümleri uyarınca zaman zaman uzatılabilecek, yenilenebilecek, ikame edilebilecek, tadil edilebilecek veya başka bir biçimde değiştirilebilecek olan her türlü anlaşma veya sözleşme anlamına gelir;

“Proje Arazisi” (i) İnşaat Koridoru ve (ii) TANAP Proje Şirketi tarafından Devlet Makamları’na TANAP Projesi’nin ömrü boyunca, zaman zaman, TANAP Sistemi’nin üzerinde veya altında bulunduğu yerler olarak kullanıldığı bildirilen, erişim yolları da dahil, (sürekliliği olan veya olmayan) diğer arazi parçaları anlamına gelir;

“Proje Katılımcıları” TANAP Proje Şirketi, TANAP Konsorsiyum Üyeleri, Menfaat Sahipleri, Yükleniciler, İşletme Şirketleri, Taşıticılar veya Kredi Verenler anlamına gelir;

“Makul Gayret” ilgili Taraf’ın elinde olup, ilgili koşullarda uygun olan gayretler anlamına gelir.

“SD2 Gaz Satış Anlaşması” SOCAR (satıcı sıfatıyla) ile BOTAŞ (alıcı sıfatıyla) arasında Azerbaycan Gazı’nın satışı ve alımına yönelik olarak 25 Ekim, 2011 tarihinde akdedilen gaz satış anlaşması anlamına gelir;

“Taşıtıcı” TANAP Sistemi’ndeki taşıma kapasitesinin kullanımı için TANAP Proje Şirketi ile anlaşma yapan bir Kişi anlamına gelir;

“SOCAR” Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi (*State Oil Company of the Republic of Azerbaijan*) anlamına gelir;

“Devlet” egemen Türkiye Cumhuriyeti devleti anlamına gelir;

“Devlet Makamları” Ev Sahibi Hükümet ve (hükümet hiyerarşisinde üst düzey herhangi bir yasal makamın bir parçası olsun veya olmasın ya da söz konusu makamlar tarafından denetlenen veya denetlenmesin) tüm merkezi ve yerel makam veya organlar da dahil olmak üzere, Ülke Toprakları ile ilgili olarak her düzeydeki tüm birimler ve yukarıda belirtilenlerin herhangi birinin tüm aracı kurumları, şubeleri ve alt birimleri ile doğrudan veya dolaylı olarak Devlet tarafından veya ona bağlı bir veya birden çok Devlet Makamı tarafından denetlenen herhangi bir birimi anlamına gelir;

“Devlet Kuruluşu” Ev Sahibi Hükümet’in vekil ve temsilcileri de dahil olmak üzere, Devlet’in veya Ev Sahibi Hükümet’in, doğrudan veya dolaylı biçimde pay veya benzeri ekonomik menfaatinin bulunduğu ya da doğrudan veya dolaylı biçimde Ev Sahibi Hükümet tarafından kontrol edilen her türlü Kuruluş anlamına gelir. Bu tanımın amaçları bakımından “kontrol”, doğrudan veya dolaylı olarak, ister oy hakkının sahipliği yoluyla, ister sözleşmeyle, ister kanunla, isterse de başka bir biçimde olsun, bir Kişi’nin yönetim ve politikalarının yönünü belirleme veya belirletme gücüne sahip olmak anlamına gelir; ancak, aynı zamanda bir Proje Katılımcısı olabilecek herhangi bir Devlet Kuruluşu, Proje Katılımcısı rolünde hareket ederken Devlet Kuruluşu olarak addedilmeyecektir;

“Devlet Arazisi/Arazileri” Ülke Toprakları içerisinde yer alıp, henüz kadastro işlemi yapılmamış olduğundan tapu siciline kaydedilmemiş araziler veya boş araziler ya da halkın ortak kullanımına ya da kamu hizmetlerine tahsis edilmiş alanlar (yol, çayır, mera, otlak, kıslak vs.) niteliği taşıdığından tapu siciline kaydedilmemiş bulunan araziler ve Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi adına tescil edilmiş araziler anlamına gelir;

“TANAP Konsorsiyum Üyesi” TANAP Proje Şirketi’nde ortaklık hakkı bulunan bir Kuruluş anlamına gelir;

“TANAP Hükümetlerarası Anlaşması” veya **“TANAP HAA”** 26 Haziran 2012 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında TANAP Sistemi’ne ilişkin olarak, içeriğinde belirtilen tüm ekleriyle birlikte imzalanan, ileride kendi şartları uyarınca herhangi bir zamanda uzatılabilecek, yenilenebilecek, ikame edilebilecek, tadil edilebilecek veya başka bir biçimde değiştirilebilecek olan hükümetlerarası anlaşma anlamına gelir;

“TANAP Projesi” tümü işbu Anlaşma’da, TANAP Hükümetlerarası Anlaşması’nda ve Proje Anlaşmaları’nda tanımlandığı ve öngörüldüğü üzere, işletilmeye ve Şah Deniz sahasının 2. aşamasından üretime başlanması ile paralel olarak Doğal Gaz taşımaya hazır olması planlanan TANAP Sistemi ve Proje Faaliyetleri anlamına gelir;

“TANAP Sistemi” Türkiye-Gürcistan sınırındaki bir Giriş Noktası’ndan Ülke Toprakları’ndaki Çıkış Noktaları’na ve Türkiye-Yunanistan ve/veya Türkiye-Bulgaristan sınırındaki Çıkış Noktaları’na ve Devlet ile Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından kararlaştırılan diğer Çıkış Noktaları’na kadar Ülke Toprakları boyunca uzanan esas olarak 56 inçlik bir boru hattı ve en azından Şah Deniz sahasının 2. aşaması üretimini kapsamaya yeterli başlangıç kapasitesine sahip olan ve Azerbaycan Cumhuriyeti kaynaklı veya Azerbaycan Cumhuriyeti’nden transit taşınan ilave Gaz hacmini taşıma amacıyla yapılacak her türlü genişleme de dahil olmak üzere, beraberindeki Tesisleri de içeren Doğal Gaz boru hattı sistemi anlamına gelir;

“Vergiler” faiz, ceza ve para cezalarıyla birlikte, Devlet veya bir Devlet Makamı tarafından konan ya da onlara ödenmesi gereken, mevcut ve gelecekteki tüm vergiler, resimler, harçlar, gümrük harçları, ithalat harçları, ihracat harçları, yükümlülükler, KDV, stopaj, ücretler, tarhlar ve diğer benzeri ücretlendirmeler (mali yaptırımlar ve idari para cezaları da dahil olmak üzere) anlamına gelir ve **“Vergi”**, yukarıda sayılanlardan herhangi biri anlamına gelir;

“Vergi Dairesi” Devlet’in her türlü vergi dairesi veya bu dairelerin halefi anlamına gelir;

“Teknik Standartlar” işbu Anlaşma’nın 20. Maddesi’nde ve Ek 1’de belirtildiği üzere Tesisler’in inşaatı, kurulumu, işletilmesi ve bakımına ilişkin usul ve düzenlemeler anlamına gelir;

“Ülke Toprakları” Ev Sahibi Hükümet’in kara toprakları, karasuları ve üzerindeki hava sahası ile uluslararası kamu hukuku uyarınca üzerinde yargılama yetkisi bulunan veya egemenlik haklarına sahip olduğu deniz bölgeleri anlamına gelir;

“Transit Belgesi” Transit Kanunu uyarınca, Transit Kanunu kapsamına giren Proje Faaliyetleri’nin yürütülmesi için verilen belge anlamına gelir;

“Transit Kanunu” 29 Haziran 2000 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmış ve zaman içerisinde tadil veya ikame edilebilecek olan, 4586 sayılı “Petrolün Boru Hatları ile Transit Geçişine Dair Kanun” anlamına gelir;

“Transit Geçiş” Azerbaycan Cumhuriyeti kaynaklı veya Azerbaycan Cumhuriyeti’nden transit taşınan Doğal Gaz’ın, TANAP Sistemi aracılığıyla Türkiye Cumhuriyeti Ülke Toprakları üzerinden Avrupa Birliği üye devletlerine, diğer Avrupa devletlerine ve Türkiye Cumhuriyeti’ne komşu diğer devletlere transiti, taşınması, geçişi veya nakliyesi anlamına gelir; ve bu ibare Doğal Gaz TANAP Sistemi içerisinde kaldığı sürece, Doğal Gaz’ın Türkiye pazarına taşınmasını da içermektedir;

“Transit Geçiş Gazı” Transit Geçiş halindeki Doğal Gaz anlamına gelir;

“ABD Doları” veya **“Dolar”** Amerika Birleşik Devletleri’nin yasal para birimi anlamına gelir;

“KDV” mal, iş, hizmet veya teknoloji teminine uygulanan katma değer vergisi anlamına gelir; ve

“Yıl” miladi takvim yılı anlamına gelir.

Yorum

- (a) İşbu Anlaşma, sadece atıfta bulunmayı kolaylaştırmak amacıyla maddelere, bölümlere ve diğer kısımlara bölünmüştür ve başlıklar kullanılmıştır; bunlar işbu Anlaşma’nın yapısını veya yorumunu etkilemeyecektir.
- (b) Aksi belirtilmedikçe, “Madde” veya “Bölüm”lerden bahsedilirken bir rakam veya harf kullanıldığında, işbu Anlaşma’nın söz konusu Maddesine veya Bölümüne atıfta bulunmaktadır.

- (c) “İşbu anlaşma”, “bunun”, “bundan sonra”, “burada” ve buna benzer ifadeler, işbu Anlaşma’ya atıfta bulunmakta olup, işbu Anlaşma’nın özel bir Madde, Bölüm veya kısmına atıfta bulunmamaktadır.

1.3 Anlam

Aksi özellikle belirtilmedikçe veya içerikten aksi bir anlam çıkarılmadıkça, tekil kullanılan kelimeler çoğul, çoğul kullanılan kelimeler tekil hallerini içerir; belirli bir cinsiyet atfı içeren kelimeler iki cinsiyeti de içerir ve “dahil” ve “dahildir” ifadeleri “bununla sınırlı olmamak üzere” anlamını da içerecek şekilde yorumlanmalıdır.

İşbu Anlaşma kapsamındaki herhangi bir Kişi’ye yapılan atfı, söz konusu Kişi’nin her türlü halefine veya izin verilen devralanlarına yönelik atfı da içerir.

1.4 Bilgi

İşbu Anlaşma’da “bilgi”, “biling” ve aynı anlamda ifadeler kullanıldığında, içerikten aksi bir anlam çıkarılmadıkça, dolaylı veya atfedilen bilgiyi değil, mevcut bilgiye atfı yapıyormuş gibi değerlendirilmelidir.

MADDE 2 YÜRÜRLÜK TARİHİ VE SÜRE

- 2.1 İşbu Anlaşma, TANAP Hükümetlerarası Anlaşması’nın yürürlüğe girdiği tarihte (“**Yürürlük Tarihi**”) yürürlüğe girer ve geçerli ve bağlayıcı hale gelir.
- 2.2 Madde 2.3’e bağlı olarak, işbu Anlaşma, Yürürlük Tarihi’ni müteakip kırk dokuz (49) yıllık bir esas dönem (“**Esas Dönem**”) boyunca yürürlükte kalır.
- 2.3 İşbu Anlaşma’nın süresinin Esas Dönem’i aşacak şekilde her türlü uzatılması, Taraflar’ın karşılıklı mutabakatına tabidir.

MADDE 3 DOĞAL GAZ’IN TRANSİT GEÇİŞİ

- 3.1 İşbu Anlaşma’da aksi kararlaştırılmadıkça, Ev Sahibi Hükümet, TANAP Proje Şirketi’ne, TANAP Sistemi üzerinden Transit Geçiş, transit özgürlüğü ilkesine uygun biçimde, herhangi bir ücret, ücretlendirme, masraf ya da benzer bir ödemeye tabi olmaksızın, söz konusu Doğal Gaz’ın kaynağı, varış yeri veya mülkiyetine dair hiçbir fark veya ayrımcılık gözetilmeksizin ve 3.2 Maddesi’nde özel olarak öngörülenler dışında herhangi bir gecikme veya kısıtlama uygulanmaksızın tam anlamıyla gerçekleştirme yönünde münhasır hak tanımaktadır.
- 3.2 Ev Sahibi Hükümet, işbu Anlaşma’da veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında aksi öngörülmedikçe ve/veya Ev Sahibi Hükümet’in Transit Geçiş’in devamının kamu sağlığına ve güvenliğine veya çevreye yönelik herhangi bir tehlike veya risk ya da mülke yönelik orantısız bir tehlike veya risk oluşturduğuna ya da oluşturacağına inanması için makul sebepler bulunan haller dışında, Transit Geçiş Gazı’nın kesintisiz, engelsiz, kısıtlanmadan ve azaltılmadan akışını sağlamak için Azami Gayreti gösterir ve söz konusu Transit Geçiş Gazı’nın kesilmesini veya azaltılmasını önlemek ve engellemek için uygun tedbirleri alacak ve işlemleri gerçekleştirir.

- 3.3 Ev Sahibi Hükümet (i) Transit Geçiş Gazı'nı almayacağını ve bu amaçla önleyici tedbirler alacağını; ve (ii) Transit Geçiş Gazı'nın herhangi bir kısmı üzerinde mülkiyet hakkı iddia etmeyeceğini veya başka bir biçimde mülkiyet ya da zilyetlik hakları öne sürmeyeceğini ya da kullanmayacağını beyan ve kabul etmektedir ve, herhangi bir şüpheye mahal vermemek adına, işbu 3.3 Maddesi herhangi bir Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun taraf olduğu bir ticari gaz taşıma sözleşmesi hükümleri kapsamında, bu Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu'nun belirlenmiş Çıkış Noktası/Noktaları'nda Transit Geçiş Gazı'nı teslim alma hakkı ile ilgili değildir.
- 3.4 TANAP Proje Şirketi'nin, Devlet Makamları'ndan ve/veya Devlet Kuruluşları'ndan onay alınmasına gerek olmaksızın, TANAP Sistemi'nin toplam kapasitesini tamamen kendi takdirli kapsamında kullanma ve/veya Taşıtıcılarla pazarlama ve söz konusu Taşıtıcılarla yapılan ticari gaz taşıma sözleşmeleri kapsamında Taşıtıcılarla tarifeleri müzakere etme, tarifeleri kararlaştırma ve uygulama yönünde münhasır hakkı olacaktır. TANAP Proje Şirketi, varsa, tarife hesaplama yöntemini ve TANAP Proje Şirketi'nin akdettiği her bir ticari gaz taşıma sözleşmesi kapsamında Taşıtıcı(lar) ile anlaşılmış tarifeleri ve kapasite tahsisatlarını, Tayin Edilmiş Devlet Makamı'na yalnızca bilgilendirme amacıyla bildirir.
- 3.5 Ev Sahibi Hükümet, SD2 Gaz Satış Anlaşması kapsamında teslim edilecek Gaz'ın, TANAP Sistemi aracılığıyla Giriş Noktası'ndan Ülke Toprakları içerisindeki Eskişehir ve Trakya Bölgesi'nde yer alan Çıkış Noktası/Noktaları'na şu şartlara tabi olarak taşınacağını teyit etmektedir: (i) Şah Deniz 2 sahasından gelip TANAP Sistemi'nden transit olarak geçecek olan Gaza uygulanan tarifenin aynıysa (Ülke Toprakları'ndaki fiili taşıma mesafesine uyarlanarak) uygulanır; (ii) BOTAŞ ile TANAP Proje Şirketi arasında bir ticari gaz taşıma sözleşmesi imzalanacaktır.
- 3.6 (i) TANAP Sistemindeki kapasitenin azalması veya (ii) Şah Deniz 2 sahasında üretilip TANAP Sistemine Giriş Noktasından iletilecek olan Doğal Gaz'da noksanlık olması durumunda, kullanılabilir kapasite veya hacimlerin tahsisi, mümkün olduğu sürece, Şah Deniz 2 sahasından üretilen Doğal Gaz'ın hak sahibi Taşıtıcıları arasında oransal esasa göre yapılır.

MADDE 4

TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN HAKLARI

- 4.1 TANAP Projesi'nin amaçları doğrultusunda, Ev Sahibi Hükümet TANAP Proje Şirketi'nin aşağıdaki haklara sahip olduğunu kabul eder:
- (a) TANAP Projesi'ni uygulama ve yürütme, tüm Proje Faaliyetleri'ni gerçekleştirme ve işbu Anlaşma ile Proje Anlaşmaları'nın hükümleri kapsamında, Devlet Makamları tarafından sağlanan diğer tüm haklardan yararlanma hakkı;
 - (b) TANAP Sistemi'ni işbu Anlaşma ile Proje Anlaşması'nın hükümleri kapsamında (halin icabına göre) inşa etme, sahip olma, kullanma, zilyetliğinde bulundurma, işletme veya kontrol etme hakkı; ve
 - (c) Ev Sahibi Hükümet ile istişarede bulunarak yılda otuz iki (32) milyar metreküp hacme kadar ve yılda otuz iki (32) milyar metreküp hacimden fazlası için de Devlet ile Azerbaycan Cumhuriyeti hükümetlerinin onayına tabi olacak şekilde, Doğal Gaz'ın Transit Geçiş için TANAP Sistemi'ni işbu Anlaşma'ya uygun biçimde uygulamaya koyma hakkı.

MADDE 5

TAYİN EDİLMİŞ DEVLET MAKAMI

- 5.1 Ev Sahibi Hükümet burada, Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nı Tayin Edilmiş Devlet Makamı ("**Tayin Edilmiş Devlet Makamı**") olarak hareket etmek üzere yetkilendirir ve atar. TANAP Proje Şirketi tarafından talep edilmesi halinde, Tayin Edilmiş Devlet Makamı şu hususlarda destek sağlayacaktır:
- (a) işbu Anlaşma'da öngörülen hakların, lisansların, vizelerin, izinlerin, sertifikaların, yetkilendirmelerin, onayların, muvafakatlerin ve müsaadelerin çıkartılması;
 - (b) TANAP Projesi'nin veya Proje Faaliyetleri'nin ya da bunların herhangi bir kısmının gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla, işbu Anlaşma'da veya herhangi bir Proje Anlaşması'nda belirtilen ya da işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında tanınan herhangi bir hakkı kanıtlamaya uygun bilgi, belge, veri ve diğer materyallerin yeterli ve uygun biçimde tedariki;
 - (c) burada öngörülen bildirimlerin, tasdiknamelerin ve diğer yazışmaların sunulması ve alınması; ve
 - (d) Devlet Makamları ve Devlet Kuruluşları nezdinde TANAP Projesi'nin yürütülmesinin uygun olan biçimde kolaylaştırılması.
- 5.2 Tayin Edilmiş Devlet Makamı, Yürürlük Tarihinden hemen sonra, TANAP Projesi'ne ilişkin olarak TANAP Proje Şirketi için bir doğrudan temas noktası tayin eder.

MADDE 6

İŞLETMECİ

- 6.1 TANAP Proje Şirketi, TANAP Sistemi'ni işletmek üzere Ülke Toprakları'nda mukim, hissedarlık yapısına ilişkin hiçbir şart veya kısıtlamaya tabi olmaksızın, bir veya birden fazla İşletme Şirketi'ni kurmak, bunlara sahip olmak ve bunları kontrol etmek ve/veya atamak ya da seçmek hakkına ve bu konularda tek başına takdir yetkisine sahiptir.
- 6.2 TANAP Proje Şirketi, TANAP Sistemi'nin işletilmesi için gerekli hizmetlerde yerel uzmanlıklardan yararlanmak için Makul Gayreti sarf eder.
- 6.3 Herhangi bir İşletme Şirketi, TANAP Proje Şirketi'nin Proje Faaliyetleri'ne ilişkin olarak taraf olduğu işbu Anlaşma ve/veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında doğan haklarını kullanma hakkına sahiptir.

MADDE 7

BAŞVURU ŞARTLARI

- 7.1 Herhangi bir TANAP Proje Şirketi tarafından talep edilmesi üzerine, Tayin Edilmiş Devlet Makamı, TANAP Proje Şirketi ve TANAP Proje Şirketi'nin Proje Faaliyetleri'nin gerçekleştirilmesi amacıyla tayin edebileceği diğer Proje Katılımcıları tarafından belirli bir lisans, muvafakat, yetkilendirme, muafiyet, vize, sertifika, onay veya müsaade alınması için gerekli belgelerin bir listesini ("**Başvuru Şartları**") sunmak için Makul Gayreti sarf eder. Listedeki herhangi bir eksiklik veya mevzuatın gelecekte öngöreceği şartlar, Proje Katılımcıların yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz. Başvuru Şartları zaman zaman güncellenebilir.

7.2 TANAP Proje Şirketi'nin talebi üzerine, Başvuru Şartları'nın sunulması koşuluyla, Ev Sahibi Hükümet, ilgili her türlü Devlet Makamı ve/veya Devlet Kuruluşu'nun, kırk beş (45) gün içinde, fakat her halükarda yürürlükteki Ulusal Kanunlar'da belirtilen süreden geç olmamak üzere, TANAP Proje Şirketi'nin ve diğer tüm Proje Katılımcıları'nın, aşağıda sayılanlar da dahil olmak üzere tüm Proje Faaliyetleri'ni vaktinde, güvenli ve verimli bir biçimde yerine getirmelerini sağlamaları için gerekli ve uygun tüm lisansları, muvafakatleri, izinleri, yetkilendirmeleri, muafiyetleri, vizeleri, sertifikaları, onayları veya müsaadeleri (ve ilgili her türlü yenileme veya uzatmayı) vermesini sağlamak için Makul Gayreti sarf eder:

- (a) Tesislerin işletilmesi;
- (b) Arazi Hakları'nın kullanılması ve Arazi Hakları'ndan yararlanılması (Madde 16 ve Ek 2 Arazi Hakları hükümlerine tabi olarak);
- (c) gümrük işlemleri;
- (d) Proje Faaliyetleriyle ilişkili olarak kullanılacak olan her türlü ekipman, malzeme, makine, vasıta, gereç, yedek parça ve stoka ve tüm diğer mallara ilişkin ithalat ve ihracat lisansları;
- (e) vizeler, çalışma izinleri ve oturma izinleri;
- (f) banka hesabı açma ve kullanma hakları;
- (g) ofis ve çalışanlar için konaklama mekanları kiralama veya, uygun hallerde, iktisap etme hakları;
- (h) ilgili Ulusal Kanunlar'a uygun olarak, Proje Faaliyetleri'nin güvenli ve verimli biçimde yürütülmesi için haberleşme ve uzaktan ölçüm vasıtaları (TANAP Sistemi'nin yeknesak ve verimli biçimde işletilmesine imkan sağlanması için TANAP Proje Şirketi tarafından talep edildiği üzere yeterli sayıda münhasır radyo ve telekomünikasyon frekansının tahsis edilmesi de dahil olmak üzere) işletme hakları ve lisansları;
- (i) Proje Faaliyetleri için veya TANAP Projesi'ndeki ticari işlerin ve menfaatlerin idaresi için gereken gayrimenkul veya kişisel eşya kiralama ya da, uygun hallerde, satın alma veya iktisap etme hakkı da dahil olmak üzere, herhangi bir Proje Katılımcısı'nın kanaatine göre, Ülke Toprakları'nda, Proje Faaliyetleri'nin usulünce yürütülmesi için makul ölçüde gerekli olabilecek şubeler, daimi işyerleri, ofisler ve diğer ticarethane veya varlık biçimleri kurma hakları; ve
- (j) Ülke Toprakları'nda araç veya başkaca mekanik ekipman çalıştırma hakları ve ilgili Ulusal Kanunlar'a uygun biçimde, hava aracı, gemi veya başkaca deniz aracı çalıştırma hakkı.

7.3 23 ve 24. Maddelere hâlel gelmeksizin, Madde 7.2 uyarınca öngörülen lisanslar, muvafakatler, izinler, yetkilendirmeler, muafiyetler, vizeler, sertifikalar, onaylar veya müsaadeler ile ilgili zaman içerisinde değişebilecek olan tüm masraf, ücret, ödeme ve diğer ilgili harcamalar, işbu masraflar, ücretler, ödemeler ve harcamalar ayrımcı olmamak kaydıyla, ilgili Proje Katılımcıları tarafından Ulusal Kanunlar'a uygun biçimde ödenir.

MADDE 8 İŞBİRLİĞİ

- 8.1 Ev Sahibi Hükümet, kendi yetki sınırları dahilinde, işbu Anlaşma ve Proje Anlaşmalarında öngörülen Proje Faaliyetleri'nin verimli ve vakitli bir biçimde uygulamaya konması, yürütülmesi ve ifası için destek ve işbirliği sağlar ve uygun adımları atar.
- 8.2 Ev Sahibi Hükümet, TANAP Projesi için finansman sağlanması süreci ile ilgili olarak TANAP Proje Şirketi ile işbirliğinde bulunur. Bu bağlamda, Ev Sahibi Hükümet, TANAP Proje Şirketi'nin talebi üzerine, yalnızca TANAP Projesi'nin tamamını veya bir kısmını ya da TANAP Proje Şirketi'nin Ülke Toprakları dahilindeki Proje Faaliyetleri'nin tamamını veya bir kısmını finanse etme çabasına yardımcı olma amacıyla, kendi adına veya Devlet Makamları adına, Devlet Makamları'nın işbu Anlaşma'da belirtildiği üzere, ve belirtildiği kadarıyla, beyan, taahhüt ve yükümlülüklerini yazılı olarak teyit eder veya uygun hallerde bu tür belgeleri imzalayarak her türlü ve ilgili tüm Kredi Verenler'e (çok taraflı kredi kuruluşları ve ihracat kredisi kuruluşları da dahil) doğrudan verecektir. Kredi Verenler'in müdahil olma hakları kapsamında gerekli olduğu takdirde, Ev Sahibi Hükümet doğrudan anlaşmayı/anlaşmaları (*direct agreement(s)*) Kredi Verenler'le müzakere eder.

Hiçbir şüpheye mahal vermemek adına, işbu 8. Madde, Ev Sahibi Hükümet'i, TANAP Projesi'ne, TANAP Sistemi'ne, TANAP Proje Şirketi'ne veya TANAP Konsorsiyum Üyeleri'ne finansman sağlamak ya da bunlara ilişkin finansal yükümlülükleri kabul etmek zorunda bırakmamaktadır.

- 8.3 TANAP Proje Şirketi ve Yükleniciler (Devlet Kuruluşları olabilecek olanlar dahil):
- (a) TANAP Sistemi'nin inşası, kurulumu, işletmeye alınması ve hizmetten çıkarılması için tüm hizmetlerin, işlerin, malların ve ekipmanların, Türk yüklenicilere yönelik ayrımcılık yapmayacak veya Türk şirketlerin bu ihalelere katılımını engellemeyecek uluslararası kabul gören rekabetçi ihale usullerine uygun biçimde, ihale yoluyla tedariki hakkına sahiptir. İhalede teklif verenlerin değerlendirilmesinde, tüm ihracat kredisi kuruluşları ve ihracat kredisi kuruluşu olmayan diğer kredi kuruluşları tarafından desteklenen teklifler ayrımcılık içermeyen ve şeffaf bir esasa dayalı olarak değerlendirir;
- (b) bu tür hizmetlerin, işlerin, malların ve ekipmanların tedariki için, Türk şirketlerince fiyat, kalite, elverişlilik ve herhangi bir ihalenin gerektirdiği diğer zaruri şartlar bakımından diğer ülkelerin şirketlerinden daha iyi veya onlarla eşit tekliflerde bulunması halinde, Türk şirketlerini seçer;
- (c) Tayin Edilmiş Devlet Makamı, TANAP Proje Şirketi'nin ve Yükleniciler'in işbu Madde 8.3'te belirtilen ilkelere uymalarını takip etme hakkına sahiptir.

MADDE 9 DEVLET, DEVLET MAKAMLARI VE/VEYA DEVLET KURULUŞLARI TARAFINDAN AKDEDİLEN BİR TAKIM ANLAŞMALARA İLİŞKİN TAAHHÜTLER

- 9.1 Herhangi bir Proje Anlaşması'na taraf olan herhangi bir Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun özelleştirilmesi, iflas etmesi, tasfiye edilmesi, yeniden teşkilatlandırılması veya devamlılığı, mülkiyeti, teşkilat yapısı ya da hukuki mevcudiyetinde herhangi bir değişiklik meydana gelmesi, Ev Sahibi Hükümet'in işbu

Anlaşma veya söz konusu Proje Anlaşması kapsamındaki haklarını ve yükümlülüklerini etkilemez.

- 9.2 Ev Sahibi Hükümet, işbu Anlaşma'nın ve herhangi bir Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu'nun taraf olduğu Proje Anlaşmaları'nın süresinin tamamı boyunca, söz konusu Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerinin, daima söz konusu yükümlülükleri ifaya yetkili ve muktedir bir Kuruluş'a verilmesini ve böyle bir Kuruluş tarafından üstlenilmesini sağlar. Devlet Makamları'nın ve Devlet Kuruluşları'nın işbu Anlaşma ve herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki tüm yükümlülükleri Ev Sahibi Hükümet'in yükümlülükleri olup, buradaki tüm amaçlar bakımından kesin olarak öyle addedilir.

MADDE 10

PROJE FAALİYETLERİ'NİN KESİNTİYE UĞRAMAMASI

- 10.1 Madde 3 kapsamındaki yükümlülüklerine hâle gelmeksizin ve işbu Anlaşma'da veya başka herhangi bir Proje Anlaşması'nda aksi özellikle öngörülen haller dışında Ev Sahibi Hükümet, herhangi bir Proje Faaliyeti'ni kesintiye uğratmayacak, azaltmayacak, engellemeyecek, geciktirmeyecek veya başka bir biçimde sekteye uğratmayacak ve herhangi bir Devlet Kuruluşu'nun veya Devlet Makamı'nın bunları yapmasına izin vermeyecek veya yapmasını talep etmeyecektir; ancak Ülke Toprakları'nda Proje Faaliyetleri'ne devam edilmesinin kamu sağlığına ve güvenliğine veya çevreye yönelik herhangi bir tehlike veya risk ya da mülke yönelik orantısız bir tehlike veya risk oluşturduğuna ya da oluşturacağına inanılması için makul sebepler bulunan hallerde, Ev Sahibi Hükümet her zaman, Ülke Toprakları'ndaki Proje Faaliyetleri'ni bu tehlike veya riskin giderilmesi için, sadece gereken ölçüde ve süre boyunca kesintiye uğratabilir.
- 10.2 Proje Faaliyetleri'nin kesintiye uğraması, kısıtlanması, azaltılması, engellenmesi, geciktirilmesi veya başka bir biçimde sekteye uğratılması tehdidinin var olduğunu düşünmek için makul sebeplerin bulunduğu herhangi bir olay (işbu Madde 10 amaçları bakımından bir "tehdit") vuku bulursa veya herhangi bir durum ortaya çıkarsa, herhangi işletim bakım veya TANAP Proje Şirketi'nin, onun Yüklenicilerinin ve herhangi bir İşletme Şirketi'nin hatası neticesinde meydana gelen herhangi bir olay veya durum dışında, Ev Sahibi Hükümet ve onun Devlet Makamları, söz konusu tehdidin önlenmesi ve giderilmesi için Makul Gayreti sarf eder.

MADDE 11

EV SAHİBİ HÜKÜMET'İN BEYANI

Ev Sahibi Hükümet Yürürlük Tarihi itibariyle işbu Anlaşma'yı akdetme ve yerine getirme ve işbu kapsamdaki yükümlülüklerini ifa etme yetkisine sahip olduğunu kabul eder.

MADDE 12

TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN BEYANLARI VE GARANTİLERİ

- 12.1 TANAP Proje Şirketi, Yürürlük Tarihi itibariyle Ev Sahibi Hükümet'e:
- (a) teşkilatlandırıldığı veya kurulduğu yerin mevzuatına uygun biçimde usulünce teşkilatlandırıldığını veya kurulduğunu ve geçerli biçimde varlığını sürdürdüğünü, halihazırda yürüttüğü ve yürütmeyi tasarladığı ticari faaliyet içerisinde bulunmak için yasal yetkiye sahip olduğunu, ve yaptığı ticari faaliyetin niteliği gereği söz

konusu onay veya vashn gerekli olduğu her bir yerde, yerli veya yabancı şirket (halin icabına göre) olarak usulünce onaylanmış (veya bilebildiği kadarıyla, usulünce lisans almaya muktendir olduğunu ve vakti gelince usulünce onaylanacağını) veya vasıflandırılmış olduğunu;

- (b) işbu Anlaşma'yı akdetme ve yerine getirme ve işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlölüklerini ifa etme yetkisine sahip olduğunu ve bu işlemlerin hepsinin kendisi açısından tüm gerekli usullerle uygun biçimde yetkilendirilmiş olduğunu;
- (c) işbu Anlaşma'nın akdedilmesinin, tesliminin ve ifasının kendi teşkilat veya kuruluş belgelerindeki herhangi bir şart veya taraf olduğu ya da kendisinin ya da malvarlıklarından herhangi birinin bağlı bulunduğu veya etkilendiği herhangi bir anlaşma, kararname veya karar ile çelişmediğini, bunların ihlaline sebep olmadığını, bunlar kapsamında bir temerrüt teşkil etmediğini veya bunlar çerçevesindeki herhangi bir yükümlölüğünü vadesinden önce muaccel hale getirmeyeceğini;
- (d) işbu Anlaşma'nın kendisi tarafından usulünce ve geçerli biçimde akdedilip teslim edildiğini ve kendisi açısından yasal, geçerli ve bağlayıcı bir yükümlölük teşkil ettiğini, Anlaşma şartlarına uygun biçimde uygulanabilir olduğunu;
- (e) herhangi bir mahkeme, tahkim kurulu veya devlet organı huzurunda kendisi aleyhinde derdest veya bildiği kadarıyla başlatılma tehlikesi bulunan, tek başına veya toplu olarak, ticari faaliyeti veya malvarlıkları veya mali ya da başka türlü durumu üzerinde esaslı bir olumsuz etki ya da işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlölüklerini ifa etme kabiliyetinde herhangi bir aksaklık yaratabilecek hiçbir dava, hukuk davası, yargılama veya soruşturma bulunmadığını ve kendisinin herhangi bir mahkeme, tahkim kurulu veya herhangi bir devlet organının böylesi bir esaslı olumsuz etki veya böylesi bir aksaklık yaratabilecek bir emir, karar, ilam veya tedbir kararına ilişkin herhangi bir ihlal veya temerrüt konusunda bilgisi olmadığını;
- (f) kendisi açısından geçerli tüm kanunlara uymuş olduğunu, öyle ki, tek başına veya toplu olarak, ticari faaliyetini veya mali durumunu veya işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlölüklerini ifa etme kabiliyetini esaslı biçimde etkileyen ya da etkileyebilecek hiçbir para cezası, ceza, ihtiyati tedbir veya cezai sorumluluğa tabi olmadığını; ve
- (g) işbu Anlaşma'da kendisinin sunduğu hiçbir beyanın veya garantinin, maddi gerçeklere aykırı bir beyan içermediğini veya söz konusu beyanı veya garantiyi, sunulduğu koşullar ışığında yanıltıcı kılmamak için gereken bir maddi gerçeği belirtmeyi ihmal etmediğini

beyan ve garanti eder.

MADDE 13 DEFTERLER VE KAYITLAR

- 13.1 TANAP Proje Şirketi, muhasebe defterlerinin kopyalarını, sözleşmelerin asıllarını veya suretlerini ve Proje Faaliyetleri için makul ölçüde gerekli diğer dosya ve kayıtların suretlerini muhafaza eder. Bu dosyalar ve kayıtlar, Ulusal Kanunlar tarafından gerekli kılınabileceği sürece, karşılıklı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, Ev Sahibi Hükümet temsilcileri tarafından otuz (30) gün önceden bildirimde bulunulması suretiyle, TANAP

Proje Şirketi'nin Ülke Toprakları'ndaki bürosunda inceleme ve denetim için hazır bulundurulacaktır.

- 13.2 Tüm bu defterler veya hesaplar ve diğer kayıtlar, ilgili işleme yönelik para biriminde ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun biçimde tutulur ve saklanır.

MADDE 14 **SİGORTA**

- 14.1 Sigorta konusunda, TANAP Proje Şirketi, Proje Faaliyetleri'nin yeri, boyutu ve teknik özellikleri dikkate alınarak, her daim söz konusu sigorta teminatının makul ticari şartlar çerçevesinde elverişli olmasına ve söz konusu sigortanın TANAP Proje Şirketi tarafından seçilen şirketlerden (TANAP Konsorsiyum Üyeleri'nin kurumsal sigorta şirketleri de dahil) (veya, uygun hallerde, ilgili Yüklenici'den veya İşletmeci Şirket'ten) elde edilebilmesine tabi olarak, uluslararası Doğal Gaz boru hattı endüstrisinin uluslararası kabul gören standartlarına ve ticari uygulamalarına uygun miktarlarda ve TANAP Projesi'yle bağlantılı risklere ilişkin olarak sigorta yaptıracak ve sürdürecektir ve (uygun hallerde) Yüklenicileri'nin ve İşletme Şirketleri'nin sigorta yaptırmasını ve sürdürmesini sağlayacaktır. Bu sigorta teminatlarının kapsamı, yukarıda dile getirilen hususların genelliğine halel gelmeksizin, ticari olarak makul şartlarda mevcut olduğu ölçüde aşağıdaki hususları içerir:

- (a) Proje Faaliyetleri esnasında veya sonucunda meydana gelen sızıntı, kirlilik veya bulaşma ya da olumsuz bir çevresel etkiden kaynaklanan kayıp, hasar, yaralanma veya ölüm;
- (b) Proje Faaliyetleri esnasında veya sonucunda meydana gelen herhangi bir kazayı müteakiben moloz veya enkazın kaldırılmasının ve temizlik işlemlerinin (sızan, kirleten veya bulaşan maddeler de dahil) maliyeti; ve
- (c) Proje Faaliyetleri esnasında veya sonucunda, üçüncü bir şahsın uğrayacağı mal kaybı veya hasarı ya da bedensel yaralanma veya ölüm.

- 14.2 TANAP Sistemi'nin inşaatına başlanmadan önce, TANAP Proje Şirketi, Proje Faaliyetleri'ne ilişkin olarak teminat sunan veya işbu Madde 14 uyarınca tedarik edilmiş her türlü sigortayı teyit eden sigorta belgelerini veya acentelerden, sigortacılarından veya sigorta komisyoncularından alınmış diğer belgeleri, Ev Sahibi Hükümet'e bildirecek ve sunacaktır ve her bir sigortanın yenilenmesinde de aynı şeyi yapacaktır. Yukarıda Madde 14.1'de belirtilen sigortalar ticari olarak makul şartlarda mevcut değilse, riski teminat altına almak için, kendi kendini sigorta mekanizmaları gibi makul alternatif tedbirlerin ayrıntılı bilgileri ile birlikte mümkün olan en kısa sürede Ev Sahibi Hükümet'e bildirimde bulunur.

MADDE 15 **HÜKÜMET TARAFINDAN SAĞLANACAK KOLAYLAŞTIRMALAR**

- 15.1 Ev Sahibi Hükümet (i) kendi yetkisi dahilinde olduğu ölçüde, TANAP Proje Şirketi'nin işbu Anlaşma ve tüm Proje Anlaşmaları şartlarını uygulamaya koymasını sağlamak ve Proje Faaliyetleri'ni ve işbu Anlaşma ve tüm Proje Anlaşmaları'nda öngörülen faaliyetleri ve işlemleri yetkilendirmek, mümkün kılmak ve desteklemek için kendi kanunları kapsamında gerekli olan veya olabilecek tüm kanunların, kararnamelerin, kararların ve diğer kanuni ve düzenleyici adımlarının atılmasını, çıkartılmasını ve yürürlüğe sokulmasını destekleyecek ve ilgili yasama organının bunları geliştirmesi ve

teklif etmesi yönünde olumlu girişimlerde bulunacak; ve (ii) işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerin belgelenmesi ve ifası için gerekli veya uygun tüm kararnamelerin, emirlerin, yönetmeliklerin, kuralların, yorumların, yetkilendirmelerin, onayların ve muvafakatlerin yazılı olarak verilmesini sağlamak için Makul Gayreti sarf eder.

- 15.2 Ev Sahibi Hükümet, mümkün olduğu ölçüde (ve uygun hallerde, Madde 5'e uygun biçimde bir Tayin Edilmiş Devlet Makamı aracılığıyla) TANAP Proje Şirketi'ni işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülükleri ile bağlantılı her türlü kanun ve düzenlemelere ilişkin gelişmelerden haberdar edecektir.

TANAP Proje Şirketi, bir Transit Belgesi için Tayin Edilmiş Devlet Makamı'na başvurur ve Tayin Edilmiş Devlet Makamı, bu başvurunun yapılması konusunda yardım ve işbirliği sağlayacaktır. Tayin Edilmiş Devlet Makamı, gereken hiçbir onay, yetkilendirme ve şartı makul olmayan bir biçimde esirgemeyecek ve Transit Belgesi'nin verilmesinde makul olmayan bir gecikme yaşanmamasını sağlar.

- 15.3 Ev Sahibi Hükümet, zaman zaman gerekebileceği üzere, TANAP Sistemi'nin Ülke Toprakları'ndaki ulusal Doğal Gaz iletim ağı ve Giriş Noktası'ndaki ve Çıkış Noktası/Noktaları'ndaki diğer iletim ağları ile ara bağlantılarının Ulusal Kanunlar'la uyumlu bir şekilde kurulmasında TANAP Proje Şirketi'ne yardım eder.

MADDE 16 ARAZİ HAKLARI

- 16.1 Yukarıdaki Madde 5.1 hükümlerine hâlel gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet, Devlet'in işbu Madde 16'da düzenlenen Arazi Hakları ile ilgili yükümlülüklerinin ifası amacıyla bir Devlet Kuruluşu'nu yetkilendirir ve atar ("**Arazi Hakları Kuruluşu**").
- 16.2 Arazi Hakları ve, özellikle, işbu Anlaşma kapsamında Devlet Makamları tarafından TANAP Proje Şirketi'ne Proje Arazisi'ne ilişkin tanınacak münhasır kullanım, inşaat, zilyetlik ve kontrol (mülkiyet hariç) hakları, arazinin mülkiyeti dışındaki tasarruf haklarını teşkil etmektedir.
- 16.3 Ev Sahibi Hükümet, TANAP Proje Şirketi'ne, Arazi Hakları'nın iktisabı ve kullanılması konusunda işbu Madde 16'da ve Ek 2'de belirtildiği ölçüde, TANAP Proje Şirketi tarafından Ev Sahibi Hükümet'e İnşaat Koridoru'nun bildirilmesinden önce var olan her türlü altyapıya (boru hattı da dahil olmak kaydıyla) dair başka herhangi bir Kuruluş'un haklarına hâlel getirmemek kaydıyla, yardım sağlar. İşbu Anlaşma kapsamında tanınmış veya yaratılmış her türlü hak, Ev Sahibi Hükümet tarafından TANAP Projesi'nin ve Proje Faaliyetleri'nin TANAP Proje Şirketi tarafından yerine getirilmesi ile bağlantılı olarak tanınmaktadır.
- 16.4 Ev Sahibi Hükümet, işbu Madde 16 ve Ek 2 kapsamındaki yükümlülüklerini kendi yetki sınırları dahilinde ve Ulusal Kanunlar'a uygun biçimde ifa eder; ancak Ev Sahibi Hükümet'in söz konusu yükümlülüklerle, kanunlara ve yönetmeliklere tamamen uygun biçimde Arazi Hakları'na ilişkin süreci hızlandırabileceği veya bu hakların tanınmasını kolaylaştırabileceği hallerde, Ev Sahibi Hükümet bu konuda Makul Gayreti sarf eder.
- 16.5 Ev Sahibi Hükümet'in işbu Madde 16 ve Ek 2 kapsamındaki yükümlülükleri, TANAP Proje Şirketi'nin Arazi Hakları'nın iktisabı ile ilgili aşağıda kayıtlı masraf ve harcamaları da içeren tüm kanıtlanabilir ve münasip masraf ve harcamaları karşılama şartına bağlıdır:

- (a) Çevresel ve Sosyal Standartlar'ın (Madde 17'de tanımlandığı şekilde) ve/veya International Finance Corporation Performans Standardı 5'de (Arazi İktisabı ve Zorunlu Yeniden Yerleştirme) düzenlenen ilkelerin uygulanmasından doğan her türlü ek yükümlülük ve gereklilik neticesinde ortaya çıkan masraf ve harcamaların ödenmesi; işbu Madde 16.5(a)'ya tabi masraf ve harcamalar doğrudan TANAP Proje Şirketi tarafından ödenir.
- (b) Arazi Hakları'nın kendilerinden iktisap edildiği Kişilerle (ister Devlet Makamları olsun, ister başka Kişiler veya Kuruluşlar) tüm Proje Arazisi'nin iktisabı için uzlaşılması veya bu Kişiler'e tazminat ödenmesi konusunda Ulusal Kanunlar'ın hükümleri uyarınca sorumlu olmak; ve
- (c) Ev Sahibi Hükümet'in söz konusu her türlü masraf veya harcamalarının ve tüm alacaklarının ödenmesi.

16.6 Proje Arazisi'ne ilişkin olarak ve yukarıdaki Madde 16.4 ve 16.5'e bağlı olarak, Ev Sahibi Hükümet:

- (a) Devlet Arazisi söz konusu ise, TANAP Proje Şirketi'ne Arazi Hakları'nı Ulusal Kanunlar çerçevesinde düzenlenen usullere uygun biçimde hazır kılaacak ve diğer ilgili Devlet Makamları'nın da bu yönde davranmalarını sağlayacaktır;
- (b) Devlet Arazisi olmayan bir arazi söz konusu ise, TANAP Proje Şirketi'ne Arazi Hakları'nı Ulusal Kanunlar çerçevesinde düzenlenen usullere uygun biçimde iktisap etmek konusunda yardımcı olacaktır;
- (c) Arazi Hakları Kurulu'sunun Arazi Hakları'nı üçüncü şahıslar adına iktisap etme işlemini yürütmek veya yönetmek konusunda yerleşik bir kabiliyete ve uzmanlığa sahip olduğu hallerde, Ev Sahibi Hükümet TANAP Proje Şirketi'ne bu işlemi onun adına makul maliyet temelli şartlarla gerçekleştirmek yönünde bir teklifte bulunulmasını sağlayacaktır;
- (d) TANAP Proje Şirketi'nin tüm Proje Arazisi'nde Arazi Hakları'nı iktisap etmesi ve uygulaması için geçerli Ulusal Kanunlar ve yönetmelikler kapsamında gereken tüm gerekli lisansları, muvafakatleri, izinleri, yetkilendirmeleri veya muafiyetleri ve tapu senetlerini çıkartmak veya çıkarttırmak ve bunların çıkartılmasına yönelik başvuruları desteklemek ve TANAP Proje Şirketi'nin bu Arazi Hakları'na ilişkin hakları ile ilgili kamuya genel duyuruda bulunulması için Makul Gayreti (Ulusal Kanunlar tarafından izin verildiği ölçüde) gösterir.

TANAP Proje Şirketi, Tapu Kanunu'nun yabancı Kişiler ve yabancı sermayeli şirketler tarafından aynı hakların iktisabına ilişkin kısıtlayıcı hükümlerine tabi olmayacaktır.

16.7 Ev Sahibi Hükümet, TANAP Proje Şirketi'ne şu hakları tanıyacaktır:

- (a) Proje Faaliyetleri'ni yürütmek amacıyla Proje Arazisi'ndeki arazi üzerinde ve/veya altında (uygun olan şekilde) kullanma, işgal, zilyetlik, kontrol ve inşaa yönündeki münhasır ve sınırlamasız aynı hak (mülkiyet haricinde); ve
- (b) Devlet Makamları tarafından tedarik edilmesi gereken kamu hizmetleri için gerekli olanlar haricinde, TANAP Proje Şirketi'nin münhasır takdir yetkisiyle, Proje Arazisi üzerinde ve/veya altında başka herhangi bir Kişi tarafından

kullanma, işgal, zilyetlik, kontrol ve inşayı kısıtlama veya bunlara izin verme hakkı. Devlet Makamları, Proje Arazisi'ne müdahale etmemek ve Proje Faaliyetleri'ni olumsuz etkilememek için daima Azami Gayreti sarf eder.

- 16.8 Ev Sahibi Hükümet, kendi yetkilerinin sınırları dahilinde, bu konuda yapılan her türlü münasip masrafin TANAP Proje Şirketi tarafından karşılanması şartıyla, TANAP Proje Şirketi'ne işbu Madde kapsamında elde edilen Arazi Hakları'nı kullanmak konusunda yardımcı olacak ve ilgili Devlet Makamları'nın yardımcı olmalarını sağlayacaktır.
- 16.9 İşbu Anlaşma'ya tabi olarak, TANAP Proje Şirketi Arazi Hakları'nı kullanırken ve İnşaat Koridoru'nu tespit etme sırasında toplanan grafiksel veya grafiksel olmayan her türlü veriyi Devlet'le paylaşacaktır.
- 16.10 TANAP Proje Şirketi, Madde 16.3 kapsamında belirtildiği üzere, önceden mevcut olan altyapıyı (boru hatları da dahil), Ülke Toprakları'ndaki geçiş hakkı ve Ülke Toprakları'nda geçerli çevre, sağlık, güvenlik ve sosyal şartları dikkate alarak, Ev Sahibi Hükümet'e TANAP Sistemi'nin inşası ve buna müteakiben Proje Faaliyetleri'nin yürütülmesi için bir İnşaat Koridoru ve Boru Hattı Koridoru bildirir. Bu amaçla, Arazi Hakları Kuruluşu ile TANAP Proje Şirketi, işbu Madde 16 ve Ek 2 kapsamında düzenlenen Arazi Hakları'nın iktisabı ve tanınmasına ilişkin şartları ve prosedürleri kararlaştıracaktır.

MADDE 17

ÇEVRE, SAĞLIK, EMNİYET VE SOSYAL ETKİ

- 17.1 TANAP Projesi'ne ilişkin olarak işbu Madde 17 uyarınca gerçekleştirilecek bir çevresel ve sosyal etki değerlendirmesinin tamamlanmasının ardından, TANAP Proje Şirketi tarafından TANAP Projesi ile ilgili çevresel, sosyal ve toplumsal sağlık etkisi standartları belirlenir ve bunlar yazılı olarak biçimde kaydedilir (Ev Sahibi Hükümet tarafından onaylanmak üzere TANAP Proje Şirketi tarafından hazırlanacaktır) ("**Çevresel ve Sosyal Standartlar**"). Bu Çevresel ve Sosyal Standartlar, Ulusal Kanunlar'a uygun olacak ve buna ilaveten, "International Finance Corporation"ın ilgili Performans Standardı dahil, Doğal Gaz boru hattı endüstrisinde genel olarak geçerli olan uluslararası standartları ve uygulamaları dikkate alacaktır.
- 17.2 TANAP Proje Şirketi, Ev Sahibi Hükümet tarafından onaylanmak üzere, TANAP Projesi'ne ilişkin olarak, Çevresel ve Sosyal Standartlar'a uygun bir çevresel ve sosyal etki değerlendirmesi (bir çevresel ve sosyal yatırım programı da dahil) geliştirecektir ("**Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi**" veya "**ÇSED**"). ÇSED, ilgili Devlet Makamları ve/veya Devlet Kuruluşları ile işbirliği ve istişare edilerek geliştirilecek ve Ulusal Kanunlar uyarınca değerlendirilip onaylanacaktır.
- 17.3 Çevresel ve Sosyal Standartların ve ÇSED'in Ev Sahibi Hükümet tarafından onaylanmasını müteakip, TANAP Proje Şirketi Proje Faaliyetleri boyunca her zaman Çevresel ve Sosyal Standartlara ve ÇSED'e uygun olarak hareket eder.
- 17.4 TANAP Proje Şirketi'nin işbu 17. Madde'deki yükümlülüklerine hâle gelmeksizin, herhangi bir sorumlu Proje Katılımcısı'nın kusuru veya ihmali neticesinde, Tesisler'den bir Doğal Gaz taşıması veya salınımı meydana gelirse, ya da önemli bir çevresel zarar veya insan sağlığı ve emniyetine yönelik önemli bir risk yaratan veya yaratması muhtemel başka bir olay vuku bulursa, TANAP Proje Katılımcısı derhal:

- (a) Daha fazla çevre ve güvenlik hasarının oluşmasını mümkün olan makul düzeyde engellemek; ve
- (b) Hasarın meydana geldiği tarihten bütün restorasyonun bittiği tarihe kadar geçen ara dönemdeki kayıpların eski hale getirilmesine ilişkin tüm telafi edici önlemlerin alınması dahil olmak üzere, makul olarak mümkün olduğu sürece, sanki o hasar meydana gelmemiş gibi çevreyi ÇSED uyarınca önceki haline geri getirmek;

amacıyla her türlü gayreti gösterir.

- 17.5 TANAP Proje Şirketi'nin talebi üzerine Ev Sahibi Hükümet, Devlet Makamları'nın ve/veya Devlet Kuruluşları'nın işbu Anlaşma kapsamında sahip olabilecekleri her türlü tazminat yükümlülüğünün yanı sıra, TANAP Proje Şirketi veya onların Yüklenicileri açısından derhal hazır bulunmaması halinde her türlü işgücü, malzeme ve ekipmanı, masrafı TANAP Proje Şirketi'ne ait olmak üzere, Madde 17 kapsamına giren her olaya ilişkin her türlü iyileştirici veya onarıcı çabaya yardım etmek amacıyla, gecikmeksizin ve makul miktarlarda hazır kılmak için Azami Gayreti sarf eder.
- 17.6 TANAP Proje Şirketi'nin Madde 17.4'de kapsamındaki yükümlülüklerine hael gelmeksizin, TANAP Proje Şirketi işbu Madde 17 kapsamındaki yükümlülüklerine uymadığı takdirde ve uymadığı ölçüde, Ev Sahibi Hükümet gerekli her türlü önleyici veya onarıcı önlemleri kendisi almaya yetkili olacaktır ve buradan doğan masrafları sorumlu Proje Katılımcısı'ndan geri alacaktır.
- 17.7 TANAP Proje Şirketi Proje Faaliyetleri'ne ilişkin olarak bir sağlık, emniyet ve çevre ("SEÇ") programını (Ev Sahibi Hükümet'in incelemesine tabi olarak) uygulamaya koyacak ve yönetir. Bu SEÇ programı Ulusal Kanunlar'a uygun olacak ve ayrıca, doğal gaz boru hattı endüstrisinde genel olarak geçerli olan uluslararası standartları ve uygulamaları gereğince dikkate alacak ve TANAP Proje Şirketi'nin ve onların Yüklenicileri'nin SEÇ kılavuz ilkelerini ve şartlarını tesis eden bir SEÇ kılavuzu geliştirilmesini içerir. TANAP Proje Şirketi, Proje Faaliyetleri'ni ifa ederken, SEÇ programının gereklerine riayet edecek ve Yüklenicileri'nin de riayet etmelerini sağlayacaktır. Proje Faaliyetleri'nin ifası sırasında, TANAP Proje Şirketi gerçek şahısların emniyeti için tedbirler alacak ve gerçek şahıslara zarar gelmesini ve malların hasara uğramasını engellemek için koruma sağlayacaktır.

MADDE 18

PERSONEL

- 18.1 Ulusal Kanunlar tarafından izin verildiği ölçüde, TANAP Proje Şirketi, Proje Faaliyetleri'ni yürütmek amacıyla, TANAP Proje Şirketi kanaatine göre söz konusu faaliyetleri yürütmek için gerekli bilgi, vasıf ve uzmanlığı sergileyen Kişiler'i ve ilgili personeli (Devlet vatandaşları ve Yabancı Çalışanlar dahil) istihdam etme veya onlarla sözleşme akdetme hakkına sahip olacaktır.
- 18.2 İşbu Anlaşma'da aksi öngörülen haller dışında ve Ulusal Kanunlar'a tabi olarak, Ev Sahibi Hükümet, Madde 18.1'de atıfta bulunulan Yabancı Çalışanlar'ın ve onların şahsi kullanımına yönelik mallarının Ülke Toprakları'nda serbest dolaşımına izin verir.
- 18.3 Aşağıdaki Madde 18.4 hükümlerine hael gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet, Devlet Makamları'nın TANAP Projesi'ne ilişkin Madde 18.1'de belirtilen herhangi bir Yabancı Çalışan'ın giriş ve çıkışı üzerinde, yalnızca göçmenlik (vize, çalışma izni ve oturma izni düzenlemeleri dahil), gümrük, ceza ve diğer Ulusal Kanunlar'ın uygulanmasına tabi

olmak üzere, hiçbir sınırlama yaratmamasını sağlayacak veya böyle bir sınırlama olmasına izin vermeyecektir.

- 18.4 Mühendis olan Yabancı Çalışanlar'a çalışma izni verilmesi ile ilgili olarak Ulusal Kanunlar kapsamında halihazırda uygulanan kısıtlamalar çerçevesinde, Ev Sahibi Hükümet, Devlet Makamlarının Ulusal Kanunlar'ın mühendis olan herhangi bir Yabancı Çalışan'a çalışma izni verilmesini aksatabilecek, kısıtlayabilecek, geciktirebilecek veya engelleyebilecek hiçbir kısıtlayıcı hükmü uygulamamalarını sağlayacaktır.

MADDE 19

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- 19.1 TANAP Projesi'ne uygulanacak çalışma standartları, Ulusal Kanunlar uyarınca oluşturulmuş kurallar olacaktır.
- 19.2 TANAP Projesi ile ilgili olarak Ülke Toprakları'nda çalışan işçilere uygulanan hiçbir istihdam programı ve uygulaması, çalışma saatleri, izin, hizmet bedeli, sosyal yardımlar ve mesleki sağlık ve emniyet standartları da dahil olmak üzere, genel olarak geçerli olan ilgili mevzuatta Devlet'in kendi vatandaşları için öngörülenden daha düşük bir seviyede olmayacaktır.

MADDE 20

TEKNİK STANDARTLAR

TANAP Proje Şirketi, TANAP Projesi ve Proje Faaliyetleri'ne yönelik olarak tek tip bir Teknik Standartlar dizisi uygulama hakkına sahip olacaktır. Herhangi bir Tesis'in inşası veya işletilmesi veya herhangi bir Proje Faaliyeti'nin yürütülmesi amaçları bakımından, Ulusal Kanunlar'da düzenlenen standartlarla birlikte, işbu Anlaşma'nın Ek 1'inde belirtilen kuruluşlarda zaman zaman yürürlükte olan standartların tüm amaçlar bakımından kabul edilebilir olacağı konusunda anlaşılmıştır.

MADDE 21

KAYNAKLARA VE TESİSLERE ERİŞİM

- 21.1 Ev Sahibi Hükümet, TANAP Projesi'ne ilişkin olarak TANAP Proje Şirketi'ne ve her bir Proje Katılımcısı'na, makul talepleri üzerine ve piyasa koşulları altında Mevcut En Uygun Şartlar'daki maliyet ve gider karşılığında, talep eden TANAP Proje Şirketi'nin veya Proje Katılımcısı'nın makul kanaatine göre TANAP Projesi için gerekli veya münasip olabilecek ve bir Devlet Makamı ve/veya Devlet Kuruluşu tarafından sahip olunan veya kontrol edilen, Ülke Toprakları'ndaki tüm malları, işleri ve hizmetleri (hammadde, elektrik, su, gaz, haberleşme tesisleri, diğer tesisler, liman tesisleri ve imalat tesisleri, ikmal üsleri, tekneler, mallara ve ekipmana yönelik ithalat araçları, depolama ve nakliye araçları ve Proje Faaliyetleri açısından faydalı olabilecek, jeoloji, hidroloji ve arazi drenajı, arkeoloji ve ekolojiye ilişkin bilgileri de içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan bilgiler de dahil olmak, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere), sağlamak ve/veya hazır etmek için Makul Gayreti sarf eder.
- 21.2 TANAP Proje Şirketi ve onların ilgili Yüklenicileri, Ulusal Kanunlar'a uygun olarak, Proje Faaliyetleri'ni yürütmek için gerekli her türlü haritacılık verisini ve bunun için makul ölçekteki haritaları kullanma, saklama ve elinde bulundurma hakkına sahip olacaktır. Özellikle, Ev Sahibi Hükümet, haritacılık verilerinin ve haritaların Ulusal Kanunlar'a uygun olarak, Ülke Toprakları dışında kullanımı, saklanması ve/veya zilyetiği için

TANAP Proje Şirketi tarafından yapılan her türlü talebi desteklemek için Makul Gayreti sarf eder.

- 21.3 TANAP Proje Şirketi, İlgilenilen Koridor üzerinde keşif uçuşları yapılması için Ulusal Kanunlar uyarınca gerekli izinler için başvuruda bulunacaktır.
- 21.4 Ev Sahibi Hükümet, TANAP Sistemi'nin inşası ve işletilmesi için makul olarak gerekli olan her türlü altyapı verisinin TANAP Proje Şirketi tarafından edinilmesini destekler.
- 21.5 Devlet Makamları burada, Madde 20'de ve Ek 1'de tanımlanan Teknik Standartlar'a uyan her türlü Proje Faaliyeti'ne veya TANAP Proje Şirketi ve Proje Katılımcıları tarafından TANAP Projesi'ne hazırlık niteliğinde veya TANAP Projesi ile bağlantılı olarak yapılan işlemlere muvafakat vermektedir.

MADDE 22

GÜVENLİK

- 22.1 Güzergah tespiti ve değerlendirmesi ile ilgili ilk Proje Faaliyetleri'nden başlayarak ve TANAP Projesi'nin ömrü boyunca:
- (a) TANAP Proje Şirketi'nin Madde 22.1(b) kapsamındaki yükümlülüklerine halel gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet, Devletin Ülke Toprakları içerisinde Ulusal Kanunlar kapsamında güvenliği koruma işleviyle tutarlı biçimde, Ulusal Kanunlar'a uygun olarak, Proje Faaliyetleri'nin ve Tesisler'in güvenliğini sağlamak amacıyla her türlü yasal ve makul çabayı sarfeder;
- (b) TANAP Proje Şirketi, Ulusal Kanunlar'a uygun olarak, malzeme depolama sahaları ve daimi kurulumlar da dahil, insanlı Tesisler'in güvenliğini sağlar; ve
- (c) Taraflar bu faaliyetleri koordine etmek için bir güvenlik planı geliştirir.
- 22.2 Ulusal Kanunlarda aksi belirtilmedikçe, Ev Sahibi Hükümet'in işbu Madde 22 kapsamındaki yükümlülükleri, hiçbir koşulda, Ev Sahibi Hükümet'in TANAP Proje Şirketi'nin Kayıp veya Zararları'ndan sorumlu olmasına yol açmaz.

MADDE 23

VERGİLER

- 23.1 Genel
- (a) İşbu Anlaşma'nın süresi boyunca ve burada aksi özellikle belirtilmedikçe, TANAP Proje Şirketi ve herhangi bir İşletme Şirketi işbu Anlaşma'nın imzalandığı tarihte yürürlükte olan Ulusal Kanunlara göre ilgili Vergilere tabi olacaktır.
- (b) Ulusal Kanunlara göre,
- (i) TANAP Proje Şirketi'ne ya da İşletme Şirketi'ne Proje Faaliyetleriyle ilgili olarak, herhangi bir TANAP Konsorsiyum Üyesi ve/veya Bağlı Kuruluş tarafından sağlanmış herhangi bir krediyle ilişkili olarak ödenen veya tahakkuk eden faize (Ülke Toprakları'ndaki şubenin, TANAP Proje Şirketi'nin merkez ofisinden aldığı krediyle ilişkili olarak ödenen veya tahakkuk eden faiz de dahil),

- (ii) TANAP Proje Şirketi'nin Ülke Toprakları'ndaki herhangi bir şubesi tarafından TANAP Proje Şirketi'nin merkez ofisine ödenen kara, veya TANAP Proje Şirketi tarafından TANAP Konsorsiyum Üyeleri'ne dağıtılan temettüleri,

hiçbir stopaj vergisi tarh ettirilmeyecektir.

- (c) Yakıt Gazı, hat dolum Gazı ve dengeleme Gazı, TANAP Proje Şirketi ve/veya herhangi bir İşletme Şirketi tarafından TANAP Sistemi üzerinden ithal edildiği ve yalnızca yakıt Gazı, hat dolum Gazı ve dengeleme Gazı olarak TANAP Sistemi için kullanıldığı takdirde, TANAP Proje Şirketi ve/veya İşletme Şirketi, Yakıt Gazı, hat dolum Gazı ve dengeleme Gazına uygulanan KDV'den ve özel tüketim vergisinden muaf tutulacaktır. Bu amaçla, TANAP Proje Şirketi ve/veya İşletme Şirketi, ilgili Devlet Makamı ve/veya Devlet Kuruluşu tarafından kendisinden talep edilen gerekli bilgileri sağlayacaktır.
- (d) İşbu Anlaşmanın 23. Maddesi hükümlerinin Anlaşmanın diğer hükümleriyle çelişmesi veya çeliştiğinin yorumlanması halinde, Anlaşmanın 7.,24.5. ve 29. Maddeleri hükümlerine tabi olarak 23. Madde hükümleri geçerli olacaktır.

23.2 Kurumlar Vergisi

Aşağıdaki hususlara tabi olarak, TANAP Proje Şirketi Ulusal Kanunlara uygun olacak şekilde Kurumlar Vergisi ödemekle mükelleftir:

- (a) TANAP Proje Şirketi ön ödemeli Kurumlar Vergisi iadesinden veya ödemesinden sorumlu olmayacaktır.
- (b) TANAP Proje Şirketi defter ve kayıtlarını yalnızca ABD Doları para birimiyle tutacak ve saklayacak, kendisinin Kurumlar Vergisi sorumluluğunu yalnızca ABD Doları para birimiyle hesaplayacak ve Kurumlar Vergisi iadelerini yalnızca ABD Doları para birimiyle hazırlayacaktır. TANAP Proje Şirketi'nin Proje Faaliyetleriyle ilgili defter ve kayıtları Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun olarak saklanacaktır.
- (c) TANAP Proje Şirketi tarafından yapılan Kurumlar Vergisine, ve herhangi bir faize, cezaya ve para cezasına ilişkin tüm ödemeler ABD Doları olarak yapılacaktır.
- (d) TANAP Proje Şirketi'nin Kurumlar Vergisi ödemesini yaptığı Vergi Dairesi, TANAP Proje Şirketi'nin Kurumlar Vergisini ödediğine delil olan bir resmi vergi makbuzunu, ödemeyi takip eden on (10) gün içinde TANAP Proje Şirketi'ne verecektir. Bu vergi makbuzları ödemenin tarihini ve miktarını, hangi para biriminde yapıldığını (ABD Doları) ve Devlet'te bu tür makbuzlarda mutat olarak yer verilen diğer detayları içerecektir.

23.3 Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi

- (a) Ticari İşletme Başlangıç Tarihi'ni müteakip, TANAP Proje Şirketi; her bir çeyrek yılda, yakıt Gazı, hat dolum Gazı ve dengeleme Gazı hariç olmak üzere bir Giriş Noktası'nda ölçülen Transit Geçiş Gazı miktarı temel alınarak hesaplanacak ve kendi Kurumlar Vergisi Yükümlülüğü'nden mahsup edilecek olan vergi

ödemesinde ("**Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi**") bulunmakla yükümlü olacaktır.

- (b) Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi oranı, Giriş Noktası'nda ölçülen bin metreküp Gaz başına 5.95 (beş nokta doksan beş) ABD Doları olacaktır.
- (c) Ticari İşletme Başlangıç Tarihi'nden başlayarak, Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi oranı her yıl için yüzde iki (%2) değerlendirilerek değiştirilecektir.
- (d) Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi her çeyrek yılda ilgili çeyreğin bitişini takip eden ayın yirmi beşinci (25.) gününe kadar ödenebilir. Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi, geç ödenmesi halinde, muaccel olduğu tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için Kararlaştırılan Faiz Oranı kadar faize tabi olacaktır.
- (e) TANAP Proje Şirketi'nin Kurumlar Vergisi yükümlülüğü bir yıl içinde o yıl için ödenen Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi'ni aşarsa, TANAP Proje Şirketi fazladan herhangi bir Kurumlar Vergisi ödemesi yapmakla yükümlü değildir.
- (f) Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi, TANAP Proje Şirketi'nin Kurumlar Vergisi sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırır.
- (g) TANAP Proje Şirketi'nin Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi ödemesini yaptığı Vergi Dairesi, TANAP Proje Şirketi'nin Peşin Ödenen Kurumlar Vergisini ödemediğine delil olan bir resmi vergi makbuzunu, ödemeyi takip eden 10 gün içinde TANAP Proje Şirketi'ne verir. Bu vergi makbuzu ödememin tarihini ve miktarını, hangi para biriminde yapıldığını (ABD Doları), ve Devlet'te bu tür makbuzlarda mutat olarak yer verilen diğer detayları içerecektir.

23.4 Diğer

- (a) TANAP Proje Şirketi; Ulusal Kanunların, düzenlemelerin veya Devlet'in, bir Devlet Makamı'nın veya bir Devlet Kuruluşu'nun benzer yasama işlemleri altındaki mevcut en iyi koşullarda tüm yatırım teşviklerinden, yararlanma hakkına sahip olacaktır.
- (b) İşbu Madde 23'ün amaçları doğrultusunda, TANAP Proje Şirketi terimi, Ülke Toprakları'ndaki tüm şubeleri kapsamaktadır.
- (c) TANAP Proje Şirketi ve her bir İşletme Şirketi, Devletin çevreyi korumaya yönelik uluslararası yükümlülüklerinden doğan Vergilere tabi olacaktır.
- (d) TANAP Proje Şirketi'nin Peşin Ödenen Kurumlar Vergisi'ni ve/veya Kurumlar Vergisi'ni ödemeye dair hiçbir yükümlülüğü, Ev Sahibi Hükümet tarafından TANAP Proje Şirketi'ne ve herhangi bir TANAP Konsorsiyum Üyesi'ne başka nedenlerle ödenmesi gereken meblağlara karşı takas edilmeyecek veya ödeme miktarından tazmin edilmeyecektir.

MADDE 24 GÜMRÜK, İTHALAT VE İHRACAT

- 24.1 Madde 24.2 hükümlerine halel gelmeksizin, her hangi bir zaman ve zaman zaman, her bir Proje Katılımcısı kendi adına veya kendi hesabına; Proje Faaliyetleri ile ilişkili

olarak kullanılacak her türlü ekipmanı, malzemeyi, makineyi, gereci, yedek parçayı, vasıtayı, ikmal maddelerini, ve diğer tüm malları (sıvı yakıt ve yağlar hariç); tüm gümrük vergilerinden ve kısıtlamalarından muaf olarak, Ülke Toprakları'na ithal etme, Ülke Toprakları'ndan ihraç etme veya tekrar ihraç etme hakkına sahiptir.

- 24.2 Ulusal Kanunlar'ın izin verdiği ölçüde, her bir Proje Katılımcısı'nın her bir Yabancı Çalışanı, kendi kullanımı ve kişisel tüketimi için her türlü malı, işi, hizmeti veya teknolojiyi, tüm gümrük vergilerinden ve kısıtlamalardan muaf olarak, Ülke Toprakları'na ithal etme, Ülke Toprakları'ndan ihraç etme veya tekrar ihraç etme hakkına sahiptir. Ancak, 23. Madde doğrultusunda, böyle bir Kişi tarafından bu ithal edilen malların Ülke Toprakları'nda herhangi başka bir Kişiye yapılan satışların tümü Ulusal Kanunlar uyarınca vergiye tabi olacaktır.
- 24.3 Geçici olarak Ülke Toprakları'na ithal edilen ve TANAP Projesi'yle ilgili olarak geçici kullanımı gerekli ve uygun olan tüm ekipman, makine, gereç veya teknoloji, Ulusal Kanunlarda tanımlanan geçici ithalat rejimine tabi olacaktır.
- 24.4 24. Madde kapsamında sağlanan tüm yetkilendirmeler ve muafiyetler, çevrenin, kamu sağlığının, güvenliğinin ve kamu düzeninin korunmasına ilişkin genel olarak uygulanan Ulusal Kanunlar tarafından sınırlandırılabilir.
- 24.5 TANAP Proje Şirketi tarafından herhangi bir Taşıyıcı için ya da kendisi için TANAP Sistemi üzerinden taşınan (TANAP Sistemi'ndeki taşımadan kaynaklanan kayıplar ve her türlü Yakıt Gazı, hat dolum Gazı ve dengeleme Gazı dahil) ya da taşınacak olan Doğal Gaz, Devlet'in gümrük kanunları açısından transit rejimdeki mal olarak değerlendirilecektir ve tüm gümrük vergilerinden muaf olacaktır.
- 24.6 TANAP Projesi'yle ilgili olan, Ülke Toprakları'na ithalatların ve Ülke Toprakları'ndan ihracatların tümü Ulusal Kanunların öngördüğü usul ve belgelere tabidir. Her Proje Katılımcısı tüm gümrük hizmeti / belgelendirme ücretlerini; bu ücretler itibari olduğu, bu tip bir gümrük hizmetinin / belgelendirmenin fiili masraflarıyla örtüştüğü ve ayrımcı nitelikte olmadığı sürece; öder (ve bu ücretler vergi olarak değerlendirilmez). Ancak hiçbir durumda gümrük hizmeti / belgelendirme ücretleri aşağıdaki değerleri aşamaz:

Sevkiyatın Beyan Edilen Değeri	Ücretler
0 Dolar'dan 100.000 Dolar'a kadar	Değerin %0,15'i
100.001 Dolar'dan 1.000.000 Dolar'a kadar	150 Dolar artı 100.000 Dolar'ın üzerindeki değer değerin %0,10'u
1.000.001 Dolar'dan 5.000.000 Dolar'a kadar	1.050 Dolar artı 1.000.000 Dolar'ın üzerindeki değer değerin 0,07'si
5.000.001 Dolar'dan 10.000.000 Dolar'a kadar	3.850 Dolar artı 5.000.000 Dolar'ın üzerindeki değer değerin 0,05'i
10.000.000 Dolar'dan fazla	6.350 Dolar artı 10.000.000 Dolar'ın üzerindeki değer değerin %0,01'i

MADDE 25
YABANCI PARA BİRİMİ

- 25.1 Ev Sahibi Hükümet, Proje Faaliyetleri'nin süresi boyunca ve Proje Faaliyetleri'nin yürütülmesi amacıyla ve sadece bununla ilişkili olarak, her bir Proje Katılımcısı'nın şu haklara sahip olacağını teyit etmektedir:
- (a) Ülke Toprakları'na Yabancı Para Birimi getirmek veya Ülke Toprakları'ndan Yabancı Para Birimi çıkarmak ve Ülke Toprakları'nda, hiçbir kısıtlama olmaksızın, Yabancı Para Birimi hesaplarını kullanmak ve her türlü para birimini piyasa kurları üzerinden mübadele etmek;
 - (b) Ülke Toprakları içerisinde Yerel Para Birimi üzerinden banka hesapları ve hem Ülke Toprakları içinde, hem de dışında Yabancı Para Birimi üzerinden banka hesapları ve başka hesaplar açmak ve tutmak;
 - (c) Yerel Para Birimi satın almak ve/veya Yerel Para Birimi'ni Yabancı Para Birimi'ne dönüştürmek;
 - (d) Ülke Toprakları dışına Yabancı Para Birimi aktarmak ve Ülke Toprakları dışında Yabancı Para Birimi bulundurmamak veya muhafaza etmek;
 - (e) varsa, Yabancı Para Birimi'nin Yerel Para Birimi'ne veya başka bir para birimine zorunlu dönüştürülmesi gerekliliğinden muaf tutulmak;
 - (f) herhangi bir Yabancı Çalışan tarafından alınan maaşları, harcırahları ve diğer yardımları, yurtdışına doğrudan veya dolaylı olarak, tamamen veya kısmen, Yabancı Para Birimi'nde ödemek;
 - (g) yurtdışındaki Yükleniciler'e, TANAP Projesi'ne tedarik ettikleri malları, işleri, teknoloji veya hizmetleri için, doğrudan veya dolaylı olarak, tamamen veya kısmen, Yabancı Para Birimi'nde ödeme yapmak;
 - (h) işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında öngörülen herhangi bir ödemeyi Yabancı Para Birimi'nde yapmak; ve
 - (i) TANAP Sistemi tarifelerini Yabancı Para Birimi'nde belirlemek ve TANAP Sistemi tarifesine göre yapılan ödemeleri, Ülke Toprakları içinde ve/veya dışında olsun, TANAP Proje Şirketi'nin tercihiyle, Yabancı Para Birimi'nde almak veya fatura etmek.
- 25.2 Herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında Devlet Makamları tarafından yapılacak tüm ödemeler, ABD Doları olarak ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın ödeme tarihindeki döviz kuru esasına dayanılarak yapılacaktır; ancak ödenmiş olan Vergiler'e ilişkin olarak yapılan böylesi her türlü ödeme, söz konusu Vergiler'in ödendiği para biriminde yapılacaktır.
- 25.3 Proje Katılımcıları tarafından işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında yapılan tüm ödemeler, ABD Doları olarak veya işbu Anlaşma'da veya söz konusu Proje Anlaşması'nda kararlaştırılan para biriminde ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın ödeme tarihindeki döviz kuru esasına dayanılarak yapılacaktır; ancak ödenmiş olan Vergiler'e ilişkin olarak yapılan böylesi her türlü ödeme, söz konusu Vergiler'in ödendiği para biriminde yapılacaktır.

MADDE 26
TANAP PROJE ŞİRKETİ'NİN SORUMLULUKLARI

- 26.1 Ev Sahibi Hükümet'in, herhangi bir Devlet Makamı'nın ve herhangi bir Devlet Kuruluşu'nun, TANAP Proje Şirketi tarafından işbu Anlaşma veya tarafı olduğu herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerinin tam anlamıyla ifa edilmesini isteme hakkına halel gelmeksizin, TANAP Proje Şirketi, işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki herhangi bir yükümlülüklerine yönelik bir ihlalden kaynaklanan veya doğan her türlü Kayıp veya Zarar'dan ötürü Ev Sahibi Hükümet'e, ilgili her Devlet Makamı'na ve her türlü Devlet Kuruluşu'na karşı sorumlu olacaktır.
- 26.2 İşbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki herhangi bir yükümlülüğe yönelik olarak, hem Ev Sahibi Hükümet, bir Devlet Makamı veya bir Devlet Kuruluşu, hem de TANAP Proje Şirketi tarafından yapılan bir ihlalden kaynaklanan veya böyle bir ihlal neticesinde ortaya çıkan bir Kayıp veya Zarar meydana gelmesi durumunda, TANAP Proje Şirketi yalnızca kendi kusuru oranında sorumlu olacaktır.
- 26.3 Şüpheye mahal vermemek adına, TANAP Proje Şirketi'nin veya herhangi bir Proje Katılımcısı'nın herhangi bir Proje Faaliyeti'ni yürütmesi sonucunda üçüncü bir şahıs (işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında Ev Sahibi Hükümet, herhangi bir Devlet Makamı veya herhangi bir Devlet Kuruluşu dışında) tarafından uğranılan Kayıp veya Zarar'dan ötürü söz konusu üçüncü şahsa karşı TANAP Proje Şirketi'nin sorumluluğu işbu Anlaşma'ya değil, halin icabına göre, Ulusal Kanunlar'a veya diğer geçerli kanunlara tabi olacaktır.
- 26.4 İşbu Madde 26 kapsamında ödenecek tüm maddi tazminat, ABD Doları olarak ödenecek ve Kayıp veya Zarar'a uğranılan tarihten ödeme tarihine kadar bu miktar üzerinde Kararlaştırılan Faiz Oranı'nda faiz işleyecektir.

MADDE 27
EV SAHİBİ HÜKÜMET'İN SORUMLULUKLARI

- 27.1 TANAP Proje Şirketi'nin, Ev Sahibi Hükümet tarafından veya herhangi bir Devlet Makamı tarafından ve herhangi bir Devlet Kuruluşu tarafından işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerinin ifasını isteme hakkına halel gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet, işbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında kendisinin, herhangi bir Devlet Makamı'nın ve herhangi bir Devlet Kuruluşu'nun herhangi bir yükümlülüğüne yönelik bir ihlalden kaynaklanan veya doğan her türlü Kayıp veya Zarar'dan ötürü sorumlu olacaktır.
- 27.2 İşbu Madde 27 kapsamında ödenecek tüm maddi tazminata ilişkin olarak, bütün miktarlar ABD Doları cinsinden belirtilip ödenecek ve Kayıp veya Zarar'a uğranılan tarihten ödeme tarihine kadar bu miktar üzerinde Kararlaştırılan Faiz Oranı'nda faiz işleyecektir.
- 27.3 İşbu Anlaşma veya herhangi bir Proje Anlaşması kapsamındaki herhangi bir yükümlülüğe yönelik olarak, hem Ev Sahibi Hükümet, bir Devlet Makamı veya bir Devlet Kuruluşu, hem de TANAP Proje Şirketi tarafından yapılan bir ihlalden kaynaklanan veya böyle bir ihlal neticesinde ortaya çıkan bir Kayıp veya Zarar

durumunda, Ev Sahibi Hükümet, Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu, yalnızca kendi kusuru oranında sorumlu olacaktır.

- 27.4 Ev Sahibi Hükümet'in işbu Madde 27 kapsamındaki sorumluluğu, bir Devlet Kuruluşu'nun işbu Anlaşma veya bir Proje Anlaşması kapsamında bir TANAP Konsorsiyum Üyesi sıfatıyla üstlendiği hiçbir yükümlülüğe teşmil edilmeyecektir.

MADDE 28

MÜCBİR SEBEP

- 28.1 Herhangi bir Taraf, (para ödemesi dışındaki bir yükümlülüğün tamamına veya bir kısmına ilişkin) ifa etmemesi veya ifada gecikme durumunun Mücbir Sebep ten kaynaklanması halinde, söz konusu ifa etmeme veya gecikmeden ötürü mazur görülecektir.
- 28.2 **"Mücbir Sebep"** Taraflar'dan birinin bir yükümlülüğüne (veya bir kısmına) ilişkin olarak, söz konusu yükümlülüğün ifasını söz konusu Taraf'ın kontrolü dışındaki öngörülemez olaylardan ötürü engelleyen ve söz konusu Taraf'ın kusuruna veya ihmeline veya işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerine yönelik bir ihlale yüklenebilir olmayan durum anlamına gelecektir; bunlar arasında, bir Taraf açısından geçerli olduğu ölçüde ve yukarıda belirtilen hususlara tabi olacak şekilde, aşağıdakilerden herhangi birinden kaynaklanan durumlar da dahildir:
- (a) doğal afetler (aşırı hava koşulları, kazalar veya patlamalar, depremler, heyelanlar, kasırgalar, seller, yangınlar, şimşek, tsunami, volkanik patlamalar, süpersonik basınç dalgaları, salgın hastalık veya veba ve diğer benzeri doğa olayları veya vukuatlar);
 - (b) felaketler (nükleer ve kimyasal kirlenme veya iyonlaştırıcı radyasyon dahil olmak üzere)
 - (c) TANAP Sistemi'nin bir parçasını veya parçalarını genel olarak etkileyen yapısal yer değiştirme, heyelan veya çöküntü;
 - (d) grev, işi verimsizleştirme veya yavaşlatma veya başka herhangi bir iş ihtilafı;
 - (e) bir Taraf'ın, işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetini etkileyen bir kanun değişikliğine uyması (ancak, Ev Sahibi Hükümet'e ilişkin olarak, Ev Sahibi Hükümet'in Madde 29 ve Madde 30 kapsamındaki yükümlülükleri ortadan kalkmayacaktır);
 - (f) gerekli malları, malzemeleri, hizmetleri veya teknolojiyi elde edememek, gerekli herhangi bir taşıma aracını elde edememek veya muhafaza edememek;
 - (g) egemen devletler arasındaki savaş durumları (Ev Sahibi Hükümet'e ilişkin olarak, uluslararası hukuk ilkelerini ihlal ederek savaşı Devlet'in başlatmış olduğu haller dışında), egemen düşman eylemi veya kuşatma;
 - (h) ayaklanma, isyan, halk hareketi, terörist eylemler, ihtilal veya sabotaj;
 - (i) uluslararası boykotlar, yaptırımlar, uluslararası ambargolar (Devlet söz konusu olduğunda, Birleşmiş Milletler tarafından karar verilenler dışında); ve

- (j) yalnızca TANAP Proje Şirketi'yle ilgili olarak, kümülaştırma işlemleri.
- 28.3 Taraflar'dan birinin işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini veya yükümlülüklerinin bir kısmını bir Mücbir Sebep neticesinde yerine getirmesi engellenirse, söz konusu Taraf, ifanın borçlu olduğu etkilene diğer Taraf'a derhal yazılı olarak ihbarda bulunacaktır. Bu ihbar:
- (a) Taraf'ın ifa edemediği yükümlülük veya yükümlülük kısımlarını belirtecek;
 - (b) Mücbir Sebep olayını bütün yönleriyle tanımlayacak;
 - (c) Mücbir Sebep'in süreceği zaman hakkında tahminde bulunacak; ve
 - (d) kendisi tarafından Mücbir Sebep'in giderilmesi veya hafifletilmesi için alınması önerilen tedbirleri belirtecektir.
- 28.4 Madde 28.3'de öngörülen bildirimin ardından ve Mücbir Sebep devam ettiği müddetçe, para ödeme yükümlülüğü dışında, Mücbir Sebep'ten ötürü ifa edilemeyen her türlü yükümlülük veya yükümlülüğün bir kısmı, Mücbir Sebep'ten etkilendiği ölçüde askıya alınacaktır.
- 28.5 Mücbir Sebep neticesinde yükümlülüklerini veya bir kısmını (para ödeme yükümlülüğü dışında) yerine getirmesi engellenen herhangi bir Taraf, Mücbir Sebep'i ortadan kaldırmak veya gidermek ve yükümlülüklerinin ve ilgili kısımlarının tamamının ifasına makul olan en kısa süre içerisinde yeniden başlamak için kendisine makul olarak elverişli bulunan adımları atacak ve gerekli ve makul parayı harcayacaktır.
- 28.6 Ev Sahibi Hükümet'in Mücbir Sebep neticesinde yükümlülüklerini veya bir kısmını (para ödeme yükümlülüğü dışında) yerine getirmesinin engellendiği hallerde, Ev Sahibi Hükümet, Mücbir Sebep'in devam ettiği süre boyunca ve neticesinde TANAP Proje Şirketi tarafından uğranılan her türlü Kayıp veya Zarar'ın hafifletilmesi için kendisi için makul ve mümkün bulunan adımları atacak ve ayrıca ilgili Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun da bu adımları atmasını temin edecektir.
- 28.7 TANAP Proje Şirketi'nin Mücbir Sebep neticesinde yükümlülüklerini veya bir kısmını (para ödeme yükümlülüğü dışında) yerine getirmesinin engellendiği hallerde, TANAP Proje Şirketi, Mücbir Sebep'in devam ettiği süre boyunca ve neticesinde Ev Sahibi Hükümet, herhangi bir Devlet Makamı, Devlet Kuruluşu tarafından uğranılan her türlü Kayıp veya Zarar'ın hafifletilmesi için kendisi için makul ve mümkün bulunan adımları atacaktır.

MADDE 29

AYRIMCI KANUN DEĞİŞİKLİĞİ

29.1 "Ayrımcı Kanun Değişikliği" :

- (a) TANAP Projesi ile ilgili olarak Menfaat Sahipleri'nden veya onların ticari faaliyetlerinden veya işletmelerinden herhangi birine karşı ayrımcılık yapan (aşağıdaki (b) veya (c) yerine gelsin veya gelmesin); ve/veya
- (b) diğer transit Doğal Gaz boru hattı projelerine hiç uygulanmayan veya aynı oranda uygulanmayıp TANAP Projesi'ne uygulanan; ve/veya

- (c) başka transit Doğal Gaz boru hattında ortaklık payı olan başka Kuruluşlar'a değil, Menfaat Sahipleri'ne uygulanan; ve/veya
- (d) genel uygulama olsun veya olmasın, işbu Anlaşma'nın aşağıdaki maddelerinde özel olarak öngörülen usullerin ve ilkelerin herhangi birini değiştiren:
 - (i) Madde 2
 - (ii) Madde 3.1 ila 3.4
 - (iii) Madde 4.1(a) ila (c)
 - (iv) Madde 10
 - (v) Madde 16
 - (vi) Madde 23
 - (vii) Madde 24
 - (viii) Madde 25

her türlü Kanun Değişikliği anlamına gelir.

Şüpheye mahal vermemek adına, Madde 7.3 ve Madde 24.5'de belirtilen ücretler, ücretlendirmeler ve harçlara (Madde 24.5'de belirtilen ücretlerin daima orada belirtilen üst miktarları aşmaması kaydıyla) ilişkin, bu ücretlere, ücretlendirmelere ve harçlara yıllık bazda yapılan mutlak uyarlamalar nedeniyle yapılan değişiklikler bir Ayrımcı Kanun Değişikliği olarak yorumlanmayacaktır.

Taraflar TANAP Projesi'nin Doğal Gaz Piyasası Kanunu'na ve ilgili düzenlemelere tabi olmadığını kabul etmektedir.

- (a) ulusal Doğal Gaz iletim ağına bağlanılmasına;
- (b) ulusal Doğal Gaz iletim ağına kullanımına; ve/veya
- (c) Doğal Gaz'ın Ülke Topraklarına ithal edilmesine ve Ülke Toprakları'ndan ihraç edilmesine

ilişkin Kanun Değişikliği, TANAP Projesi üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı takdirde, Ayrımcı Kanun Değişikliği sayılmayacaktır.

29.2 Madde 29.1 kapsamı dahilinde herhangi bir Ayrımcı Kanun Değişikliği çıkartılırsa veya başka bir biçimde yürürlüğe girerse ve:

- (a) Ev Sahibi Hükümet'in, herhangi bir Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun asli bir yükümlülüğünü veya işbu Anlaşma ya da herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında herhangi bir Menfaat Sahibi'ne verilen özel bir hakkı geçersiz veya uygulanamaz kılar; veya
- (b) TANAP Projesi'nin uygulamaya konmasını zayıflatan, engelleyen veya bununla çelişen ya da TANAP Projesi'nin değerini veya Ekonomik Denge'yi veya işbu Anlaşma ya da herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında tanınan veya doğan

haklardan, tazminatlardan veya korumalardan herhangi birini sınırlandıran, azaltan veya olumsuz etkileyen esaslı bir etki yaratırsa; veya

- (c) herhangi bir Menfaat Sahibi'ne (doğrudan veya dolaylı) herhangi bir Masraf yükleyen esaslı bir etki yaratırsa,

bu şekilde etkilenen Menfaat Sahipleri, Ayrımcı Kanun Değişikliği'nin yukarıda bahsi geçen etkisinden makul özeni göstererek haberdar olabileceği tarihten itibaren bir (1) Yıl içinde, Ev Sahibi Hükümet'e yazılı bildirimde bulunacaktır.

- 29.3 Bu şekilde bildirimde bulunan Menfaat Sahipleri ile Ev Sahibi Hükümet, bu konuyu dostane müzakereler yoluyla çözüme bağlamaya gayret eder.

- 29.4 Ev Sahibi Hükümet ve Menfaat Sahipleri söz konusu bildirimden tebliğinden sonra doksan (90) gün içinde dostane bir çözüme ulaşamazlarsa, Menfaat Sahipleri konuyu Madde 34 uyarınca tahkime götürebilir.

- 29.5 Tahkimde, daima işbu Madde 29'un ilgili koşullarının yerine getirilmesine bağlı olarak, Menfaat Sahipleri'nin Ev Sahibi Hükümet'ten etkilenen Menfaat Sahipleri'ne Ayrımcı Kanun Değişikliği neticesinde katlanılan Masraflar'ın tazminini talep etme hakkı olacaktır. Bu tazminat etkilenen Menfaat Sahipleri'nin talebi üzerine ABD Doları olarak ödenecek ve Ev Sahibi Hükümet'in tercihine bağlı olarak aşağıdaki biçimde olacaktır:

- (i) etkilenen Menfaat Sahipleri'nin Ayrımcı Kanun Değişikliği neticesinde maruz kaldığı Masraflar'ın Ev Sahibi Hükümet tarafından aksi kararlaştırılmadıkça otuz (30) gün içinde geri ödenmesi; veya
- (ii) etkilenen Menfaat Sahipleri'nin Ayrımcı Kanun Değişikliği neticesinde maruz kaldığı Masraflar'ın Ev Sahibi Hükümet tarafından TANAP Projesi'nin geri kalan tahmini ömrü süresince yıllık eşit ödemeler biçiminde geri ödenmesi. Bu durumda, söz konusu ödemelere, alıcının bizzat kendisinin borçlanabileceği orandan daha az olmayan makul bir piyasa oranı üzerinden faiz uygulanacaktır. Söz konusu faiz ilgili Masraflar'ın yapıldığı tarihten/tarihlerden Ev Sahibi Hükümet'in yaptığı ödemelerin alındığı tarihe/tarihlere kadar tahakkuk edecektir; veya
- (iii) TANAP Proje Şirketi'nin etkilendiği hallerde, Madde 23 uyarınca ödemesi gereken herhangi bir Vergi miktarında indirim yapılması.

İşbu Madde 29 kapsamında geri ödenen herhangi bir Masraf miktarı, Madde 27 kapsamındaki Kayıp veya Zarar miktarı değerlendirilirken dikkate alınacaktır.

- 29.6 İşbu Madde 29'da belirtilen yükümlülükler çevrenin korunması, kamu sağlığı, emniyet, toplumsal gereklilikler, işçi hakları veya insan hakları ile ilgili olarak orantılı bir tedbir oluşturan bir Ayrımcı Kanun Değişikliği ile bağlantılı olarak tatbik edilmeyecektir.
- 29.7 Bir Kanun Değişikliği'nin bir Kamulaştırma sonucunu doğurması halinde, işbu Madde 29 yerine Madde 30 uygulanacaktır.

MADDE 30 KAMULAŞTIRMA

- 30.1 TANAP Projesi ile ilgili olarak herhangi bir Yatırımcı'ya ait olan hiçbir Yatırım (işbu Anlaşma'da kullanılan bu terimlerin Enerji Şartı Anlaşması'nda tanımlandığı şekliyle ve Yatırımcı'nın, Enerji Şartı Anlaşması'nda tanımlandığı şekliyle bir Akit Tarafın veya üçüncü bir devletin kanunlarınca kurulup kurulmadığına bakılmaksızın) millileştirilmeyecek, kamulaştırılmayacak veya millileştirme veya kamulaştırmaya eşdeğer bir etki yaratan bir tedbir veya tedbirlere (bundan böyle "**Kamulaştırma**" olarak anılacaktır), söz konusu Kamulaştırmanın:
- (a) kamu yararına bir amaç gütmesi;
 - (b) ayrımcı olmaması;
 - (c) kanuni süreçler dahilinde yerine getirilmesi; ve
 - (d) hızlı, yeterli ve etkili bir bedel ödemesi ile birlikte yapılması
- durumları haricinde, tabi olmayacaktır.
- 30.2 Kamulaştırma için ödenecek bedel, kamulaştırılan Yatırım'ın Kamulaştırma'nın veya gerçekleşmeye yakın Kamulaştırma'nın Yatırım'ın değerini etkileyecek biçimde bilinir hale gelmesinden hemen önceki Adil Piyasa Değeri tutarında olacaktır.
- 30.3 Bedelin belirlenmesi ve ödenmesi için Kamulaştırma tarihinde veya öncesinde uygun karşılık ayrılacak ve bedel gecikmesizin ödenecektir. Adil Piyasa Değeri ABD Doları cinsinden ifade edilecektir ve buna Kamulaştırma tarihinden ödeme tarihine kadar Kararlaştırılan Faiz Oranı üzerinden faiz dahil edilir.
- 30.4 Bir Kamulaştırma ile ilgili her türlü uyuşmazlık Madde 34 hükümleri uyarınca tahkime götürülebilir ve bu bakımdan:
- (a) Madde 34'de, "Taraflar"a, "Taraflar"a, "TANAP Konsorsiyum Üyesi"ne ve/veya "Proje Katılımcısı"na yönelik her atıf "Yatırımcı"ya yönelik bir atıfmış gibi okunacaktır; ve
 - (b) yukarıdaki Madde 30.1(c) anlamı dahilindeki "kanuni süreçler" Madde 34 kapsamında tahkimle nihai olarak karara bağlanmaya izin verecek şekilde yürütülecektir.

MADDE 31 HALEFLER VE İZİN VERİLEN DEVRALANLAR

- 31.1 İşbu Madde 31 hükümleri doğrultusunda, her bir TANAP Konsorsiyum Üyesi TANAP Proje Şirketi'ndeki ortaklık payının tamamını veya bir kısmını Devlet Makamları üzerinde bağlayıcı olacak şekilde devredebilir, temlik edebilir, paylaşabilir veya başka bir şekilde iş yapabilir ve TANAP Proje Şirketi işbu Anlaşma kapsamındaki haklarının ve yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını Devlet Makamları üzerinde bağlayıcı olacak şekilde devredebilir, temlik edebilir, paylaşabilir veya başka bir şekilde iş yapabilir.

- 31.2 TANAP Konsorsiyum Üyeleri ve TANAP Proje Şirketi, Ev Sahibi Hükümet'e başka herhangi bir Kuruluş'un TANAP Proje Şirketi'ne bir TANAP Konsorsiyum Üyesi olarak katılma niyetini bildirecektir. Her bir TANAP Konsorsiyum Üyesi TANAP Proje Şirketi'ndeki ortaklık payının tamamını veya bir kısmını bu katılımın gerçekleştirilmesi amacıyla bu Kuruluş'a devredebilecek ve böyle bir Kuruluş'un katılımı, bu Kuruluş tarafından Ek-3'de belirtilen şekilde bir ana şirket garantisi verilmek kaydıyla, TANAP Proje Şirketi'nin Ev Sahibi Hükümet'e yazılı bildiriminden kırk beş (45) gün sonra geçerli olacaktır. Ev Sahibi Hükümet kırk beş (45) günlük süre içerisinde TANAP Proje Şirketi'ne ve TANAP Konsorsiyum Üyelerine bir bildirim göndererek bu Kuruluş'un katılımını reddetme hakkına sahip olacaktır; Ev Sahibi Hükümet bu hakkını yalnızca önerilen katılımcının Devlet'in milli menfaatleri için bir tehdit teşkil etmesi veya TANAP HAA Madde 7.11 hükümleri ile gelişmesi halinde kullanabilecektir.
- 31.3 TANAP HAA Madde 7.11 hükümleri ile uyumlu olmak kaydıyla, her bir TANAP Konsorsiyum Üyesi TANAP Proje Şirketi'ndeki ortaklık payının tamamını herhangi bir Bağlı Kuruluş'na veya TANAP Proje Şirketi'ndeki ortaklık payının tamamını veya bir kısmını başka herhangi bir TANAP Konsorsiyum Üyesine herhangi bir zamanda serbestçe devretme hakkına sahip olacaktır ve TANAP Proje Şirketi işbu Anlaşma kapsamındaki haklarının ve yükümlülüklerinin tamamını herhangi bir Bağlı Kuruluş'na herhangi bir zamanda serbestçe devretme hakkına sahip olacaktır, ancak her durumda söz konusu Bağlı Kuruluş veya devralan TANAP Konsorsiyum Üyesi (duruma göre hangisi uygun ise) işbu Anlaşma kapsamında yükümlülüklerini ifa etmek için gerekli finansal ve teknik kapasiteye sahip olacaktır. Böylesi herhangi bir devir, devreden tarafından Ev Sahibi Hükümet'e, devre ilişkin olarak, devralanın devri kabul ettiğine dair bir teyidi de içeren yazılı bir bildirimde bulunulması üzerine geçerlilik kazanacaktır.
- 31.4 TANAP Proje Şirketi, Ev Sahibi Hükümet'in önceden yazılı muvafakatini alarak, işbu Anlaşma'yı herhangi bir zamanda başka herhangi bir Kuruluş'a, söz konusu Kuruluş'un işbu Anlaşma kapsamında yükümlülüklerini ifa etmek için gerekli finansal ve teknik kapasiteye sahip olması kaydıyla, devretme hakkına sahip olacaktır. Söz konusu devir, TANAP Proje Şirketi tarafından Ev Sahibi Hükümet'e yapılan yazılı bildirimden kırk beş (45) gün sonra geçerli olacaktır. Ev Sahibi Hükümet kırk beş (45) günlük süre içerisinde TANAP Proje Şirketi'ne bir bildirim göndererek söz konusu devri reddetme hakkına sahip olacaktır; *(ancak)* Ev Sahibi Hükümet yalnızca devralanın Devlet'in milli menfaatleri için bir tehdit teşkil etmesi veya TANAP HAA Madde 7.11 hükümleri ile gelişmesi halinde bu devri reddedebilecektir.
- 31.5 Madde 8.2 uyarınca TANAP Projesi'nin finansmanına teminat olarak, TANAP Proje Şirketi, ister mevcut, ister gelecekte doğacak, ister şarta bağlı olsun, işbu Anlaşma kapsamındaki haklarını ve taleplerini herhangi bir zamanda, tamamen veya kısmen, herhangi bir Kredi Veren'e veya herhangi bir Kredi Veren lehine devretme veya bu haklar veya talepler üzerinde onlar lehine herhangi bir rehin veya benzeri başka bir menfaat yaratma hakkına sahip olacaktır ve TANAP Konsorsiyum Üyeleri herhangi bir zamanda TANAP Proje Şirketi'nde bulunan ortaklık payları üzerinde herhangi bir Kredi Veren'in lehine herhangi bir rehin veya benzeri başka bir menfaat yaratma ve devretme hakkına sahip olacaktır. Söz konusu devir veya temlik, TANAP Proje Şirketi tarafından Ev Sahibi Hükümet'e yapılan yazılı bildirimden kırk beş (45) gün sonra geçerli olacaktır. Kredi Veren'in Devlet'in milli menfaatleri için bir tehlike teşkil etmesi halinde Ev Sahibi Hükümet bu devri reddetme hakkına sahip olacaktır.
- 31.6 İşbu Madde 31'e halel gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet her türlü izin verilen devir veya temlikin yürürlük kazanması için her türlü formaliteye uyulması amacıyla TANAP

Proje Şirketi ve TANAP Konsorsiyum Üyeleri ile işbirliğinde bulunmayı taahhüt etmektedir.

MADDE 32 HİZMETTEN ÇIKARMA

- 32.1 İşbu Anlaşma'nın 2. Maddesi kapsamında süresinin dolmasının veya işbu Anlaşma'nın 35. Maddesi uyarınca Ev Sahibi Hükümet tarafından erken feshinin ardından, Taraflar TANAP Sistemi'nin Ev Sahibi Hükümet'e devredilmesine ilişkin bir esas üzerinde mutabık kalmadıkları sürece, TANAP Proje Şirketi Madde 32.2'de atıfta bulunulan bir Hizmetten Çıkarma Planı şartlarına göre TANAP Sistemi'ni hizmetten çıkaracaktır.
- 32.2 İşbu Anlaşma'nın sona ermesinden en az on (10) Yıl önce, TANAP Proje Şirketi Ev Sahibi Hükümet'e hizmetten çıkarma için önerilen işlemleri anlatan yazılı bir plan ("Hizmetten Çıkarma Planı") sunacak ve altı (6) ay içinde bu plan üzerinde Ev Sahibi Hükümet ile anlaşacaktır. Hizmetten Çıkarma Planı, TANAP Sistemi'nin hizmetten çıkarılması için, tümü uluslararası gaz boru hattı endüstrisi standartlarına ve uygulamalarına ve Ulusal Kanunlar'a uygun olacak bir fonu da içerecektir. Hizmetten Çıkarma Planı ve (varsa) değiştirilmiş hali, Ev Sahibi Hükümet'in onayına tabi olacaktır ve bu onay makul gerekçelere dayandırılmadığı takdirde esirgenmeyecektir.
- 32.3 TANAP Proje Şirketi'nin işbu Madde 32'de öngörülenler dışında TANAP Sistemi'nin hizmetten çıkarılması ile ilgili hiçbir yükümlülüğü veya sorumluluğu bulunmayacaktır.

MADDE 33 GEÇERLİ HUKUK

İşbu Anlaşma İsviçre kanunlarına tabi olacak ve yorumlanacaktır.

MADDE 34 İHTİLAFLARIN ÇÖZÜMÜ

34.1 Tahkim Rızası

- (a) Taraflar burada, işbu Anlaşma'dan doğan veya herhangi bir şekilde bu Anlaşma'yla bağlantısı bulunan her türlü ihtilafın, işbu Madde 34 hükümleri uyarınca uluslararası tahkime götürülmesine gayrikabirücu biçimde rıza göstermektedir. Hiçbir şüpheyi mahal vermemek adına, işbu Madde 34'ün amaçları bakımından "ihtilaf", işbu Anlaşma'nın kurulması, feshi veya geçerliliği ile ilgili her türlü ihtilaf da dahil olmak üzere her türlü ihtilaf, farklı görüş veya iddia anlamına gelir.
- (b) İhtilaflar mümkünse dostane bir biçimde çözülür.
- (c) Şayet bir ihtilaf, ihtilaf Taraflarından birinin dostane çözüm talep ettiği tarihten itibaren altmış (60) gün içinde dostane bir biçimde çözülemez ise, söz konusu ihtilaf, ICC Kuralları kapsamında nihai olarak çözüme bağlanacaktır. ICC Kuralları ile işbu Anlaşma'nın tahkim hükümleri arasında herhangi bir farklılık durumunda, işbu Anlaşma hükümleri uygulanacaktır.
- (d) Taraflar yazılı olarak, alternatif bir tahkim usulü kararlaştırabilir.

(e) Proje Katılımcıları'nın ilgili Proje Anlaşması (ilgili Proje Anlaşması'nın tahkim hakkı tanınması şartıyla), ya da Devlet'in taraf olduğu herhangi bir iki-taraflı veya çok-taraflı yatırım anlaşması kapsamındaki taleplerini tahkime götürme yönünde sahip olabilecekleri hiçbir hakka halel gelmeksizin, Taraflar işbu 34. Madde'nin:

- (i) TANAP Proje Şirketi dışındaki bir Proje Katılımcısı'na Madde 30 kapsamında hak ileri sürmesi haricinde, işbu Anlaşma kapsamında bir tahkim başlatma yetkisi vermeyeceğini; veya
- (ii) Bir Proje Katılımcısı'na TANAP HAA kapsamında bir hak ileri sürme veya tahkim başlatma yetkisi vermeyeceğini

kabul etmektedirler.

(f) Şüpheye mahal vermemek adına, TANAP Proje Şirketi, Menfaat Sahipleri tarafından işbu Anlaşma uyarınca uğranılan Masrafların ve Kayıp ve Zararın tazmin edilmesini talep etmek amacıyla tahkim başlatabilecektir.

34.2 Tahkim Heyeti'nin Oluşumu ve Yargılamanın Dili

- (a) Tahkim yeri Cenevre, İsviçre olacaktır.
- (b) Tahkim heyeti, duruşmaları Cenevre'de veya İstanbul'da gerçekleştirmeye karar verebilir.
- (c) İşbu Anlaşma uyarınca oluşturulan tahkim heyeti üç hakemden oluşacaktır; ancak toplam değeri on milyon ABD Doları'nı (10.000.000 ABD Doları) aşmayan ihtilaflarda tek bir hakem olacaktır.
- (d) Tahkim yargılaması sürecinde kullanılacak dil İngilizce olacaktır.

34.3 Halefiyet

İhtilaf konusu olan herhangi bir kayıp veya hasara ilişkin olarak üçüncü bir taraftan kısmi tazminat alınmış olması, Taraflar'ın tazmin edilmemiş kayıp veya hasar bakımından ihtilafı işbu Anlaşma uyarınca tahkime götürme haklarını etkilemeyecektir.

34.4 Karar ve İcra

- (a) İşbu Anlaşma uyarınca verilen bir tahkim kararı, verildikten sonra Taraflar açısından nihai ve bağlayıcı olacaktır. Taraflar böyle bir hükme gecikmeksizin riayet etmeyi taahhüt etmektedir. Kararlar, yargılama yetkisi bulunan herhangi bir mahkemenin hükmü uyarınca tanınacak ve icraya konacaktır.
- (b) Bir kararda maddi tazminata hükmedildiğinde, bu tazminat muaccel nitelik taşıyacak ve ödeme ABD Doları olarak yapılacaktır ve ödenmesi gereken her türlü faiz ihtilafa yol açan olay, ihlal veya başka bir riayetsizlik tarihinden tazminatın tam olarak ödendiği tarihe kadar Kararlaştırılmış Faiz Oranı üzerinden hesaplanacaktır.

MADDE 35 FESİH

- 35.1 İşbu Anlaşma'da açıkça öngörülmüş olabilecek haller dışında, hiçbir Taraf işbu Anlaşma'yı veya herhangi bir Proje Anlaşması'nı, diğer Tarafın önceden yazılı rızası olmadan değiştirmeyecek, feshetmeyecek, geçersiz veya uygulanamaz ilan etmeyecek, reddetmeyecek, askıya almayacak veya başka bir biçimde kaçınmaya ya da sınırlamaya çalışmayacaktır.
- 35.2 TANAP Proje Şirketi, Mücbir Sebep veya Devlet'in ya da herhangi bir Devlet Makamı'nın ya da Devlet Kuruluşu'nun kendi yükümlülüklerinden herhangi birini vaktinde ifa etmemiş olması dışında herhangi bir sebepten ötürü TANAP Projesi'ne ilişkin nihai yatırım kararlarını 31 Aralık 2014 tarihi (veya kararlaştırılmış bir süre uzatımının sona erme tarihi) itibarıyla almamış olur ise, Ev Sahibi Hükümet işbu Anlaşma'nın feshine yönelik TANAP Proje Şirketi'ne yazılı ihtarda bulunma hakkına sahip olacaktır. Bu fesih, TANAP Proje Şirketi'nin söz konusu fesih ihtarını almasından üç yüz altmış (360) gün sonra, söz konusu üç yüz altmış (360) gün içinde TANAP Proje Şirketi TANAP Projesi'ne ilişkin nihai yatırım kararlarını almamış ise, geçerlilik kazanacaktır. Bunun yanı sıra, işbu Madde 35.2 amaçları bakımından, 31 Aralık 2014 tarihi (veya kararlaştırılmış bir süre uzatımının sona erme tarihi) Mücbir Sebep'ten veya Devlet'in ya da herhangi bir Devlet Makamı'nın ya da Devlet Kuruluşu'nun kendi yükümlülüklerinden herhangi birini vaktinde ifa etmemesinden kaynaklanan gecikme olması halinde, bu gecikmeyle orantılı olarak Madde 35.4'de belirtildiği şekilde uzatılacaktır.
- 35.3 TANAP Proje Şirketi, Mücbir Sebep veya Devlet'in ya da herhangi bir Devlet Makamı'nın ya da Devlet Kuruluşu'nun kendi yükümlülüklerinden herhangi birini vaktinde ifa etmemiş olması dışında herhangi bir sebepten ötürü TANAP Projesi'nin inşaatına 31 Aralık 2016 tarihi (veya kararlaştırılmış bir süre uzatımının sona erme tarihi) itibarıyla başlamamış olur ise, Ev Sahibi Hükümet işbu Anlaşma'nın feshine yönelik TANAP Proje Şirketi'ne yazılı ihtarda bulunma hakkına sahip olacaktır. Bu fesih TANAP Proje Şirketi'nin söz konusu fesih ihtarını almasından yüz seksen (180) gün sonra, söz konusu yüz seksen (180) gün içinde TANAP Proje Şirketi TANAP Projesi'nin inşaatına başlamamış ise, geçerlilik kazanacaktır. Bunun yanı sıra, işbu Madde 35.3 amaçları bakımından, 31 Aralık 2016 tarihi (veya kararlaştırılmış bir süre uzatımının sona erme tarihi) Mücbir Sebep'ten veya Devlet'in ya da herhangi bir Devlet Makamı'nın ya da Devlet Kuruluşu'nun kendi yükümlülüklerinden herhangi birini vaktinde ifa etmemesinden kaynaklanan gecikme olması halinde, bu gecikmeyle orantılı olarak Madde 35.4'de belirtildiği şekilde uzatılacaktır.
- 35.4 Herhangi bir Mücbir Sebep olayının veya Devlet'in ya da herhangi bir Devlet Makamı'nın ya da Devlet Kuruluşu'nun kendi yükümlülüklerinden herhangi birini vaktinde yerine getirmemesine neden olan bir fiilin sonlanması üzerine, şayet TANAP Proje Şirketi'nin görüşünde bu Mücbir Sebep veya bu ihlal, duruma göre, TANAP Projesi'ne ilişkin nihai yatırım kararını almasında ve/veya TANAP Projesi'nin inşaatına başlamasında bir gecikmeye neden olarsa, TANAP Proje Şirketi Ev Sahibi Hükümete, nihai yatırım kararına ve/veya inşaatın başlanmasına ilişkin kritik öneme haiz bu Mücbir Sebep olayının veya ihlalin kendi faaliyetleri üzerindeki etkisinin ayrıntıları hakkında detaylı bir bilgi veren ve talep edilen sürenin uzunluğunu belirten bir bildirimde bulunacaktır.
- 35.5 35.5 ve 35.6 Maddelerine tabi olarak, ancak Ev Sahibi Hükümet'in 35.2 ve 35.3 Maddeleri kapsamındaki fesih hakları da dahil olmak üzere, hiçbir Taraf'ın işbu

Anlaşma kapsamındaki diğer telafi yollarına hâlel gelmeksizin, İlk İşletme Dönemi'nin sona ermesinden sonra, diğer Taraf'ın işbu Anlaşma kapsamında ilgili Taraf'a karşı olan yükümlülüklerini esaslı bir şekilde ihlal etmesi halinde, herhangi bir Taraf, diğer Taraf'a yazılı ihbarda bulunarak ve ihlali yapan Taraf, söz konusu ihbarı aldıktan sonra yüz seksen (180) gün içinde ya;

- (a) esaslı ihlali (ve söz konusu esaslı ihlal bakımından tazminat ödenmesinin yeterli bir telafi yolu olduğu durumlarda, ihlalde bulunan Taraf'ın bu tazminatı tam anlamıyla ödemesi, söz konusu esaslı ihlali telafi eder nitelikte sayılacaktır) ve etkilerini, ihbarda bulunan Taraf'ı makul ölçüde tatmin edecek şekilde gidermez (veya bu yönde uygun tedbirleri başlatıp bunlara titizlikle uymaz); ya da
- (b) telifisi mümkün olmayan bir esaslı ihlal durumunda, söz konusu ihlalin tekrarını önlemek bakımından diğer Taraf açısından makul ölçüde tatmin edici nitelikteki tedbirleri alıp bunlara titizlikle uymaz ise,

ihbarda bulunan Taraf işbu Anlaşma'yı feshedebilir.

- 35.6 Yukarıda belirtilen hususlarla birlikte, söz konusu ihlal işbu Anlaşma'yı feshetmek isteyen Taraf'ın işbu Anlaşma'ya veya herhangi bir Proje Anlaşması'na yönelik bir ihlalinden kaynaklanıyor veya doğuyorsa (veya söz konusu Taraf Ev Sahibi Hükümet, herhangi bir Devlet Makamı veya Devlet Kuruluşu ise), işbu Anlaşma kapsamında hiçbir fesih hakkı doğmayacaktır.
- 35.7 Ev Sahibi Hükümet'in işbu Anlaşma'yı (35.2 veya 35.3 Maddeleri kapsamı dışında) feshedebilme hakkı doğduğunda, önce Kredi Verenler'e, TANAP Proje Şirketi tarafından işlenen her türlü ihlali veya temerrüdü Ev Sahibi Hükümet ile Kredi Verenler arasındaki (varsa) doğrudan anlaşmada öngörülen süre içerisinde giderme hakkı tanımadan bu Anlaşma'yı feshetmeyecektir. Kredi Verenler, söz konusu doğrudan anlaşma şartlarına bağlı olarak, TANAP Proje Şirketi'nin yerine uygun bir ikame Kuruluş getirme hakkına sahip olacaktır.
- 35.8 İşbu Anlaşma'nın her türlü erken feshi, Taraflar'ın tahakkuk eden tüm yükümlülüklerinin tam anlamıyla ifasına ilişkin olarak fesihten önce sahip oldukları haklara hâlel getirmeyecektir.

MADDE 36 BİLDİRİMLER

- 36.1 İşbu Anlaşma kapsamında veya bu Anlaşma ile bağlantılı olarak sunulan bir bildirim, onay, muvafakat veya başkaca bir ileti (işbu Madde'de 36 "**Bildirim**" olarak anılmaktadır):
 - (a) İngilizce ve Türkçe dillerinde yazılı olacaktır;
 - (b) elden veya uluslararası olarak tanınmış bir kurye teslimat hizmetiyle teslim edildiğinde veya aşağıda belirtilen adrese veya faks numarasına gönderilmesi gereken veya gönderilmesine izin verilen Taraf'a faks iletimi olarak gönderildiğinde ve aynı şekilde belirtilen kişinin dikkatine yazıldığında ya da ilgili Taraf'ın işbu Madde 36 uyarınca sunulan Bildirim ile herhangi bir zamanda belirtebileceği başka bir adrese veya faks numarasına gönderildiğinde ve/veya aynı şekilde belirtilen başka bir şahsın dikkatine yazıldığında usulünce yapılması sayılacaktır; ve

- (c) hiçbir şüpheyi mahal vermemek adına, elektronik posta yoluyla gönderilen bir Bildirim geçerli sayılmayacaktır.

İşbu Anlaşma tarihinde her bir Taraf'ın ilgili bilgileri şu şekildedir:

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

İsim: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Adres: Nasuh Akar Mahallesi Türkocağı Caddesi 2/1, Bahçelievler, Ankara, Türkiye
Faks: +90 (312) 215 66 54
Dikkatine: Transit Petrol Boru Hatları Dairesi Başkanlığı

TANAP Proje Şirketi

İsim: Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V.
Adres: Kızılırmak Mahallesi Ufuk Üniversitesi Caddesi Farıya Business Center No:8 Kat 1/13-24 Kat 2/17-18-19-20 Çukurambar, Ankara, Turkey
Faks:
Dikkatine:

- 36.2 Daha önce teslim alındığına dair delil bulunmadığında, her türlü Bildirim aşağıdaki Madde 36.3 uyarınca teslim alınmış sayıldığı tarihten itibaren geçerlilik kazanacaktır.
- 36.3 Aşağıdaki Madde 36.4'e bağlı olarak, bir Bildirim şu hallerde teslim alınmış sayılır:
- (a) alıcının adresine elden teslim edilen bir Bildirim halinde, söz konusu adrese teslim üzerine;
- (b) uluslararası olarak tanınmış kurye teslimat hizmeti halinde, uluslararası olarak tanınmış bir kurye söz konusu iletiyi veya belgeyi ilgili adrese teslim edip, alındığını teyit eden bir imza aldığı anda; ya da
- (c) faks halinde, faksın gönderildiği makineden faksın alıcının faks numarasına bütünüyle gönderilmiş olduğunu gösteren bir iletim raporunun sunulmasıyla. Faksla iletilen her türlü Bildirim'in ardından, en geç üç (3) İş Günü içinde yukarıda söz konusu Taraf için belirtilen adrese yönelik mektup biçiminde bir yazılı bildirim gönderilmelidir.
- 36.4 Yukarıdaki Madde 36.3 uyarınca İş Günü olmayan bir günde veya teslim alınan yerin yerel saatine göre herhangi bir İş Günü'nde 17:00'den sonra teslim alınan veya alınmış sayılan bir Bildirim, takip eden İş Günü'nde teslim alınmış sayılacaktır.
- 36.5 Her bir Taraf, burada belirtilen bilgiler Bildirim'in tebliği için artık uygun olmadığında, yeni irtibat bilgilerini diğer Taraf'a işbu Madde 36 uyarınca tebliğ edilmiş Bildirim'le bildirmeyi taahhüt eder.

MADDE 37 **ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER**

- 37.1 Taraflar işbu Anlaşma dahil olmak üzere TANAP Projesi'nin Transit Kanunu kapsamı dahilinde olduğunu kabul eder.
- 37.2 İşbu Anlaşma, ilişkiğindeki tüm eklerle birlikte, Taraflar'ın burada düzenlenen konulara ilişkin anlaşmasının bütününi teşkil edecektir. İşbu Anlaşma Taraflar'ın yazılı mutabakatı haricinde değıştirilemez veya başka bir biçimde tadil edilemez ve ilgili değışiklik veya tadilat onaylandıktan sonra yürürlük kazanır.
- 37.3 İşbu Anlaşma kapsamındaki hiçbir hak, yarar, menfaat veya imtiyazdan feragat, açıkça ve söz konusu hak, yarar, menfaat veya imtiyazı öngören Maddeye (söz konusu Maddenin her türlü uygulanabilir kısmı da dahil) atıfta bulunan bir yazıyla ifade edilmedikçe yürürlük kazanmayacaktır. Böylesi her türlü feragat, yapıldığı özel koşullarla sınırlı olacak ve müstakil veya başkaca herhangi bir feragat anlamına gelmeyecektir.
- 37.4 Varsa, işbu Anlaşma kapsamında veya uyarınca ödenmesi gereken her türlü miktar üzerine, söz konusu miktarın muaccel olduğu tarihten, bu miktarın tahakkuk etmiş faiziyle birlikte tam anlamıyla ödendiğı tarihe kadar Kararlaştırılmış Faiz Oranı'nda faiz tahakkuk edecektir.
- 37.5 Bir yanda Ev Sahibi Hükümet ve diğ er yanda TANAP Proje Şirketi, doğrudan veya dolaylı olarak diğ erinden edinmiş olabileceğı veya TANAP Projesi ile ilgili, aleni olmayan veya özel nitelikteki tüm veri ve bilgilerin gizliliğini koruyacak veya korunmasını sağlayacaktır.
- 37.6 İşbu Anlaşma İngilizce ve Türkçe olarak imzalanmıştır. Herhangi bir ihtilaf halinde İngilizce nüsha esas alınır.
- 37.7 Bir yanda Ev Sahibi Hükümet ve diğ er yanda TANAP Proje Şirketi, bir Taraf'ın işbu Anlaşma kapsamında veya işbu Anlaşma'dan doğacak biçimde sahip olduğu tüm hakları, karşı talepleri ve diğ er telafi yolları ile savunmaları saklı tutar. Ev Sahibi Hükümet'in TANAP Proje Şirketi'ne veya ilgili hallerde herhangi bir TANAP Konsorsiyum Üyesi'ne işbu Anlaşma kapsamında ödeme yapma yönündeki tüm yükümlölükleri, işbu Anlaşma kapsamında söz konusu TANAP Proje Şirketi tarafından Ev Sahibi Hükümet'e ödenmesi gereken herhangi bir miktardan mahsup veya tenzil edilemez.
- 37.8 TANAP Proje Şirketi'nin işbu Anlaşma kapsamındaki haklarına halel gelmeksizin, Ev Sahibi Hükümet ve TANAP Proje Şirketi, SOCAR'a veya SOCAR (veya Bağlı Kuruluş'u) tarafından kurulacak olan bir Kuruluş'a (işbu Madde 37.8 hükmü bağlamında "**İletişim Kuruluşu**") olarak anılacaktır) TANAP Sistemi'nin Boru Hattı Koridor'u boyunca Azerbaycan Cumhuriyeti ile Devlet dışındaki diğ er ülkeler arasında transit iletişimi sağlamak amacıyla bir elektronik iletişim altyapısını (fiber-optik kablo) inşa etme, tesis etmek, zilyetliğinde bulundurmak, sahip olmak, kontrol etmek ve işletmek hakkını işburada tanımaktadır. Bu İletişim Kuruluşu, vereceğı hizmetin Ulusal Kanunlar'a ve düzenlemelere uygun olması şartıyla ve Ulusal Kanun'larda öngörülen lisans alma yükümlölüğü dahil olmak üzere Ülke Toprakları dahilinde bu elektronik iletişim altyapısı aracılığıyla hizmet sağlayabilir. Elektronik iletişim altyapısının değ erlendirilmesinden, inşasından veya işletilmesinden kaynaklanan her türlü

yükümlülük ve gereksinimlerden doğan tüm masraflar, ücretler, ödemeler ve ilgili diğer harcamalar bu İletişim Kuruluşu tarafından karşılanacaktır.

26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti
adına

Taner YILDIZ
Türkiye Cumhuriyeti
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Trans Anatolian Gas Pipeline
Company B.V. adına

Rovnaq ABDULLAYEV
Azerbaycan Cumhuriyeti
Devlet Petrol Şirketi Başkanı

EK 1 – TEKNİK STANDARTLAR

ACI	Amerikan Beton Enstitüsü
AISC	Amerikan Çelik Konstrüksiyon Enstitüsü
API	Amerikan Petrol Enstitüsü
AGA	Amerikan Gaz Derneği
ASCE	Amerikan İnşaat Mühendisleri Birliği
ANSI	Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü
ASME	Amerikan Makine Mühendisleri Birliği
ASNT	Amerikan Tahribatsız Muayene Birliği
ASTM	Amerikan Test ve Malzeme Birliği
AWPA	Amerikan Ahşap Koruyucuları Derneği
AWS	Amerikan Kaynak Birliği
CAN	Kanada Standartları
CECE	CELENEC Elektronik Aksamlar
GBE	İngiliz Gaz Uygulama Şartnameleri
BSI	İngiliz Standartlar Enstitüsü
DIN	Alman Standartlar Enstitüsü
DNV	Det Norske Veritas (Norveç Sınıflandırma Kuruluşu)
EUMA	Mühendislik Teçhizat ve Malzeme Derneği
IEC	Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
IEEE	Elektrik ve Elektronik Mühendisler Enstitüsü (ABD)
EIA	Elektronik Endüstrisi Derneği
EI	Enerji Enstitüsü (Birleşik Krallık)
ISA	Amerikan Instrument Cemiyeti

ISO	Uluslararası Standartlar Organizasyonu
NACE	Korozyon Mühendisleri Ulusal Derneği (ABD)
NEMA	Ulusal Elektrikli Cihaz İmalatçıları Derneği (ABD)
NFPA	Ulusal Yangın Önleme Birliği (ABD)
PRCI	Uluslararası Boru Hattı Araştırma Konseyi
SSPC	Çelik Konstrüksiyon Boyama Konseyi
UBC	Üniversal İnşaat Standartları
MSS	Valfler ve Bağlantı Parçaları Üreticileri Standartlaşma Derneği
FM	Fabrika Karşılıklı Onay Kılavuz İlkeleri
HIS	Hidrolik Enstitü Standartları
FCI	Akışkan Kontrolü Enstitüsü
JPL	Tepkili Çalıştırma Laboratuvarı
UL	Sigortacılar Laboratuvarı
WB	Dünya Bankası
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
PFI	Boru Üretim Enstitüsü
TSE	Türk Standartları Enstitüsü

EK 2 ARAZİ HAKLARI

TANIMLAR

İşbu Ek 2’de, büyük harfle başlayan ve başka bir şekilde tanımlanmış olmayan tüm terimler, işbu Ek 2’nin ekli olduğu Anlaşma’da belirtilen anlamlara sahip olacaktır. Bunun yanı sıra, aşağıdaki terimler de şu anlamları taşıyacaktır:

“İnşaat Koridoru” Giriş Noktası’ndan Çıkış Noktaları’na kadar uzanan Tercih Edilen Güzergâh Koridoru dahilindeki, Boru Hattı Koridoru’nun orta noktasında yer alacağı arazi alanı (söz konusu arazi üzerindeki alanın belirli bir yüksekliğe kadar münhasır kontrolü ve söz konusu arazinin belirli bir derinliğe kadar yeraltındaki hakları da dahil) ve içerisinde TANAP Proje Şirketi tarafından tamamen kendi takdiriyle, Proje Faaliyetleri’nin yürütülmesi için makul olarak gerekli görülerek belirlenen, işbu Ek 2’nin 3. Maddesi’ndeki 2. Aşama kapsamında belirtilen inşaat ve kurulum aşaması için gerekli Arazi Hakları’nın kullanılacağı, TANAP Proje Şirketi tarafından Arazi Hakları Kurulu’na da dahil olmak üzere Devlet Makamları’na tümü bildirilen diğer bu tür alanlar anlamına gelir.

“İlgilenilen Koridor” tümü TANAP Proje Şirketi tarafından Devlet Makamları’na bildirilen, Giriş Noktası’ndan Çıkış Noktaları’na kadar uzanan on (10) kilometre genişliğindeki arazi alanı anlamına gelir.

“Tercih Edilen Güzergâh Koridoru” tümü TANAP Katılımcıları tarafından Devlet Makamları’na bildirilen, İlgilenilen Koridor içerisinde, Giriş Noktası’ndan Çıkış Noktaları’na kadar uzanan beş yüz (500) metre genişliğindeki arazi alanı anlamına gelir.

“Belirlenmiş Koridor” tümü TANAP Proje Şirketi tarafından Devlet Makamları’na bildirilen, Tercih Edilen Güzergâh Koridoru içerisinde, Giriş Noktası’ndan Çıkış Noktaları’na kadar uzanan yüz (100) metre genişliğindeki arazi alanı anlamına gelir.

1. ARAZİ HAKLARI

- 1.1 İşbu Ek 2, Ülke Toprakları’nda yer alıp, TANAP Proje Şirketi tarafından Proje Faaliyetleri’nin aşamalı biçimde uygulamaya konmasının (Tesisler’in daha sonra yapılacak tamiratları, yenilemeleri, kapasite artırımları ve uzatmaları da dahil) gerektirdiği üzere, Arazi Hakları Kurulu’na bildirilecek olan, Arazi Hakları Kurulu tarafından işbu Anlaşma’nın 16. Maddesine uygun biçimde elde edilmiş ve Proje Faaliyetleri ile ilgili olarak TANAP Proje Şirketi’ne verilmiş bulunan Arazi Hakları’nı ve bağlantılı hakları (münhasır kullanım, iskan, zilyetlik ve kontrol hakları, giriş ve çıkış hakları, arazinin üstünde ve/veya altında inşaat hakları (mülkiyet dışında), üçüncü şahısların arazisine girmek ve orada Proje Faaliyetlerini yürütme lisansları ve Ülke Toprakları’ndaki diğer tüm benzer haklar dahil) öngörmekte ve düzenlemektedir.
- 1.2 TANAP Proje Şirketi’ne tanınan Arazi Hakları, TANAP Proje Şirketi tarafından tüm Devlet Makamları’na ve tüm üçüncü şahıslara karşı icra edilebilir olacaktır.
- 1.3 Arazi Hakları Kurulu, etkilenen mülklerin ve/veya arazilerin hak sahiplerinin ve kullanıcılarının, Arazi Hakları Kurulu tarafından elde edilen ve Tesisler’in inşaatı ve işletilmesini ve diğer tüm Proje Faaliyetleri’nin gerçekleştirilmesini mümkün kılmak amacıyla halin icabına göre daimi, geçici ve/veya zaman zaman TANAP Proje Şirketi’ne verilen bütün Arazi Hakları’nı gözetmelerini ve onlara uymalarını sağlayacaktır. Yukarıda belirtilenler ve işbu Ek 2’nin eklendiği Anlaşma’da öngörülen hususları sınırlandırmaksızın, Devlet Makamları, TANAP Proje Şirketi’nin Arazi

Hakları'nı kullanmasına ve Arazi Hakları'ndan yararlanmasına üçüncü şahıslar tarafından, Proje Arazisi teşkil eden veya Tesisler'i etkileyen alanlara her türlü tecavüz de dahil olmak üzere, herhangi bir şekilde müdahale edilmesini önlemek ve böyle bir durumu düzeltmek konusunda TANAP Proje Şirketi'ne yardımcı olacaktır.

- 1.4 Yukarıda belirtilen hususlara tâbi olarak ve işbu Ek 2'nin eklendiği Anlaşma'da öngörülen hususları sınırlandırmaksızın, Arazi Hakları burada Proje Faaliyetleri'nin aşamalı gelişimi için öngörülen hakların tümünü içerir.

2. 1. AŞAMA – İNŞAAT ÖNCESİ AŞAMA (GÜZERGÂH SEÇİMİ)

2.1 İlgilenilen Koridor

Güzergâh seçiminin tamamlanması için verilecek ve gerekli olabilecek hakları sınırlandırmaksızın, inşaat öncesi aşamada, milli güvenlik, savunma, kamu güvenliği ve sivil havacılık ile diğer benzer konularla ilgili aşağıdaki haklar, Ulusal Kanunlar'ın uyulması zorunlu hükümlerine tâbi olarak, Devlet Makamları tarafından elde edilecek, güvence altına alınacak ve İlgilenilen Koridor'a ilişkin olarak TANAP Proje Şirketi'ne verilir:

- (a) Ülke Toprakları içerisinde ve sınırları boyunca sabit kanatlı veya helikopter keşif uçağı uçurma ve indirme hakları.
- (b) İlgilenilen Koridor dahilindeki her türlü mülkü, video kaset ve fotoğraflarla kayıt altına alıp haritalama hakları.
- (c) Diğer değerlendirmelerin yanı sıra, masa başı güzergâh çalışmaları için İlgilenilen Koridor'un ayrıntılı haritalarına ve fotoğraf kayıtlarına erişim ve bunları kullanma hakları.
- (d) Söz konusu alanların video/fotoğraf kayıtlarını yapma hakları da dahil olmak üzere, kara ve deniz araçlarının keşif yapması için Ülke Toprakları içerisinde ve sınırları boyunca umuma açık karayollarına ve diğer yollara ve karasularına zaman zaman, serbest ve güvenli erişim ve buralardan geçiş hakları.

TANAP Proje Şirketi tamamen kendi takdiriyle, daha önce tayin edilmiş olan İlgilenilen Koridor'da veya bir bölümünde Tesisler'in inşaatı ve kurulumunun uygun olmadığını kanaatine varırsa, bu durumu Arazi Hakları Makamı'na bildirme hakkına sahip olacaktır ve daha önce belirtildiği gibi, TANAP Proje Şirketi'nin mevcut İlgilenilen Koridor'u değiştirme veya yukarıda belirtilen sonraki çalışmalar için yeni bir İlgilenilen Koridor belirleme hakkı olacaktır.

2.2 Tercih Edilen Güzergâh Koridoru

İlgilenilen Koridor değerlendirilip Arazi Hakları Kurulu'suna sunulan bildirim yoluyla teyit edildikten sonra ve Proje Faaliyetleri'nin yürütülmesi için verilecek ve gerekli olabilecek hakları sınırlamaksızın, İlgilenilen Koridor'un bütününe ilişkin olarak aşağıdaki haklar istenecek ve bu haklar, Arazi Hakları Kurulu tarafından elde edilecek ve güvence altına alınacak ve TANAP Proje Şirketi tarafından Tercih Edilen Güzergâh Koridoru'nun seçimi için TANAP Proje Şirketi'ne verilecektir:

- (a) Madde 2.1'de tanımlanan tüm hakların yanı sıra, TANAP Proje Şirketi'nin takdirine göre, ayrıntılı güzergâh keşfi için Ülke Toprakları içerisindeki ve

sınırları boyunca umuma açık karayollarında araçlarla erişim (geçici ve/veya daimi bağlantı yolları inşaat hakkı da dahil).

- (b) Aşağıda belirtilen konularda merkezi ve yerel seviyelerdeki Devlet Makamları'nın elinde bulunan ve gizli olmayan tüm ilgili bilgilere tam erişim:
- (1) jeoloji
 - (2) hidroloji ve arazi drenajı
 - (3) arkeoloji
 - (4) ekoloji
 - (5) madencilik, maden yatakları ve atık tasfiyesi
 - (6) Devlet'in ilgili topografik standartları ve kriterleri de dahil olmak üzere, kentsel ve kırsal planlama ve kalkınma
 - (7) çevre
 - (8) sismoloji
 - (9) karayolları ve deniz yolları
 - (10) boru hattı geçişleri de dahil, kamu altyapı tesisleri ve ticari altyapı tesis bilgileri
 - (11) halihazırda veya daha önce Devlet'in yasaklı bölge ilan ettiği sahalara
 - (12) Devlet Makamları'nın yapısı ve idari gereklilikler
 - (13) ziraat ve ormancılık
 - (14) mevcut ve önceki arazinin ıslahı, mülkiyeti, kullanımı ve ziilyetliğı
 - (15) meteoroloji
 - (16) oşinografi
- (c) TANAP Proje Şirketi, tamamen kendi takdiriyle, daha önce tayin edilmiş olan Tercih Edilen Güzergâh Koridoru'nda veya bir bölümünde Tesisler'in inşası ve kurulumunun uygun olmadığına karar verirse, bu durumu Arazi Hakları Kurulu'na bildirme hakkına sahip olacaktır ve daha önce söylendiğı gibi, TANAP Proje Şirketi'nin mevcut Tercih Edilen Güzergâh Koridoru'nu değıştirme veya sonraki çalışmalar için yeni bir Tercih Edilen Güzergâh Koridoru belirleme hakkı olacaktır.

2.3 Belirlenmiş Koridor

Yukarıdaki 2.1 ve 2.2 Maddelerde elde edilen bilgilerden hareketle, TANAP Proje Şirketi tarafından Belirlenmiş Koridor tanımlanacak ve Arazi Hakları Kurulu'na bildirilecektir. Bu Belirlenmiş Koridor içinde TANAP Proje Şirketi ve onun Yüklenicileri, burada öngörüldüğü üzere daha ayrıntılı çalışmalar yürüteceklerdir. Belirlenmiş Koridor'a ilişkin olarak, Arazi Hakları Kurulu yukarıdaki 2.1 ve 2.2 Maddeleri'nde tanımlanan haklara ilaveten, gerekli ek Arazi Haklarını elde edip güvence altına alacak ve bu hakları TANAP Proje Şirketi'ne verecektir; böylece TANAP Proje Şirketi aşağıda

belirtilen faaliyetler için Belirlenmiş Koridor’a erişim ve Belirlenmiş Koridor içinden geçişe yönelik tam hakka sahip olacaktır:

- (a) TANAP Proje Şirketi’nin takdiriyle, Ülke Toprakları içerisinde ve sınırları boyunca yaya ve otoban üzerinde ve çevresinde araç erişimi gerektiren, Devlet’in ilgili topografik standartları ve kriterlerine uygun topografik araştırma. Bu haklar, söz konusu araştırmanın yapılması için gerekli alanın dışına taşacaktır ve TANAP Proje Şirketi tarafından bildirileceği üzere, Belirlenmiş Koridor’un dışına da çıkabilecektir.
- (b) Hendek açmak veya kuyular kazmak ve bilgi toplamak üzere araziye ve karasularına girmek amacıyla kara ve deniz araçları, ekipman ve hizmet personeline, gerektiğinde çıkan malzemeleri bölgeden uzaklaştırma hakkı da dahil olmak üzere, jeoteknik arazi çalışması hakları.
- (c) Daha ileri analiz için topraktan örnekler almak ve götürmek için araziye araç ve yaya olarak erişimi gerektiren katodik koruma sistemi için gerekli toprak direnci ve numunesi çalışmaları.
- (d) Bir veya birden fazla arazi ve karasuları kullanımı etüt çalışmaları.

Bu araştırmaları gerçekleştirme hakkı, gerekli verileri toplamak için sahada gözlem ekipmanı bırakma hakkını da içerecektir.

- 2.4 İşbu Anlaşma’nın 16. Maddesi hükümlerine tâbi olarak, işbu Ek 2’de anlatılan faaliyetlerle bağlantılı olarak TANAP Proje Şirketi’nin, TANAP Proje Şirketi ve Yüklenicileri tarafından elde edilen her türlü veri ve bilgiyi kullanma, ifşa ve yurtdışına gönderme hakkı olacaktır.
- 2.5 TANAP Proje Şirketi tamamen kendi takdiriyle, daha önce tayin edilmiş olan Belirlenmiş Koridor’da veya bir bölümünde Tesisler’in inşaatı ve kurulumunun uygun olmadığı kanaatine varırsa, bu durumu Arazi Hakları Kuruluşu’na bildirme hakkı olacaktır ve daha önce belirtildiği gibi, TANAP Proje Şirketi’nin mevcut Belirlenmiş Koridor’u değiştirme veya yukarıda belirtilen sonraki çalışmalar için yeni bir Belirlenmiş Koridor belirleme hakkı olacaktır.

3. 2. AŞAMA – TESİSLERİN İNŞAATI VE KURULUM AŞAMASI

TANAP Proje Şirketi tamamen kendi takdiriyle, daha önce tayin edilmiş olan Belirlenmiş Koridor’da Tesisler’in inşaatı ve kurulumunun uygun olduğuna kanaat getirirse, bu durumu Arazi Hakları Kuruluşu’na bildirme hakkına sahip olacaktır ve söz konusu Belirlenmiş Koridor, bunu müteakiben İnşaat Koridoru olarak tayin edilecektir. Bu tayinin ardından mümkün olan en erken tarihte, Arazi Hakları Kuruluşu, İnşaat Koridoru dahilinde yer alan tüm tapusuz arazilerin ilgili tapu sicillerine kaydettirilmesini sağlayacak ve İnşaat Koridoru dahilinde yer alan ve Kişiler’e ait tüm arazilerin Arazi Hakları Kuruluşu adına iktisabını sağlayacaktır. Arazi Hakları Kuruluşu, Kişiler’e ait arazilerin iktisabını işbu Anlaşma’nın 16. Maddesi kapsamında belirtilen ilkeler çerçevesinde mümkün olan en kısa sürede tamamlamak için Azami Gayret sarf edecektir.

- 3.1 Bunun ardından Arazi Hakları Kuruluşu, aşağıdaki Arazi Haklarını elde edip güvence altına alarak, TANAP Proje Şirketi’ne verecektir:
- 3.2 Arazi Hakları Kuruluşu’nun (Madde 16 ve işbu Ek 2 uyarınca gerçekleştirilen arazi iktisapları neticesinde) maliki olduğu araziler üzerinde doğrudan TANAP Proje Şirketi

lehine kırk dokuz (49) yıllık bir süre için geçerli bağımsız ve sürekli nitelikte aynı hakların (mülkiyet hariç) tesis edilmesi yoluyla ve/veya Devlet Makamları'nın sahip olduğu araziler üzerinde Arazi Hakları Kuruluşu lehine tesis edilecek bağımsız ve sürekli nitelikte aynı hakların (mülkiyet hariç) devriyle, tüm Proje Faaliyetleri'nin yürütülmesi için Boru Hattı Koridoru'nu ve Tesisler'i (uygun olduğu şekilde) zilyetliğinde bulundurma, kullanma, inşa etme ve işletme hakkı.

- 3.3 Geçici ve daimi yollar inşa etme ve bakımını sağlamak ve TANAP Proje Şirketi tarafından zaman zaman tayin edilen havaalanlarını kullanma hakkı da dahil olmak üzere, Ülke Toprakları dahilindeki tüm inşaat malzemesi, tesisat ve ekipmanı kara veya hava yoluyla herhangi bir şekilde engelleme olmaksızın taşıma hakkı.
- 3.4 Boru depolama yerleri, şantiye tesisleri, yakıt depolama yerleri, park alanları, yollar ve diğer çalışma alanları da dahil olmak üzere, bütün Proje Faaliyetleri'nin gerçekleştirilmesi için, önerilen Tesisler'in yakınında ve uzağında başka araziler seçme ve kullanma hakkı. TANAP Proje Şirketi, işbu 3.4 Madde'ye tâbi arazi iktisabından ve bu iktisaba ilişkin ödemelerden tek başına sorumlu olacaktır.
- 3.5 Üretim ve nakil hattı ekipmanı kurma ve bunları mevcut herhangi bir elektrik kaynağına bağlama ve gerekli hallerde, söz konusu kaynaktan İnşaat Koridoru'na kablo çekme hakkı.
- 3.6 Bu tür arazilere ve karasularına, Tesisler'in inşaatı ve kurulumu için gerekli malzemeyi ve ekipmanı getirme ve inşa ve daha sonra Tesisler'i kullanma, bakım, koruma, onarım, değiştirme, yenileme, büyüme, genişletme, kontrol, kaldırma veya kullanılamaz hale getirme hakları ve inşaat ve tesis işlerine başlama ve bunları üstlenme hakkı.
- 3.7 Etkilenen her bir arazi sahibinin ve/veya kullanıcısının ve/veya başka bir arazi hakkı sahibinin (diğer boru hattı işletmecileri de dahil) TANAP Proje Şirketi tarafından Devlet Makamları aracılığıyla iktisap edilen haklardan haberdar edilmiş olduğuna ve buna rıza göstermiş ve/veya Çevresel ve Sosyal Standartlar'a (Madde 17'da tanımlandığı üzere), her türlü Kredi Veren tarafından öngörülen şartlara ve International Finance Corporation Performans Standardı 5, Arazi İktisabı ve Zorunlu Yeniden Yerleştirme'de belirtilen prensiplere uygun biçimde tazmin edilmiş olduğuna dair teyit alma hakkı.
- 3.8 Devlet Makamları'ndan, İnşaat Koridoru'nun her iki yanındaki iki yüz elli (250) metrelik alanlarda bulunan tüm mülklerin planlarda tanımlanan mülkiyet detayları, arazi sahiplerinin ve kullanıcılarının isimleri ve adresleri, de dahil, arazi mülkiyeti ve kullanımına ilişkin bilgileri edinme hakkı.
- 3.9 Umuma açık karayolu ile İnşaat Koridoru arasında kalan ve Tesisler'in inşaatı veya işletilmesinden etkilenmeyen diğer arazilere erişim hakları (geçici veya daimi yollar inşa etme ve kullanma hakkı da dahil), ilgili güzergahlar, yol inşası ve/veya kullanımından önce TANAP Proje Şirketi'nin yapacağı bildirimle tanımlanacaktır. Hiçbir şüpheye mahal vermemek adına, TANAP Proje Şirketi'ne işbu Madde 3.9 kapsamında belirtilen arazilere ilişkin olarak hiçbir aynı hak tanınmayacaktır. TANAP Proje Şirketi işbu Madde 3.9'a tâbi hakların iktisabından ve bu iktisaba ilişkin ödemelerden tek başına sorumlu olacaktır.
- 3.10 Bu Arazi Hakları'nı hiçbir engelleme veya kesinti olmaksızın münhasıran kullanma, zilyetliğinde bulundurma ve kontrol etme hakkı ile bu Arazi Hakları üzerinde ve/veya altında inşaat yapma ve bu Arazi Hakları'ndan sulh içinde yararlanma hakkı.

- 3.11 TANAP Proje Şirketi'nin, kendisinin önceden yazılı muvafakati alınmadan herhangi bir Kişi tarafından aşağıdaki eylemlerde bulunulmasının hukuka aykırı sayılacağı hususundaki hakkı:
- (a) Tesisler'in her iki yanında 500 (beş yüz) metrelik alan dahilinde patlayıcı kullanılması.
 - (b) Tesisler'in her iki yanında elli (50) metrelik alan dahilinde temel kazıkların çakılması.
 - (c) İnşaat Koridoru'na veya Proje Faaliyetleri'nin yürütülmesi için TANAP Proje Şirketi'ne verilmiş arazilerin bulunduğu diğer alanlara tecavüz edilmesi.
 - (d) Herhangi bir karayolu, demiryolu, elektrik hattı, tesisat, boru hattı veya başka bir kamu projesinin ("**Kesişen Proje**") TANAP Proje Şirketi'nin Arazi Hakları ile kesişmesi veya bu haklara başka bir biçimde müdahale etmesi; Devlet Makamlarının önerilen Kesişen Proje'yi onayladığı ve Kesişen Proje'yi öneren şahsın TANAP Proje Şirketi'ne (1) önerilen Kesişen Proje'nin, TANAP Proje Şirketi'nin münhasır görüşüne göre, güvenli, verimli ve Proje Faaliyetleri'ne makul olmayan bir biçimde müdahale etmeyecek bir biçimde yürütülmesinin mümkün olup olmadığını TANAP Proje Şirketi'nin tamamen kendi takdirine göre değerlendirebilmesine imkân vermeye yeterli ayrıntıları ve (2) TANAP Proje Şirketi tarafından Kesişen Proje'ye yer sağlanması amacıyla yapılan her türlü masraf karşılığında TANAP Proje Şirketi'ne bir tazminat garantisi sunduğu durumlar hariç, TANAP Proje Şirketi'nin hiçbir hal ve şartta böylesi bir Kesişen Proje'ye yönelik muvafakat talebini değerlendirmesini gerektirmeyecektir. TANAP Proje Şirketi, işbu (d) fıkrasının amaçları bakımından, bir Kesişen Projenin Devlet Makamları tarafından onaylanması durumunda ve yukarıda (1) ve (2)'de dile getirilen koşullara tabi olmak suretiyle, muvafakatini makul olmayacak bir biçimde esirgemeyeceğini ve söz konusu Kesişen Proje'ye yönelik değerlendirmeye makul olmayan bir gecikmeye sebebiyet verilmeden öncelik tanınacağını kabul eder.
- 3.12 İnşaat ve daha sonraki her türlü tamir, yenileme, kapasite artırımı veya uzatma işlemleri süreci de dahil olmak üzere, Ulusal Kanunlar'a uygun biçimde, inşaat amaçlarıyla uygun yerel malzemeleri çıkarma ve tedarik etme ve Proje Faaliyetleri'nden doğan atıkları atma hakkı.
- 3.13 Herhangi ilave düzenleyici gereksinimler ve diğer idari uygunluk gereksinimleri.

4. 3. AŞAMA – İNŞAAT SONRASI AŞAMA

Tesisler'in tamamlanmasının ardından, TANAP Proje Şirketi, tümü Devlet Makamları tarafından elde edilip güvence altına alınacak ve TANAP Proje Şirketi'ne tanınacak aşağıdaki Arazi Hakları'nı talep edeceklerdir:

- (a) Proje Arazisi'ni münhasır kullanım, elinde bulundurma ve kontrol etme (mülkiyet haricinde) hakkı ve Proje Arazisi üzerinde ve/veya altında inşaat yapma hakkı, gerekirse Kredi Verenler lehine ipotek tesis etme hakkı.
- (b) İnşa edildikten sonra Tesisler'i kullanmak ve Tesisler'den yararlanmak bakımından uygun olduğu kadarıyla, daha önce açıklanmış olan tüm haklar (geçici ve kalıcı yollar da dahil), Proje Arazisi dahilinde ek Tesisler inşa etme ve kullanma ve bu Tesisler'den herhangi birinin gelecekte bakımı, korunması, onarımı, değiştirilmesi, yenilenmesi, büyütülmesi, kapasitesinin artırılması,

uzatılması, incelenmesi, kaldırılması, ikame edilmesi veya kullanılamaz hale getirilmesi hakkı.

- (c) TANAP Proje Şirketi'nin gerekli gördüğü her türlü teçhizatı ekleme hakkı.
- (d) Ulusal Kanunlar'ın ilgili hükümleri uyarınca, Ülke Toprakları dahilinde ve sınırları üzerinden Tesisler'in güzergâhı boyunca uçuş yapma, bu güzergâhı inceleme ve Tesisler'in güvenli ve verimli biçimde işletilmesini sağlamak için gerekli görülen yerlere inme hakkı.
- (e) TANAP Proje Şirketi tarafından gerekli görülen yerlerde ve mevkilerde, Proje Faaliyetleri için gerekli SCADA, işaret direkleri, katodik koruma test direkleri ve havadan görülen işaret plakaları ya da sinyal teçhizatı ve diğer her türlü teçhizat veya tesisat dâhil olmak üzere Tesisler'i kurma ve bunları muhafaza hakkı.
- (f) Acil durumlarda önceden bildirimde bulunmaksızın, umuma açık karayolu ile Boru Hattı Koridoru ve diğer Proje Arazisi arasında kalan herhangi bir arazi üzerinden geçiş hakkı.
- (g) Proje Anlaşmaları'na tâbi olarak, Tesisler'in TANAP Proje Şirketi ve Menfaat Sahipleri'nin belirleyebileceği şartlar ve koşullar altında üçüncü şahıslar tarafından kullanımına izin verme hakkı.

5. HÜKÜMET BİLDİRİMLERİ

- 5.1 İşbu Anlaşma'nın Yürürlük Tarihi'nden sonraki on beş (15) gün içinde, TANAP Proje Şirketi ve Ev Sahibi Hükümet birbirlerine yazılı olarak, her birinin bünyesinde yer alıp, burada belirtilen çeşitli bildirimlerde bulunmak ve çeşitli hakları güvence altına alıp teyit etmek için iletişim kurma ve itimat edilme yetkisi verilecek kişileri, temsilcileri ve düzenleyici organları tayin edecektir. Bildirilen bu irtibat kişi veya organları, (acil haller dışında) en az on beş gün (15) önceden yazılı bildirimde bulunulmak suretiyle zaman zaman değişikliğe tâbi tutulacaktır.
- 5.2 Arazi Hakları Kurulu, TANAP Proje Şirketi ile müştereken, bir arazi iktisap programı ve bütçesi hazırlayacak ve bu amaçla iktisaplara yönelik çalışma grupları oluşturacaktır.
- 5.3 TANAP Proje Şirketi'nin burada öngörülen Arazi Hakları Kurulu faaliyetlerini ve Madde 16 ve İşbu Ek 2 kapsamında dile getirilen Arazi Hakları'nın iktisabı ile bağlantılı olarak yapılan tüm masraf ve harcamaları müşterek arazi iktisabı çalışma grupları aracılığıyla izleme hakkı olacaktır.
- 5.4 Arazi Hakları ile bağlantılı mühendislik etütleri/çalışmaları, Arazi Hakları Kurulu ile TANAP Proje Şirketi veya onun Yüklenicileri arasında aksi kararlaştırılmadıkça, TANAP Proje Şirketi veya onun Yüklenicileri tarafından ifa edilecek ve yürütülecektir. Aksi kararlaştırılmadıkça, Boru Hattı Koridoru dâhilindeki arazinin iktisabı için gerekli tüm bilgiler (arazi sahipleri, arazi sahiplerinin adresleri, tapu sicil bilgileri, haritalar ve çizimler de dahil) TANAP Proje Şirketi veya onun Yüklenicileri tarafından temin edilecektir. Bu bilgiler Arazi Hakları Kurulu'na eksiksiz ve uygun bir biçimde sunulacaktır. Bu mühendislik etütleri ve çalışmaları esnasında, TANAP Proje Şirketi İnşaat Koridoru'nu Devlet Makamları'nın ve Devlet Kuruluşları'nın yazılı görüşlerini dikkate alarak belirleyecektir.

EK 3
ANA ŞİRKET GARANTİ TASLAĞI

Kime: Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Tarih

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ("Hükümet") ve Trans Anadolu Gaz Boru Hattı Şirketi B.V. ("TANAP Proje Şirketi") arasında imzalanan, Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi ile ilgili, 26 Haziran 2012 tarihli, ev sahibi hükümet anlaşmasına ("Ev Sahibi Hükümet Anlaşması") atıfta bulunarak aşağıdaki hususları beyan ederiz:

1. Bu mektupta tanımlanmayan ve büyük harfle yazılmış ifadeler, kendilerine Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nda verilen anlamlara sahiptir.
2. [***] ("Yeni Katılımcı") TANAP Projesi'ne TANAP Konsorsiyum Üyesi olarak katılma niyetindedir. Yeni Katılımcı'nın TANAP Proje Şirketi'ndeki zaman içerisindeki ortaklık payı yüzdesi "Yüzde Ortaklık Payı" olarak tanımlanmıştır.
3. [***] ("Garantör"), işbu garantiye uygun olarak Devlet'e; Ev Sahibi Hükümet Anlaşması ve TANAP Proje Şirketi'nin taraf olduğu her ilgili Proje Anlaşması altında veya uyarınca, TANAP Proje Şirketi'nin borçlu olduğu fakat Ev Sahibi Hükümet Anlaşması veya ilgili Proje Anlaşması hüküm ve şartlarına göre TANAP Proje Şirketi tarafından ödenmeyen meblağların ("Garanti Edilen Paralar") Yüzde Ortaklık Payı'nı ödemeyi, TANAP Proje Şirketi'nin bu ihlali; Ev Sahibi Hükümet'in, herhangi bir Devlet Makamı'nın veya Devlet Kuruluşu'nun, Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nı veya herhangi bir ilgili Proje Anlaşması'nı ihmalinden kaynaklanmamış ise, şartsız olarak ve gayri kabili rücu şekilde garanti etmektedir.
4. Yukarıdaki madde 2'ye bağlı olarak, Hükümetin yazılı talebini aldıktan sonra yirmi sekiz (28) gün içinde, Garantör, Garanti Edilen Paralar'ın Yüzde Ortaklık Payı'nı, Hükümet'e öder.
5. Bu garanti, aşağıda yer alan Garantör'ün imzasının atıldığı tarihten itibaren geçerlidir, ve aşağıda belirtilenlerden hangisi önce meydana gelirse bu tarihte sona erer:
 - (a) Yeni Katılan'ın artık TANAP Konsorsiyum Üyesi olmadığı tarih (böyle durumlarda bu garanti tarafından Garanti Edilen Paraların, Yeni Katılan'ın artık TANAP Konsorsiyum Üyesi olmadığı tarihe kadar birikmiş olan ve o tarihteki, tüm Garanti Edilen Paralar'ın Yüzde Ortaklık Payı'nı içermesi kaydıyla); veya
 - (b) TANAP Proje Şirketi'nin; Ev Sahibi Hükümet Anlaşması ve TANAP Proje Şirketi'nin taraf olduğu herhangi bir ilgili Proje Anlaşması altındaki tüm yükümlülüklerini tamamen yerine getirdiği tarih.
6. Bu garanti, Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nın 33. Maddesinde (Geçerli Hukuk) belirtilen kanunlara tabidir. Bu garantiden doğacak tüm ihtilaflar tahkim ile, Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nın 34. Maddesinde belirtilen yerde ve şekilde çözülür.

Saygılarımızla,

EK 4 – MUTABAKAT MEKTUBU

TANAP Proje Şirketi ile ilgili Düzenlemeler

Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi ("SOCAR") ve Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. ("BOTAŞ"), müzakere ekiplerinin son günlerdeki görüşmeleri çerçevesinde, Hükümetlerarası Anlaşma'nın ("HAA") ve Ev Sahibi Hükümet Anlaşması'nın ("ESA") hükümlerine tabi olarak ve karşılıklı taahhütleri ve ahitleri dikkate alarak; niyetlenilen TANAP Projesi'nden, HAA'dan, ESA'dan, TANAP Proje Şirketi'ndeki (Trans Anadolu Gaz Boru Hattı Şirketi B.V. adı altında, Hollanda'da, SOCAR tarafından kurulmuştur ("TANAP Co. B.V.") ve/veya onun haleflerindeki veya devralanlarındaki BOTAŞ katılımından ortaya çıkan çeşitli meselelerle ilgili aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

- 1- Tüm diğer hükümlerin gerçekleştirilmesine tabi olarak ve TANAP Proje Şirketi'ndeki yüzde yirmi (% 20) ortaklık payının Türk Katılımcılar arasında dağılımına bakılmaksızın; TANAP Proje Şirketi'ndeki hisselerin taahhüt edilmesinden TANAP Sistemi'nin kuruluşunun tamamlanmasına ve işletmeye alınmasına kadar geçen süre için SOCAR, BOTAŞ'ın yüzde beş (%5) ortaklık payına ("BOTAŞ Hissesi") düşen tüm sermaye ödeme yükümlülüklerini finanse etmeyi veya finanse edilmesini sağlamayı kabul eder ("SOCAR Finanse Etme Yükümlülüğü");
- 2- BOTAŞ, bunun karşılığında, BOTAŞ'ın TANAP Proje Şirketi'ndeki hisselerini taahhüt etmesinden önce taraflarca üzerinde mutabık kalınacak tam vadeli finansman anlaşması ("BOTAŞ Finanse Etme Anlaşması") uyarınca SOCAR Finanse Etme Yükümlülüğü'nün geri ödenmesinden sorumlu olacaktır ("BOTAŞ Ödeme Yükümlülüğü").
- 3- BOTAŞ Ödeme Yükümlülüğü, doğrudan veya dolaylı olarak, hiçbir artış faktörünü içermeyecektir.
- 4- BOTAŞ Finanse Etme Anlaşması; diğer hükümlerin yanı sıra, SOCAR Kuruluşu'nun SOCAR Finanse Etme Yükümlülüğü geri ödenene kadar BOTAŞ Hissesi'ne atfedilebilecek tüm getirilerin %100'ü üzerindeki tasarruf hakkını; herhangi bir harici üçüncü kişiden sağlanan proje finansmanından doğan yükümlülükleri, SOCAR Finanse Etme Yükümlülüğü geri ödenene kadar BOTAŞ Hissesi'yle ilgili teminat ve yönetim haklarını vs. düzenleyecektir.
- 5- TANAP Co. B.V. tarafından Türk Katılımcılara Hollanda'da ödenecek temettüleri, Hollanda'da stopaj vergisine tabi olmaları halinde; SOCAR ve Türk Katılımcıları, TANAP Co. B.V.'nin tabi olduğu hukukun değiştirilmesini veya Türkiye Cumhuriyeti dahil olmak ve bununla sınırlı olmamak üzere stopaj vergisinin uygulanabilir olmadığı başka bir hukukta organize olmuş başka bir TANAP Proje Şirketi'nin onun yerini almasını sağlayacaklardır. Böyle bir hukuk bulunmadığı takdirde; Türk Katılımcıların temettüye ilişkin Hollanda'da doğan stopaj vergisi yükümlülüklerinin ödenmesinden SOCAR sorumlu olacaktır.

26 Haziran 2012 tarihinde; İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti'nde kararlaştırılmıştır.

Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.

Adına ve hesabına

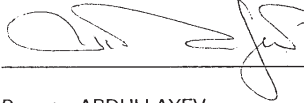
Mehmet KONUK
Genel Müdür Vekili

İbrahim TAN
Genel Müdür Yardımcısı

Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi

Adına ve hesabına

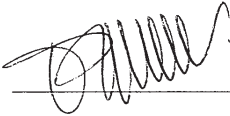

Rovnaq ABDULLAYEV
Başkan

26 Haziran 2012'de; İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti'nde şahit olunmuştur.

Taner Yıldız

Türkiye Cumhuriyeti
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Natiq ALIYEV

Azerbaycan Cumhuriyeti
Sanayi ve Enerji Bakanı

